

Landskapskaraktärsanalys som verktyg för hållbar byutveckling – exemplet Flädie.

Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU

Författare: ©Daniel Mathiasson

Titel: Landskapskaraktärsanalys som verktyg för hållbar byutveckling - exemplet Flädie.

Title: Landscape-character analysis as a tool for sustainable village-development: A case study of Flädie, Sweden.

Nyckelord: Flädie, bykänsla, landskapskaraktärsanalys, Landscape Character Assessment, Thomas Thiis-Evensen, ortsanalys, delområde, klassificering, bykaraktär, riktlinjer, utbyggnadsförslag.

Handledare: Anders Larsson, SLU Landskapsarkitektur, Alnarp

Huvudexaminator: Gunilla Lindholm, SLU Landskapsarkitektur, Alnarp

Biträdande examiner: Mattias Qviström, SLU Landskapsarkitektur, Alnarp

Kurstitel: Examensarbete för landskapsarkitekter

EX0375, 30 hp, Avancerad E

Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap

Alnarp 2010

Visst var det motigt ibland att ta sig till Flädie och gå runt i timme efter timme med anteckningsmaterial och kamera redo. Att känna de misstänksamma och undrande blickarna i ögonvrån från ett köksfönster man passerat fyra gånger under de senaste 25 minuterna. Fast det får man kanske räkna med när man gör noggranna karaktärsanalyser! I vilket fall som helst så har det varit värt det och här är nu resultatet.

Precis som med många andra uppsatser eller projekt har även detta arbete växt i omfattning under resans gång men med god hjälp av min handledare Anders Larsson fick jag ihop det till slut. Tack för bra och givande hjälp under varje handledningstillfälle!

Daniel Mathiasson
2010-03-15

Sammanfattning

Det finns flera frågor att ta ställning till när man står inför uppgiften att planera ett litet samhälles framtida utveckling. Ska man föreslå något helt nytt och modernt? Hur mycket hänsyn ska tas till det befintliga? Vad är en lämplig storlek på utbyggnaden? Var får man bygga? och vilket är det lämpligaste arbetssättet?

I dethärexamensarbetet har jag försökt att utveckla och beskriva ett arbetssätt där man med hjälp av att utföra en form av landskapskaraktärsanalys av hela samhället får fram var och hur det lämpligast skulle kunna byggas ut utan att den rådande bykaraktären förstörs. Jag testar arbetssättet i den skånska byn Flädie.

Flädie är en typisk liten by på den skånska landsbygden, starkt påverkad av den expansiva region den ligger i men ändå fortfarande lantlig till karaktären. Trots att alla samhällen runtomkring Flädie utvecklats och byggts ut i stark takt har utvecklingen av Flädie stått ganska stilla de senaste årtiondena. En anledning till det är att Lomma kommun inväntar ett beslut om att persontåg återigen ska börja trafikera järnvägen som passerar genom byn. När så sker finns det planer på att bygga en pendlingsstation som i sin tur blir en drivande orsaken till att behovet av nya bostäder växer och måste tillgodoses.

Eftersom Flädie är en by med gamla anor som inte expanderat eller byggts ut nämnvärt de senaste 40-50 åren finns det mycket gammalt och kulturhistoriskt värdefullt att ta hänsyn till vid eventuella nyetableringar. Flädie anses också vara en av de sista platserna i Lomma kommun

som fortfarande har en karaktär av äldre tiders bysamhällen. Vill man behålla den känslan måste all planering inför framtiden ske på ett varsamt sätt.

Genom att utföra en noggrann analys av hela samhället innan man planerar för något nytt vill jag undersöka lämpligheten hos ett arbetssätt som sedan kan utnyttjas vid andra planeringssituationer lik denna. Jag kombinerar två befintliga analysmetoder till en gemensam metod för att kunna utföra en så heltäckande analys som möjligt. Min analysvariant bygger främst på en brittisk landskapkaraktärsanalysmetod, LCA, och kompletteras med delar från en norsk ortsanalysmetod. Analysen resulterar i en bedömning och rangordning av Flädies olika karaktärer och de delområden som är mest lämpade för utbyggnad.

Att ha koll på och dokumentera vilka olika karaktärer som finns och bedöma vilka som är viktigast att värna om blir en grundförutsättning för att den utbyggnad man senare föreslår kommer passa väl in och inte förstöra den rådande bykänslan man är mån om att bevara.

I slutet av arbetet har jag gått ett steg längre i arbetsprocessen och försökt att föreslå tre stycken olika utbyggnadsförslag som alla tar sitt avstamp i mina analysresultat och förhoppningsvis ytterligare hjälper till att belysa vikten och användbarheten av en väl utförd landskapskaraktärsanalys i ett planeringsarbete för en hållbar byutveckling.

Abstract

There are numerous questions to be asked when your task is to plan a small community's future development. Is it possible to suggest something new and modern? What considerations should be taken concerning the existing situation? What is an appropriate size for the new development? Where is it possible to build and what is the most appropriate method to use?

In this master's thesis I have tried to develop and describe a working-process where I execute a complete landscape character analysis for the whole community in question to get the answers to where and how it would be most appropriate to develop a village like Flädie without destroying its current character.

Flädie is a typical small village in the countryside of Skåne, Sweden. It is strongly effected by the expansive and urban region it's located in but is still rural in character. Even though almost every village and urban district in the surroundings are, and have been, developing at a strong rate, the development of Flädie has been standing quite still for the past few decades. One reason for that is that the municipality of Lomma is waiting for passenger-trains to restart on the railroad that passes through the village. When that happens, they have plans to build a "park and ride" station in Flädie that will become the main factor for a rising need of more dwellings, a need which they then want to fulfill.

Since Flädie is a very old village that hasn't changed much during the last 40-50 years, there is a lot of old and cultural-historical valuable

elements to take under consideration if they are thinking about adding and build something new. Flädie is also considered to be the last place in the municipality of Lomma that still has the character of an old countryside-village. To keep that feeling, future development must be slow and deliberate.

By doing this rigorous analysis before planning the new development I would like to show a new way to deal with an otherwise typical planning-situation like this one. I combine parts from two already existing analysis-methods to my own method. This method is mostly build up from a British landscape character assessment, LCA, and supplemented with parts from a Norwegian analysis-method. The result from the analysis ends in a judgment and ranking of the different characters in Flädie and the most suitable development-areas.

To find and document all the different characters and also to judge which ones are the most important to preserve becomes the basic condition in the process to make sure that what you suggest will fit well and will not destroy the village-feeling you're aiming to keep.

In the end of this thesis I have tried to take it a step further and suggest three different development-proposals that I have derived from my analysis-results. This will hopefully be of help to show the importance and usefulness of a well executed character-analysis in a planning-situation when the aim is to suggest a sustainable village-development.

Innehållsförteckning

Kapitel 1 Inledning	9	Ej kategoriserade byggnader	56
Bakgrund	10	Möjliga utbyggnadsplatser i Flädie	58
Trafik- och pendlingssituationen	10	Sammanställning och resultat	59
Mål och Syfte	11	Riktlinjer och definitioner	60
Arbetsmetod	13		
Avgränsningar	13	Kapitel 4 Mina gestaltningsförslag	63
Områdesbeskrivning	14	Översiktsplan	64
Historia	16	Förslag 1	66
		Förslag 2	68
		Förslag 3	70
		Kommentarer och analys av förslagen	72
		Reflektioner	72
		Förslagens inverkan på det öppna landskapet	74
Kapitel 2 Analysmetoderna	19		
Landskapsanalysmetoder i planeringsprojekt	20	Kapitel 5 Slutsats och diskussion	77
Landskapskaraktärsanalys	22	Slutsatser	78
LCA-metoden	22		
Karaktäriseringen	22	Källor och Litteratur	81
Bedömningen	25		
Fältstudieformulär	27	Bilagor	85
Klassificering	27	Bliaga 1 Definitioner - Fältstudieformulär	86
Betygsättning	29	Bilaga 2 Fältstudieformulär - Analys Flädie	89
Ortsanalys	30		
Estetisk byformning	30		
Formernas egenstruktur	31		
Formernas relation	32		
Formernas organisering	33		
Kapitel 3 Det praktiska analysarbetet	35		
Praktiskt utförande av analysen	36		
Inför analysarbetet	36		
Den praktiska delen	36		
Avvikande bedömningar i analysresultaten	37		
Översiktsplan	38		
Delområde 1	40		
Delområde 2	42		
Delområde 3	44		
Delområde 4	46		
Delområde 5	48		
Delområde 6	50		
Delområde 7	52		
Delområde 8	54		

Alla fotografier, illustrationer och planer är författarens egna om inget annat anges. Alla planer är skapade utifrån Lomma kommuns baskarta.

Inledning Kapitel 1

Det första kapitlet inleds med en kort bakgrundsbeskrivning till examensarbetet. Tillsammans med bakgrunden beskrivs även en del av dagens och framtidens situation i Flädie, mest med hänsyn till trafik, pendlingsmöjligheter och boende, som alla spelar en viss roll som en utgångspunkt till detta arbete. Därefter kommer mina mål och syfte i korthet följt av ett antal frågor och frågeställningar som förhoppningsvis besvaras på ett så tillfredsställande sätt som möjligt i arbetet. Nästa del i inledningskapitlet är min arbetsmetod och vilka avgränsningar jag gjort, både geografiskt och metodmässigt. Därefter kommer ett uppslag som innehåller en områdesbeskrivning och Flädies placering i landskapet. Detta inledande kapitel avslutas med en historisk del där man kan läsa om Flädies historiska utveckling i korthet.

Bakgrund

Det har länge varit ett mål för Lomma kommun att Lommabanan, järnvägen som går igenom bland annat Lomma och Flädie, återigen ska trafikeras med persontåg. När den förändringen sker förväntar man sig ett växande intresse och behov av nya bostäder bland annat i Flädie. En av grundförutsättning för att bygga ut Flädie med fler bostäder är just persontrafiken och en ny där tillhörandestation. I detta arbete har jag analyserat Flädie ur en karaktärs- och kapacitetsynvinkel med syftet att försöka identifiera de ytor som kan vara lämpligast att göra anspråk på vid en eventuell framtida utbyggnad. På grund av att beslut från Banverket om när man kommer börja köra **pågatåg** på Lommabanan dröjer så skjuts planerna på en utbyggnad av Flädie hela tiden på framtiden.

Jag har inte låtit pågatågens vara eller inte vara, spela någon roll för vad jag presenterar i detta arbete. Min grundförutsättning är att ett positivt beslut fattas, det vill säga att persontågen börjat gå och att den nya stationen redan är byggd när mina utbyggnadsförslag blir verklighet.

Trafik- och pendlingsituationen

Det går en järnväg genom byn idag men enbart för godstrafik. Den sista persontrafiken som stannade i Flädie slutade att göra så på 80-talet. Eftersom merparten av de som bor i Flädie har sitt arbete eller skolgång på annan ort är pendlingsmöjligheterna viktiga. Det vanligaste pendlingsättet är såklart bil men utöver det finns möjlighet att nyttja kollektivtrafik i form av bussförbindelse till Lund och Malmö. Regionala busslinjen 137 mellan Bjärred och Lund passerar alldeles förbi Flädie. De flesta turerna går längs väg 913, ett par hundra meter söder om byn, bortsett från ett tiotal turer per riktning och dag som går på vägarna genom byn där det finns fyra stycken hållplatser för av- och påstigning. För den andra busslinjen som passerar Flädie, linje 134 mellan Bjärred och Malmö, sker av- och påstigning endast längs väg 913. Detta innebär att man som pendlare, boende i Flädie, under större delen av dygnet måste ta sig till hållplatser på de större vägarna. Dessa hållplatser ligger i och för sig inom gångavstånd men ändå ganska avlägset. Väg 913

är dessutom en 70-väg som måste korsas vilket är ett osäkerhetsmoment. 2007 genomförde TrivectorTraffic AB på uppdrag av Lomma kommun en trafiköversyn av kommunens huvudvägnät. I rapporten hänvisar man till en vägutredning gjord av Vägverket - Region Skåne 2006, för väg 913, i ett försök att förbättra standarden och säkerheten. Där framkom det ett önskemål från kollektivtrafiken att man borde försöka göra åtgärder som kunde samköras med Banverkets arbete med Lommabanan. I och med att det finns planer för pågatåg i Flädie någon gång i framtiden såg man en möjlighet att slå samman dessa två pendlingsalternativ. Genom att flytta dragningen av väg 913 ca 150 meter norrut, intill platsen där den planerade pågatågsstationen är tänkt att placeras, se karta 1, skulle det skapas smidiga omstigningsmöjligheter mellan buss och tåg och mellan bil och kollektivtrafik. Anläggningen skulle bli en pendlingsstation som inte bara kunde utnyttjas av personer som bor i Flädie utan även av hela närområdet.

I och med det förslaget skulle bussarna sluta att gå på de små vägarna genom Flädie vilket enbart skulle skapa ett enklare och tydligare linjenät enligt utredningen. Därutöver kom man fram till att pågatågsstationen skulle komma bättre till sin rätt om fler fick tillgång till den på ett smidigt sätt.

Om persontrafiken på Lommabanan återinförs blir det möjligt att resa till Malmö/Köpenhamn söderut och Kävlinge/Helsingborg norrut. Det skulle öppna upp för goda pendlingsmöjligheter för boende i Flädie och dess närmaste omgivning. Byn på landet skulle kunna bli en centralort för omgivningen i och med pendlingsstationen. Man skulle fortfarande kunna definiera sitt boende som landsbygdsboende men skulle samtidigt minska avstånden till resten av västra Skåne inklusive Danmark.

Detta skulle säkerligen locka fler till att vilja bo i Flädie och därför bidra till ett behov av nya bostäder i en attraktiv miljö i ett attraktivt läge. Man har redan klart för sig från Lomma kommun att det inte kommer bli frågan om en jätteutbyggnad utan att det handlar om en etappvis, småskalig

Pågatåg: länståg i Skåne län.

utbyggnad. Småskaligheten följer planerna man har på att behålla och förstärka den befintliga bykaraktären i Flädie.

Mål och Syfte

Med dessa förutsättningar påbörjades det här arbetet. Målet är att mitt analysarbete i Flädie ska resultera i en identifiering av de ytor som kan anses vara lämpligast som framtida utbyggnadsområden. Därefter kommer jag att försöka planera för en framtida utbyggnad i måttlig takt och mängd så att den rådande bykaraktären behålls så intakt som möjligt.

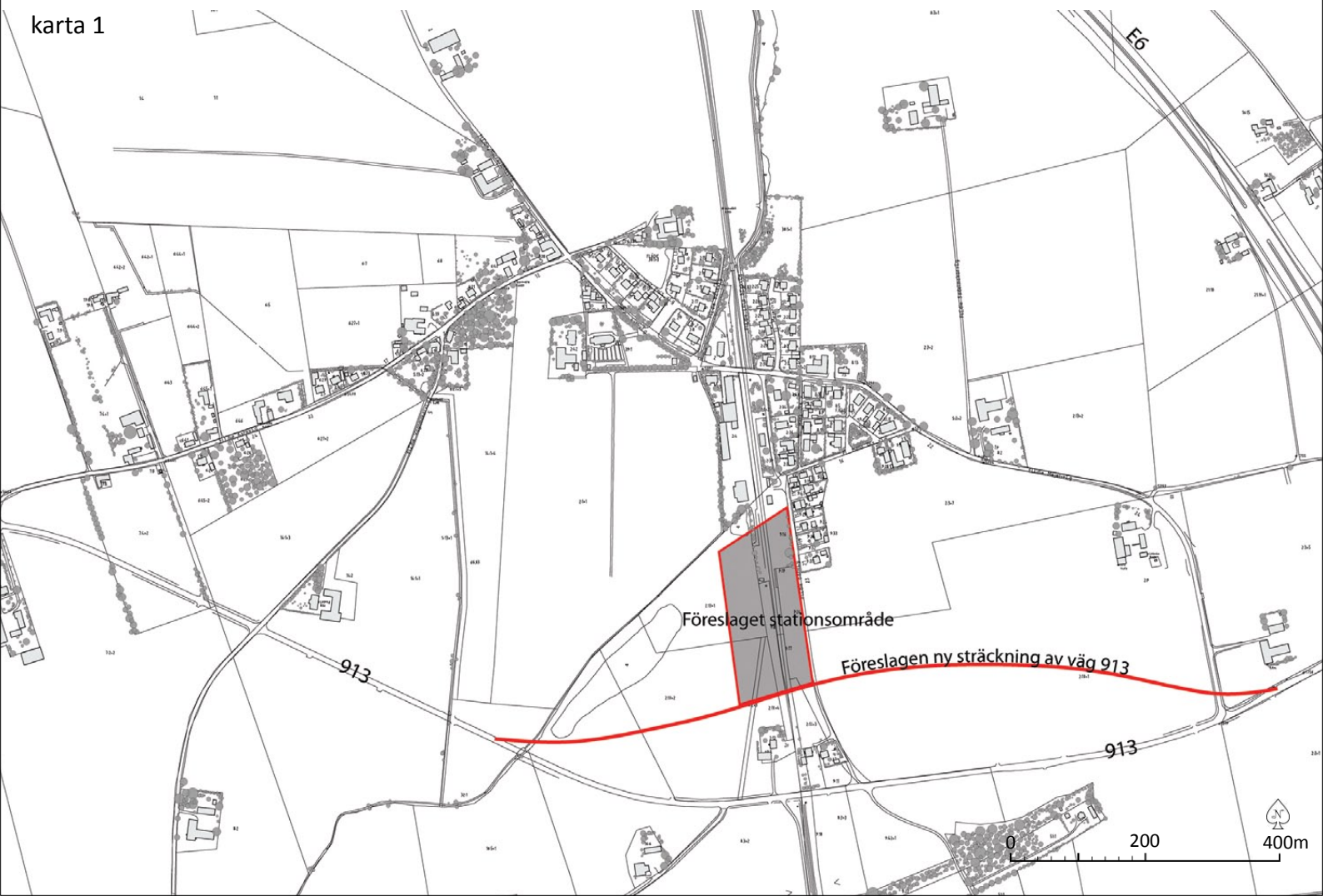
Syftet med mitt arbete är att först försöka utveckla en analysmetod, lämplig för skalan, genom att kombinera delar från befintliga analysmetoder.

Skalan är lite besvärlig att arbeta i eftersom den pendlar mellan en vidsträckt landskapsskala och en mer intim urban skala. Det finns få, om ens någon, helt lämplig analysmetod för detta ändamål, därav behovet att kombinera ihop delar från befintliga metoder.

Därefter är syftet att testa och undersöka ifall ett arbetssätt där man använder den här typen av kombination av ett antal analysmetoder, för att identifiera framtida exploateringsområden, är ett praktiskt och lämpligt tillvägagångssätt i ett samhälle av Flädies storlek och karaktär.

Examensarbetet är ett försök att finna en arbetsmetod som kan fungera på platser som liknar Flädie och som kan vara användbar och förbättra och förenkla arbetsprocessen vid liknande planeringsarbeten.

karta 1

Hur kan man möta ett växande
intresse av att vilja bo i Flädie?

Hur blir framtiden?

Var ligger Flädie?

*Var kommer den framtida
pendlingsstationen placeras?*

**Vilka analysmetoder är
de mest användbara?**

Hur identifierar man de
bäst lämpade ytorna?

**Vilka karaktärer
finns i Flädie?**

*Kommer man fortfarande kunna
känna av bykänslan efter en
utbyggnad?*

**Hur kan ett nytt
bostadsområde se ut?**

Var är det lämpligast att bygga
nya bostäder i Flädie?

Vad är landskapskaraktärsanalys?

Arbetsmetod och avgränsningar

Arbetsmetoden under det här arbetet har varit ganska skiftande med många delar igång samtidigt. Det ända som varit separerat från allt annat är **inläsningen** av landskapsanalysmetoder och då specifikt metoder för landskapskaraktärsanalys. Jag försökte redan tidigt i arbetet påbörja mitt arbete med att försöka kombinera olika analysmetoder till en metod som skulle fungera för en enhetlig analys av Flädie i en planeringssituation.

Förutom att studera specifika analysmetoder så läste jag även texter med anknytning till Flädie såsom ortsanalys och andra kommunala skrifter. Denna typ av skrivet material om platsen och vad som där hör till har följt med och studerats under hela arbetsprocessen.

Under det fortsatta arbetet, efter att den inledande inläsningen var avklarad och analysmetoden var sammansatt, har jag gjort flertalet **platsbesök** i analys och studiesyfte med papper, penna och digitalkamera till hands.

Mycket **tankearbete** har skett under hela arbetets gång, när som helst under dygnet och i vilka situationer som helst. Det har lett till en del **skissande**, dock främst något man skulle kunna kalla för mentala idéskisser varav endast ett fåtal har hamnat på papper. Det som hamnat på papper har främst varit ord och tankar, en form av minnesanteckningar, och inte mycket visuella skisser.

Inspiration och hjälp under arbetets utveckling med allt från innehåll till layout har, förutom från litteratur och andra liknande arbeten, kommit från min handledare eller studiekamrater.

Avgränsningar

En analys av ett område går att göra på många olika sätt men framförallt går den att göra hur djupgående som helst. Med obegränsat om tid och resurser kan man vara väldigt noggrann och detaljerad i sitt arbete och analysera precis allting överallt. En sådan analys utförs kanske aldrig men skulle vara möjlig rent teoretiskt. Eftersom jag varken har haft obegränsat med tid eller resurser har jag behövt begränsa mig på flera sätt. Det gäller både vad som analyserats och hur det analyserats. Men trots begränsningar i vad man studerar och undersöker i sitt analysarbete behöver inte resultatet bli begränsat. Så länge man är klar över vad målet och syftet med analysen är och man når dit kan man konstatera att arbetet är tillräckligt utfört.

För att klara av att nå mitt huvudmål som var att lokalisera en eller flera lämpliga ytor där Flädie skulle kunna byggas ut i framtiden var jag tvungen att göra en del begränsningar både geografiskt och metodmässigt. Rent geografiskt studerade och analyserade jag endast de områden av Flädie som man kan räkna till den "sammanhängande" byn. Alltså gjordes ingen djupare

analys av till exempel de omkringliggande gårdarna. Om de däremot knyts närmre byn i och med mina föreslagna utbyggnader kommer det att noteras och deras framtida roll och läge att reflekteras över.

Jag koncentrerar analysen till byggnader, gaturummen plus objekt och växtlighet som ligger i byggnadernas närhet. Jag bryr mig inte så mycket om de öppna fälten som dominerar i landskapet. Fälten och landskapet tar jag egentligen bara hänsyn till när det gäller utblickar eller om de till exempel utgör mellanrummet mellan två för karaktären viktiga objekt.

Det går som sagt inte att studera allt i samma detaljgrad så därför valde jag att koncentrera mitt analysarbete på sådant man ser, känner och upplever i fält och inte så mycket av till exempel det historiska och annat som man kan läsa sig till. Detta är delar som i andra fall kan vara en stor del av ett analysarbete. Det historiska perspektivet, varför Flädie ser ut som det gör, kan vara viktigt men eftersom jag i det här arbetet ville försöka följa Lomma kommuns vilja om att eventuella nybyggnader ska passa in i Flädie och behålla bykänslan som finns nu anser jag det vara viktigare att se hur det ser ut nu 2009 och bedöma vad jag tycker bykaraktären innebär och var den känslan kommer ifrån. Det viktiga är att veta vad det är som bidrar till den befintliga karaktären oavsett om det har sitt ursprung långt tillbaka i tiden eller inte. Om man finner det man vill kalla en bykaraktär som är värd att behålla eller utveckla är jag av åsikten att det spelar mindre roll om de bidragande orsakerna är 100 eller 10 år gammal. Jag har med andra ord valt bort att fördjupa mig i Flädies historia.

Utöver att analysera de fysiska beståndsdelarna har jag koncentrerat mig på estetiska faktorer som har inverkan på platsens upplevda karaktär. Ytterligare en begränsning i arbetet, om man jämför de fysiska elementen med det estetiska, är att det senare ofta blir en väldigt subjektiv bedömning. Det kan bli och blir i många fall begränsande.

Under inläsningen av de metoder jag valt att använda till analysarbetet blev det ganska klart vilka delar i de två analysmetoderna jag kombinerade som kändes användbara och vilka delar som kändes mindre användbara. Eftersom jag hade ett klart mål och syfte med analysen redan innan jag valde vilka analysmetoder som skulle användas kunde jag under inläsningens gång ta beslut om vad jag tyckte var lämpligt och användbart till min egen analys. Det betyder att de två analysmetoderna, en landskapskaraktärsanalysmetod från Storbritannien och en ortsanalysmetod från Norge, innehåller fler delar och moment än jag valt att presentera i det här arbetet, delar som jag anser inte skulle tillföra något till min analys.

*Analysmetod från
Storbritannien LCA - Landscape
Character Assessment.
se metodbeskrivning sid 22-29*

*Ortsanalys - Stedsanalyse,
analysmetod av den norske
arkitekten Thomas Thiis-
Evensen.
se metodbeskrivning sid 30-33*

Områdesbeskrivning

Det mesta av beskrivningen av landskapet och området kommer från "Det skånska landsbygdsprogrammet - Ett utvecklingsprogram med landskapsperspektiv". Den är utgiven av Länsstyrelsen i Skåne län och innehåller övergripande analyser av Skånes olika landskapstyper.

Flädie ligger i Lomma kommun som i sin tur ligger på Lund- Helsingborgsslätten vid Skånes västkust dvs. slätten som sträcker sig från Malmö i söder till Helsingborg i norr. Karaktäristiskt för landskapet i den här delen av Skåne är det vidsträckta, flacka eller svagt böljande och urbant påverkade odlingslandskapet. Landskapet är både sjö- och skogsfattigt. De träd som finns här är oftast mer eller mindre knutna till någon form av bebyggelse antingen kring trädgårdar, i alléer eller i trädtrader längs åkrar som läskydd. På grund av den begränsade växtligheten är dessa trädgrupper eller trädsmålingar en viktig beståndsdel och bidrar bland annat till en tydlighet och orientering i landskapet. Situationen i Flädie är den samma. Merparten av den grönska som finns är knuten till de privata trädgårdarna eller kring kyrkan. Denna vegetationsstruktur eller så kallade "bebyggelsens grönska" kan vara svår att planera efter men spelar ändå en viktig roll i den upplevelse man får i Flädie. På grund av det öppna landskapet som omgärdar byn kommer denna typ av grönska troligtvis alltid vara ett viktigt element som bevaras och uppskattas i Flädie.

Slätten kring Lund benämns som en av de bästa jordbruksmarkerna i Sverige. Även om landskapet är ett odlingslandskap av god kvalitet är det starkt påverkat av de urbana miljöerna. De flesta tätorterna i denna expansiva region är eller har varit under ett stort exploateringsstryck. Det är främst de kustnära samhällena och tätorter belägna efter Pågatågslinjer som expanderat kraftigt.

Befolkningstätheten som råder inom Lund-Helsingborgsslätten är den största i Skåne. Kombinationen tätt befolkat och stora jordbruksmarker är annars ovanligt i Sverige enligt vad som beskrivs i "Det skånska landsbygdsprogrammet - Ett utvecklingsprogram med landskapsperspektiv". Befolkningstätheten märks i landskapet på flera sätt, dels genom den tätortsnära urbaniseringen men kanske främst genom den påtagliga infrastrukturpåverkan som städernas försörjning kräver. Dominerande kommunikationsleder som E4, E6, E22 och

järnvägsnät har en stor påverkan både visuellt och ljudligt och på grund av den flacka, låglänta miljön har alla högre element som vindkraftverk och elledningar en stor inverkan i landskapet på både gott och ont. Som exempel i och kring Flädie, som kan upplevas som en lantlig by, kan nämnas att järnvägen går rakt genom byn och E6 passerar endast ca 500 meter österut.

En bristvara i det här landskapet är andelen allemansrättslig mark utanför tätort. Den är här lägst per invånare i hela Sverige, endast 5 %. Som det beskrivs i "Det skånska landsbygdsprogrammet - Ett utvecklingsprogram med landskapsperspektiv" innebär det att upplevelsen av landskapet därför oftast blir enbart visuellt där de stora kommunikationslänkarna fungerar som presentatör av landskapet. Men samtidigt som det kan vara störande minskar de många kommunikationslänkarna avstånden och öppnar för vad man kallar för ett **"tätortsnära landsbygdsboende"**. Det blir med hjälp av de goda kommunikationsmöjligheterna möjligt att bo på mindre orter på landet, som Flädie till exempel, och samtidigt ha sitt arbete i någon av de större orterna i regionen.

Flädie ligger i den norra halvan av Lomma kommun, öster om Bjärred. Här ligger byn ganska ostört i landskapet trots att järnvägen går tvärs igenom och att väg 913, som förbinder Bjärred och Lund, endast går ett antal hundra meter söderut. (se flygfotot nedan)

I denna expansiva region som Öresundregionen är, upplevs Flädie fortfarande lite som en by på landet. Från kommunalt håll anses det vara en av få platser i kommunen som fortfarande kan sägas ha kvar lite karaktär av ett gammalt bysamhälle. Den bykaraktär man talar om är tydlig på en del platser i samhället men jag tycker ändå att man gled ifrån den känslan till viss del i och med de senaste utbyggnaderna på 50-60 talet. Vid den tidpunkten tillkom två nya bostadsområden som, enligt mig, har en karaktär och ett utseende av vad man mer kan likna vid klassiska villamattor. Men med hjälp av framtida utbyggnader kan man säkerligen ändra riktning igen.

figur 1

Historia

Merparten av den historiska informationen är hämtad från Ortsanalys Flädie. Scandiaconsult Sverige AB/ RAMBÖLL, 2004.

Flädie är den minsta tätorten i Lomma kommun. Precis som alla äldre bosättningsplatser har det varit det geografiska läget och naturtillgångarna som varit grunden till varför människor bosatt sig där från första början. Bäckens gav tillgång till vatten och den bördiga jorden skapade goda möjligheter för odling. Än idag anses åkermarken kring Flädie vara av väldigt hög klass. Flädie som man ser det idag har sitt ursprung i en medeltida kyrkby men man har funnit spår efter bosättningar från yngre stenåldern och bronsåldern som visar att det fanns någon form av bebyggelse redan då. Platsen blev, i och med att kyrkan byggdes, Flädie sockens första riktiga boplat. Den ursprungliga kyrkan, en stenkyrka i romansk stil, byggdes på 1100-talet och kring den platsen har det sedan dess alltid funnits någon form permanent bebyggelse. Flädie omnämns faktiskt första gången i ett dokument upprättat av den danske kungen Knut den Helige så tidigt som den 21 maj 1085 då byn gick under namnet Flatoige.

Den ursprungliga, medeltida kyrkan revs under andra halvan av 1800-talet och ersattes med dagens kyrka 1886, byggd i nygotisk stil.

I takt med att jordbruket utvecklades uppkom fler och fler bybildningar på den skånska slätten. I nuvarande Lomma kommun koncentrerades bebyggelsen i flergårdsbyar på ett flertal platser t.ex. Vinstorp, Karstorp, Önnerup, Borgeby, Fjelle och Flädie. Flädie bestod under medeltiden endast av ett antal gårdar, där den dominerande bebyggelsen var de fyrålgade gårdarna, grupperade kring kyrkan. Så förblev det tills skiftesreformerna i slutet av 1700-talet och början av 1800-talet då gårdarna spreds jämt över socknen. Idag är en gård och prästlönebostället de ända byggnaderna som ligger kvar på samma plats som innan skiftet. Gatunätet i Flädie är däremot till största delen det samma som tiden före skiftet. Då precis som nu fanns förbindelser norrut till Borgeby, västerut mot havet, söderut till Önnerup och österut till Fjelle. Vad som fortfarande känns genuint med gaturummet är avsaknaden av trottoarer, de angränsande häckarna och alléerna och vägarnas bredd. Detta hjälper till att bibehålla den gamla bykänslan trots att järnvägen numera delar byn i två delar.

Gatuhus

låga hus byggda för de jordlösa ofta med långsidan och entrén utmed gatan.

Billesholm

Samhälle i Bjuvs kommun, öster om Helsingborg.

Under andra halvan av 1800-talet ökade befolkningen mycket i Flädie. Från att ha varit drygt 200 invånare innan skiftet bodde det drygt 500 i mitten av 1800-talet. Ökningen skedde bland annat på grund av byggande av så kallade **gatuhus** åt de jordlösa. I dessa hus, som främst placerades längs Flädie Kyrkväg, bodde främst arbetarna och hantverkarna. Som en jämförelse bor det idag återigen drygt 200 invånare i Flädie. Utöver enskiftet är anläggandet av järnvägen mellan Malmö och Billesholm genom byn 1886 det som förändrat Flädie samhälle mest. Ett par årtionde senare, 1901, öppnades även en tåglinje i öst/västlig riktning mellan Lund och Bjärred och Flädie blev en järnvägsknut. Som en följd av detta startades olika nya verksamheter. Exempel på vad som fanns i Flädie på den tiden är poststation, polisstation, taxistation, mejeri, spannmålsaffärer, bageri, kafé, plantskolor, skomakare, skräddare och möbelsnickare. I området kring stationen växte en ny bebyggelse med bostadshus fram. Byns tyngdpunkt försköts därmed österut, från kyrkan mot stationen. De nya husen uppfördes främst i tegel som tack vare järnvägen blev ett lättillgängligt byggnadsmaterial. Flädie blev en centralort i närområdet.

Flädie tappade rollen som centralort när persontågen slutade att stanna i byn. Lund-Bjärredsbanan lades ner 1939 och persontrafiken mellan Malmö och Billesholm försvann 1983. Däremellan förblev Flädie ändå en attraktiv boendeort i och med bilens intåg i var mans ägo. Man kunde pendla även utan tåget. Att det förblev en attraktiv boendeort visar sig i de två mindre utbyggningar som kom till under 50- och 60-talet. Då pekade utvecklingen åt att Flädie skulle bli en villaort vilken som helst. Då tog man nog inte så mycket hänsyn till att behålla den genuina bykänslan?

Tidigare sammanslagningar mellan Flädie, Fjelle och Borgeby kommuner under 1950-talet resulterade i Flädie storkommun som i sin tur slogs ihop med Lomma köping och bildade Lomma kommun 1963. Det bor som tidigare nämnts drygt 200 personer i Flädie nu 2009 men befolkningstoppen var på 50-talet då antalet

invånare uppgick till drygt 950 stycken. Då fanns det en stor tilltro till att byn skulle fortsätta att växa och i generalplanen för Lomma kommun från 1970 talas det om en utbyggnad med ca 6000 bostäder i Flädie. Tanken var att Flädie skulle växa samman med Bjärred i väster. Det blev bevisligen aldrig realiserat och kanske just därför har Flädie, som en av få orter i kommunen, fortfarande kvar lite av en karaktär som byn på landet. De gånger Flädie har byggts ut och expanderat genom åren har det nästan alltid skett genom avstyckningar längs byvägarna eller på jordbruksmark i byns närområde. Sällan har det skett genom förtätning av befintlig bebyggelse vilket hjälpt till att behålla karaktären och bykänslan.

Även om Flädie alltid varit en ganska liten boendeort så ligger det bra till rent geografiskt med bara 5 kilometer till Lund, 15 kilometer till Malmö och Öresundbron bara 20-25 minuter bort med bil. Detta inklusive framtida utbyggnad av tågtrafiken skulle möjliggöra att man kan bo "på landet" men ändå ha nära till större städer med allt vad det innebär. Flädie har alltså alla förutsättningar för att fortsätta vara eller kanske till och med bli en än mer attraktiv ort att bo i framöver.

Analysmetoderna Kapitel 2

Detta kapitel börjar med en allmän text om landskapsanalys och om olika analysmetoder som kan vara användbara och behjälpliga i lokaliseringsanalyser liksom den som jag utför i detta arbete. Därefter förklaras den brittiska landskapskaraktärsanalysmetoden LCA och den norska ortsanalysmetoden för "estetisk byformning" närmare. Dessa är de två analysmetoder varifrån jag försökt plocka de, för mitt ändamål, mest relevanta delarna och slå samman för att skapa en mer heltäckande analysmetod och arbetssätt för att studera och kategorisera karaktärerna i olika delområden i Flädie. Båda analysmetoderna är i sin helhet mer omfattande än vad som presenteras i detta arbetet.

Det är en helt teoretisk del av mitt examensarbete där jag främst försöker beskriva hur analysmetoderna fungerar rent praktiskt men även kombinerat med en del exempel på hur jag försökt applicera specifika delar från metoderna i mitt arbete med att försöka identifiera de lämpligaste utbyggnadsområdena i Flädie.

Landskapsanalys enligt NE:
Planeringsmetod som används för att bedöma hur ett landskapsavsnitt utifrån sina befintliga förutsättningar tål en viss exploatering.
<http://www.ne.se/landskapsanalys>

Fakten om analysmetoder i planeringsprojekt är hämtad från:

"Metoder til landskabsanalyse-kortlægning af stedets karakter og potentiale." Forlaget Grønt miljø.

Per Stahlschmidt. 2001.

Landskapsanalysmetoder i planeringsprojekt

Det finns analysmetoder sammansatta för att passa många olika typer av projekt och man utför analyser i många olika situationer. I det här arbetet ska jag utföra landskapsanalyser för att identifiera landskapets karaktärer som ett led i ett planeringsprojekt. Den danske landskapsarkitekten Per Stahlschmidt som författat boken *'Metoder til landskabsanalyse: kortlægning af stedets karakter og potentiale, Grønt miljø, 2001'* definierar landskapsanalys som: *"undersøgelse af aspekter ved ett område for att planlegge av bevaring eller ændring af arealanvendelsen"*. Det är bland annat det jag ska försöka utföra, att undersöka de delar och aspekter i ett specifikt område som kan anses vara av stor vikt att bevara och ta hänsyn till vid ett planläggningsarbete där man planerar för en ny typ av markanvändning.

I boken beskriver Per Stahlschmidt en förenkling av användandet av landskapsanalyser och vad som enligt honom är de 2 främsta principiella sätt att ta sig an ett analysarbete. Det **första arbetssättet** är att man, efter att ha bekantat sig med platsen, inser vad som är relevant för den givna uppgiften man står inför och sedan genom analysarbetet försöker att få detta att framstå så klart och tydligt som möjligt. För att förenkla och förtydliga sitt syfte med analysen ska man sträva efter att reducera bort sådant som är irrelevant för uppgiften för att de relevanta aspekterna ska framstå tydligare.

Det **andra arbetssättet** går ut på att man utför en relevant analys för arbetsuppgiften man står inför och genom denna utförda analys identifierar sådant som för arbetet framåt mot den tänkta slutprodukten. Det första arbetssättet är ett exempel på ett riktat analysarbete medans det andra mer kan liknas vid en allmän analys som dock är anpassad för en specifik uppgift. För mig i detta arbetet handlar det om att utnyttja arbetsprincip ett eftersom jag är bekant med arbetsområdet i stort och har klara mål och syften med analysarbetet och för det slutgiltiga planeringsresultatet.

Att utföra en landskapsanalys handlar ibland om att förenkla verkligheten. Man trycker på och koncentrerar sig på att lyfta fram de delar som är relevanta för den specifika arbetsuppgiften. Analysen behöver inte vara komplett utförd efter alla analysregler om det inte har någon betydelse för förståelsen eller för vägen till slutmålet. Lyckas man att minimera irrelevanta delar kan man få

större nytta av analysen och användbarheten ökar. Att inkludera irrelevanta uppgifter för den specifika uppgiften riskerar endast att försvåra förståelsen samtidigt som det inte för arbetet framåt. Det kan dessutom vara slöseri med tid och resurser.

I teorin utförs de flesta projekt, där man använder sig av analyser, linjärt. Man börjar med insamling av data och därefter utför man själva analysarbetet som slutligen blir ett underlag inför förslagsarbetet. I praktiken däremot är analysarbetet sällan så enkelriktad att man börjar vid punkt A (insamling av data och val av metod) går via punkt B (utförande av analysen) till punkt C (planering, gestaltning, resultat). Alla delar i arbetsprocessen hänger ihop och man utnyttjar ofta möjligheten att kunna gå fram och tillbaka under hela arbetets gång. Oftast vet man kanske vad för typ av förslag man vill att arbetet ska resultera i och det får styra vilken typ av analys man utför vilket i sin tur leder till en viss typ av datainsamling. Bäst helhetsresultat får man när man lyckas utnyttja möjligheten att arbeta i alla riktningar, både framåt och bakåt. Med andra ord påverkar alla val och tankar under arbetets gång varandra.

Arbetssättet jag valt för mitt arbete är en form av **lokaliseringsanalys**. En lokaliseringsanalys i sin tur är en handlingsorienterad analys som är användbar när man, som jag, ska placera ut nya anläggningar i landskapet. Det vill säga att man har en klar uppgift framför sig, till exempel att planera för nya bostäder som i detta arbetet, och man vill identifiera den bästa platsen för ändamålet. Man utnyttjar en lokaliseringsanalys för att finna starka argument för och svaga argument emot det aktuella planeringsarbetet och förslaget.

Utöver lokaliseringsanalyser finns det ytterligare två typer av handlingsorienterade analyser som kan vara användbara i planeringsarbeten och som är värda att nämnas: Den ena är en lämplighets- eller användningsanalys, *'Best use'*, där arbetsytan eller markområdet är givet och där man genom analysen försöker identifiera den främsta och bäst lämpade användningen. Den andra är en form av konsekvensanalys, *'Given site for a given purpose'*, det vill säga en analys av ett givet område med en redan fastlagd användning.

Det spelar ingen roll om analysresultatet är menat att bli en självständig produkt eller om det är ett led i en planprocess som i mitt arbete. Oavsett vilken situation man arbetar utifrån och vilken metod

eller arbetssätt man arbetar efter måste analysen avslutas med en sammanställning eller slutsats för att den ska få ett användningsvärde.

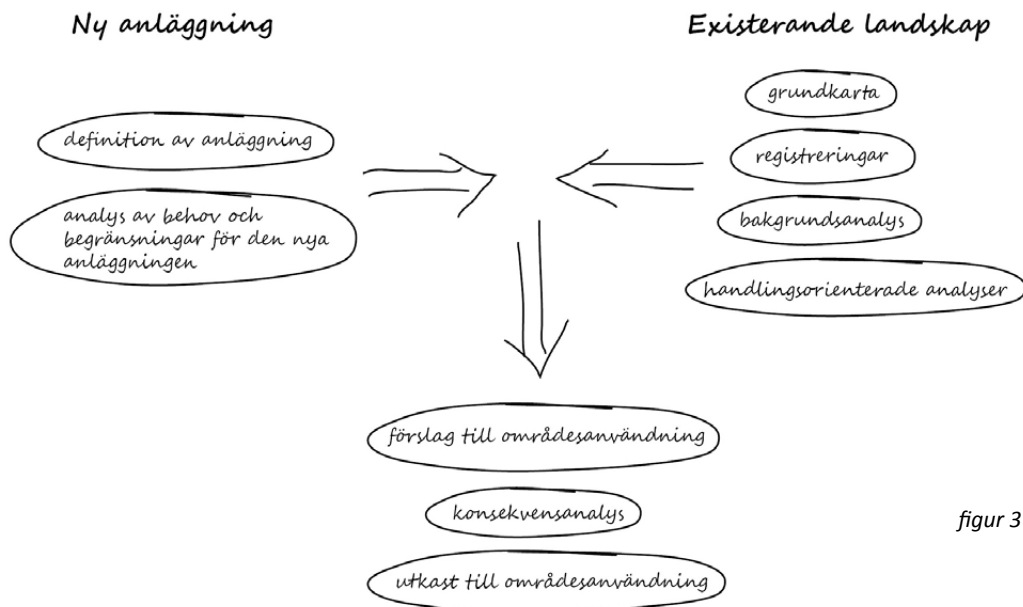
Val av metod

Det finns olika riktade analysmetoder av lokaliseringstyp som kan vara tillämpbara för den här typen av analysarbete som krävs för att analysera karaktärer i Flädie och kunna identifiera och föreslå nya utbyggnadsområden. Huvudsyftet med att utföra en landskapskaraktärsanalys i detta arbetet var aldrig att identifiera och försöka skapa en övergripande bild av alla karaktärer i Flädie. Jag försökte inte att kartlägga alla landskapskaraktärer generellt utan analysarbetet var riktat mot ett specifikt mål. Målet var att identifiera och kartlägga de karaktärgivande element som hänger samman med och bidrar till den befintliga bykaraktären i Flädie. Bykaraktären som i sin tur skapar den speciella bykänslan som man från kommunalt håll anser vara viktig att bevara och värna om. Beroende på det specifika områdets och uppgiftens skala var det också lämpligt att finna en metod som är användbar i flera skalor och områdesstorlekar, från landskapsskalan till detaljskalan. Metoden får även gärna, som i det här fallet, fungera väl när resurserna är begränsade. Utöver det är det ett plus om materialet som metoden resulterar i blir lättförståeligt. Ett lättförståeligt material underlättar när man ska presentera resultaten och få gehör för sina idéer.

För att analysarbeten i planeringssituationer likt denna, där man söker efter lämpliga utbyggnadsområden, ska bli meningsfulla är det lämpligt att ta de tar hänsyn till följande 3 aspekter i ett landskap: **naturmiljön**, **kulturmiljön** och det **visuella**. Därmed inte sagt att allt måste vara inbakat i samma analysmetod. För att underlätta analysarbetet och förbättra möjligheten till ett bra slutresultat kan man behöva kombinera olika analysmetoder. Den möjligheten utnyttjade jag när jag försökte skraddarsy en analysmetod och ett arbetssätt som passade mitt ändamål och som förde min analys och mitt arbete framåt. Förutom den ihopkombinerade metoden och arbetssättet tog jag även hjälp av redan utförda analyser av Flädie. På så sätt kunde jag i mitt analysarbete få med och ta hänsyn till samtliga av de 3 ovanstående aspekterna. Den aspekt som jag inte fick från redan utförda analyser av Flädie var främst den visuella. Av den anledningen kom detta att bli mitt huvudfokus under analysarbetet och ligga till grund för val av metoder.

Val av analysmetod föll först och främst på den brittiska landskapskaraktärsanalysmetoden LCA, Landscape Character Assessment, bland annat för dess förmåga att fånga ett landskaps eller områdes helhet vilket underlättar när man studerar samband inför framtida förändringar men även för att metoden i sig lämpar sig väl att kombinera med andra mer specifikt inriktade analysmetoder.

Arbetsprocess under en lokaliseringsanalys

figur 3

Originalbild:
Per Stahlschmidt.
Metoder til landskabsanalyse -
kortlægning af stedets karakter
og potentiale. Forlaget Grønt
miljø. 2001, sid 77.

LCA-metoden

Analysmetod för att kartlägga och beskriva de element som kännetecknar och starkast bidrar till ett specifikt områdes karaktär.

Faktan om denna analysmetod är hämtad från:

“Landscape Character Assessment: Guidance for England and Scotland. The Countryside Agency and Scottish Natural Heritage”

Carys Swanwick, 2002.

Landskapskaraktärsanalys

Motiven till att utföra en landskapskaraktärsanalys i ett planerings- eller exploateringsprojekt skiljer sig från fall till fall men i det här arbetet som behandlar Flädies framtida utveckling är motivet att försöka skapa en bild av byn och identifiera de viktiga element som hjälper till att bygga upp samhället och som bidrar till de karaktärer byn innehåller.

En landskapskaraktärsanalys kan vara till stor hjälp när man står inför en förändring av en plats. Alla typer av förändringar har någon slags inverkan på den specifika platsen och en väl utförd landskapskaraktärsanalys, ibland som här kombinerad tillsammans med andra analysmetoder, ökar chansen att förändringarna man står inför blir positiva tillskott.

På grund av att jag redan från starten av det här arbetet var lite bekant med Flädie och dess omgivning visste jag vad jag sökte var en typ av analysmetod. Helst skulle den fungera i flera olika skalor och eftersom jag kunde tillgodose mig med andra nödvändiga aspekter från till exempel redan utförda ortsanalyser och kulturmiljöprogram skulle gärna landskapskaraktärsanalysmetoden jag sökte ha visst fokus på de visuella aspekterna i ett landskap. Därför föll valet först och främst på följande analysmetod, Landscape Character Assessment. Det är en landskapskaraktärsanalysmetod framtagen i Storbritannien och fick bli min huvudanalysmetod för det här arbetet.

I fortsättningen av arbetet kommer metoden för enkelhetens skull endast benämnas LCA.

Det mesta av min beskrivning av metoden kommer från “Landscape Character Assessment Guidance for England and Scotland”, en guide för landskapsanalys från tidigare brittiska analysmetoder utvecklad i ett samarbete mellan Department of Landscape, University of Sheffield och Land Use Consultants. Jag har valt att arbeta efter LCA-metoden därför att det är en analysmetod som är till god hjälp i arbeten där man vill identifiera vad som kännetecknar ett område och vad som utgör skillnaden mellan olika områden. Med hjälp av metoden kartlägger och beskriver man de kännetecken och element

som starkast bidrar till det specifika områdets karaktär. Då får man ett ramverk som man kan följa när man ska ta beslut om olika åtgärder, tillägg och förändringar i det aktuella området. Detta för att alla eventuella förändringar av platsen ska påverka den aktuella karaktären så lite som möjligt. Utöver det här kan LCA också användas i arbeten där man till exempel vill förädla eller helt enkelt förändra en befintlig karaktär.

Ganska tidigt under arbetets gång stod det klart att LCA-metoden ensam inte är tillräcklig för att beskriva och kartlägga de olika karaktärerna i Flädie. Även om det rent teoretiskt är möjligt att använda sig av metoden i egentligen vilken skala som helst så är den lämpligaste skalan att arbeta i ändå “landskapsskalan”. Det är därför jag har försökt, som nämnts tidigare, kombinera ihop LCA-metoden med Thiis-Evensens metod för ortsanalys. Mer om det på sid 30-33.

LCA-metoden

Man kan säga att denna analysmetod är indelad i två huvuddelar. Först utför man själva **karaktäriseringen** av landskapet och sedan gör man en **bedömning** av landskapet med utgångspunkt i karaktäriseringen.

Dessa två huvuddelar och steg att ta sig igenom vid en landskapsanalys är inte unika enbart för LCA utan varianter av stegen är något som ingår i de flesta analyser som till exempel de man utför i vanliga MKB-arbeten.

Karaktäriseringsdelen innehåller **fyra huvudsteg** och resultaten från dessa använder man för att göra sin bedömning av landskapet. När bedömningen är gjord kan man slutligen ta beslut i eventuella frågor som ställts i det inledande skedet. I det här arbetet skulle sådana frågor till exempel kunna vara var och hur en framtida utbyggnad bör planeras i Flädie?

Karaktäriseringen

Steg 1:

I steg 1 definierar och begränsar man platsen och definierar syftet med analysen. Detta i sin tur leder till att man kan bestämma en lämplig skala att arbeta i och vilken detaljgrad som kan vara lämplig för analysen. Oftast ingår det också i steg

Karaktäriseringens 4 steg.

** definiera och begränsa*

** skrivbordsstudier*

** fältstudier*

** klassificera och beskriva*

1 att man gör ett första besök på platsen för att bekanta sig med omgivningarna.

För att **definiera platsen** och komma fram till sina begränsningar i analysen börjar man oftast med att ta reda på vad **syftet och målet** med analysen är. I det här arbetet med Flädie är det slutliga målet att kunna ge ett eller flera förslag på lämpliga platser för en framtida utbyggnad av byn. När målet med analysarbetet är givet ger det oftast sig själv vilken **skala och detaljgrad** som är lämplig att arbeta i. Om man vet att det redan gjorts andra analyser av området tidigare är det här man tar ställning till om och i så fall hur man ska förhålla sig till dessa.

Jag utför alla moment i analysarbetet själv men vanligast är att man jobbar i ett team när man utför analysarbeten av det här slaget. Då är det vid den här tidpunkten man tar reda på vilken typ av personer och expertis som krävs för analysarbetet inklusive för de efterföljande bedömningarna och besluten. Hur analysarbetet sedan ska fortskrida, vad man ska fokusera på och hur det ska dokumenteras hänger ihop med vilken typ av slutprodukt man tänker sig att det ska bli.

En faktor som är viktig att överväga, om man har den möjligheten, är vid vilken **tidpunkt på året** man genomför sin karaktärsanalys. Upplevelsen av platsen kan skilja sig mycket åt beroende på vilken årstid som råder under platsbesöken och fältstudierna. Om möjligheten finns så är det att rekommendera att försöka täcka in mer än en årstid i sin analys.

Steg 2:

Det andra steget i analysen är **skrivbordsstudierna**. Det är under dessa man har möjlighet att läsa in sig på fakta om platsen med hjälp av relevant bakgrundsmaterial. Man studera även kartor och annan data för att skapa det underlag som man kommer att utnyttja under nästa steg, fältstudierna.

En bra och väl genomförd skrivbordsstudie av området man ska analysera underlättar arbetet när man är på plats under steg 3, fältstudierna. Grundligt gjorda kartunderlag och fältstudieformulär är till god hjälp för arbetet i

fält. Resultatet av analysen blir också bättre om man redan innan man besöker platsen har lagt upp en strategi så att man effektivt kan besöka och analysera alla viktiga delar och platser inom området. Utan en bra utförd skrivbordsstudie riskerar man att fältstudien blir ofokuserad och slöseri med tid och resurser.

Ett tillvägagångssätt är att försöka analysera områdets karaktär så gott det går med hjälp av kartor och andra dokument redan under skrivbordsstudierna för att sedan i fält bekräfta och komplettera den bild man skapat av landskapet eller platsen.

Exempel på material man kan tänkas studera vid skrivbordet är diverse kartor, GIS-data, flygbilder och eventuell litteratur som finns att tillgå, både specifikt om platsen men även till exempel översiktsplaner eller äldre analyser. I mitt fall med Flädie så innebar det bland annat att jag studerade en ortsanalys av Flädie, läste Lommas översiktsplan och läste genom specifika delar av "Det skånska landsbygdsprogrammet - ett utvecklingsprogram med landskapsperspektiv". I programmet har man bortsett från kommungränser och delat in Skåne i områden utifrån landskapstyper och dess skiftande karaktär. Det var i denna skrift jag först kom i kontakt med LCA-metoden.

Steg 3:

Det är under steg 3, **fältstudierna**, man samlar in så mycket relevant information som möjligt för att underlätta det slutgiltiga analysarbetet. Man försöker göra en skriftlig beskrivning av platsen med hjälp av ett så kallat fältstudieformulär där man kan identifiera karaktärsskapande kvaliteter i landskapet och dokumentera platsen i text och bilder/illustrationer. Man bör även under fältstudien notera konditionen på de karaktärsskapande elementen/objekten. Även om det kan vara tidskrävande så är det så att ju noggrannare man är under sina fältstudier desto lättare blir det att jobba vidare med de resterande analysstegen.

Huvudmålet med en fältstudie är att ta sig genom hela sitt analysområde och besöka alla karaktärstyper och karaktärsområden och notera och dokumentera de karaktärsbildande objekten

och så mycket användbar information om dem som möjligt. Enligt LCA bör gärna varje område ses från åtminstone tre olika platser för att man ska kunna ge en representativ bild av landskapet. Själv tycker jag att storleken på analysområdet och skalan man valt att arbeta i får bestämma hur många vinklar som området bör ses ifrån. Även om alla sådana här detaljer bör vara så noga planerade som möjligt innan man utför sin fältstudie så är det till viss del en bedömning man gör på plats.

Med sig ut i fält har man sitt **fältstudieformulär** som är sammanställt för den specifika analysen och platsen. Generellt brukar det innehålla följande: plats för att göra en skriftlig observation av utvalda platser inom området, plats för att göra skisser, en checklista av landskapselementen och deras betydelse i landskapet, en checklista för estetiska och upplevda faktorer inom området, plats för att notera observationer av områdets och objektens kondition, känslighet och eventuella skötselbehov.

Den kortfattade beskrivningen man gör i fält ska fånga det övergripande intrycket av landskapets eller platsens karaktär. Den ska innehålla information om objekten som bygger upp och utgör platsen och hur dessa objekt verkar tillsammans. Beskrivningen bör innefatta både den visuella karaktären och den upplevda eftersom dessa två kan skilja sig åt.

Med sig ut i fält bör man även ha med sig en översiktskarta för anteckningar i fält. Detta kan vara ett speciellt viktigt verktyg när man arbetar på mindre platser där man utför en mer detaljerad analys. På kartan kan man till exempel markera utblickar, rita ut gränser och kommentera nyckelobjekt.

Inom LCA dokumenterar och hanterar man ganska lätt de olika elementen och objekten som bygger upp platsens karaktär och man kan visa på deras relativa, inbördes betydelse och bedöma dem efter den specifika checklisten man skapat. Denna beskrivning blir en objektiv bedömning av platsen. Utöver det objektiva är det viktigt att även kunna ta sig an, undersöka och beskriva de lite mer subjektiva, estetiska känslorna av platsen och hur man upplever karaktären. Det kan vara

av stor betydelse i en analys som den jag gjort av Flädie eftersom den är mer detaljrik än en analys av ett stort landskap. I den lilla skalan får en liten förändring stor betydelse för helhetsintrycket av platsen.

Exempel på subjektiva, värderande aspekter i landskapet som kan vara viktiga att redogöra i en landskapsanalys av den här typen är hur intim skalan känns, vilket formspråk platsen har, vilka färgintryck man får och hur man upplever mönster på platsen.

Även om det finns plats för både objektiva och subjektiva intryck och bedömningar inom en landskapskaraktärsanalys som LCA gäller det att hålla isär dem. Det är viktigt att hela tiden göra klart vad som är en objektiv bedömning och vad som är en subjektiv. Det blir extra viktigt om det är någon annan person som ska arbeta vidare med analysen.

Det är alltså viktigt att notera vilka specifika landskapselement som bidrar, och hur de bidrar till den upplevda karaktären.

Steg 4:

I det här steget **klassificerar** och **beskriver** man platsen man arbetar med. Detta kan nog sägas vara det största steget inom LCA. Här förfinas och tydliggörs analysarbetet så att karaktärerna kan klassificeras och deras utbredning kartläggas. När man klassificerat och gjort sina beskrivningar av området går man eventuellt vidare till sin bedömning av landskapet och besvarar frågorna som utgjorde syftet med analysen.

Klassificeringen är central inom LCA för det är då man delar in platsen i områden av liknade och gemensam karaktär och grupperar ihop ytor som liknar varandra. Det är också i detta moment man blir varse om allt arbete man lagt ner hittills varit tillräckligt. Klassificeringen kan utföras i vilken skala som helst men går snabbare att utföra i en mindre detaljrik skala såvida området inte är jättestort.

I analysarbeten av liknande typ som det jag utfört i Flädie bör skalan man arbetar i vara något som man inom LCA kallar en **lokal skala** (1:10 000 eller mindre). En tumregel inom LCA är att ju mer lokal

Ju mindre skala man arbetar i desto mer detaljer i analysen.

skala (ju mindre skala) desto mer detaljer krävs i analysen.

I den lokala skalan kan man både visa hur den specifika platsen bidrar till omgivningens karaktär och vilka utblickar och inblickar det finns inom området. När tonvikten på analysen ligger på den lokala skalan, som i fallet med Flädie, försöker man identifiera mer lokala mönster i karaktären som bidrar till den lokala känslan av platsen. Landskapskaraktär definieras som de tydliga och igenkänningsbara mönster som objekten som bygger upp den specifika platsen skapar och hur de påverkar folk.

Inom LCA talas det om att man antingen definierar **landskapskaraktärstyper** eller **landskapskaraktärsområden**. I den lokala skalan är det enligt guiden oftast lämpligast att definiera landskapskaraktärsområden framför landskapskaraktärstyper.

Inom LCA skiljer man på landskapskaraktärstyper och landskapskaraktärsområden på följande sätt: **Landskapskaraktärstyper** är något som kan finnas på flera skilda platser i ett landskap men var de än dyker upp består de alltid av gemensamma och liknande kombinationer av geologi, topografi, vegetation, markanvändning och bosättningsmönster. En karaktärstyp tillhör en specifik typ oavsett var man finner den. Det betyder inte att de är identiska men att det finns ett gemensamt mönster som man bör kunna urskilja både på kartan och i fältstudieformuläret.

Landskapskaraktärsområden däremot är ett unikt geografiskt område vari olika karaktärstyper kan finnas men området har sin egen individuella karaktär och identitet även om det kan dela karaktäristik med andra områden. I den lokala skalan är landskapskaraktärsområden individuella platser där mer detaljerade landskapskaraktärstyper dyker upp.

Under klassificeringen arbetar man också med gränser. **Gränserna** förtydligar skillnaderna mellan till exempel landskapskaraktärstyper och landskapskaraktärsområden. Gränsernas noggrannhet varierar beroende på i vilken

skala man arbetar. Det är även så att gränser i landskapet, eller på en plats, oftast är flytande i verkligheten eftersom en karaktär inte är något som skiftar tvärt. Man ska vara medveten om att karaktären kan fortsätta utanför den dragna gränsen eftersom den snarare förändras gradvis.

Landskapsbeskrivningen inom LCA kan gärna innehålla en lista som summerar nyckelkaraktäristiken hos varje karaktärsområde eller karaktärstyp. Nyckelkaraktäristiken är kombinationen av de element och objekt som ger området dess distinkta platskänsla. Oftast är dessa **nyckelelement** positiva för området men de kan även i vissa fall vara mindre positiva eller rent av negativa element som har stor inverkan på platsens eller landskapets karaktär. Gemensamt för alla nyckelelement är att om de förändras eller försvinner från platsen får det tydliga konsekvenser för den befintliga karaktären, konsekvenser som beroende på elementets eller objektets påverkan i landskapet kan bli både positiva eller negativa. Nyckelobjekt blir därför ett av huvudmålen i identifieringsarbetet.

Efter arbetet med att identifiera och karaktärisera de viktiga objekten i området finns möjligheten att avsluta analysen. I så fall står kartläggningen och beskrivningarna av karaktärerna som en neutral analys utan några som helst värderingar. Detta kan vara fallet om analysen är utförd utan några specifika mål eller orsaker.

Om man går vidare med analysarbetet, vilket jag gjort, innebär arbetet i de två följande stegen att först bestämma vilken typ av bedömning man ska göra av sina analysresultat och sedan utföra den.

Bedömningen

Steg 5:

I steg 5 gäller det att bestämma hur man bör ta sig an bedömningsarbetet. Under det fortsatta arbetet måste man ha klart för sig vilken vinkling man ska ha på bedömningen för att uppfylla målen med analysen. Bedömningarna görs utifrån resultatet från fältstudierna. Viktigt är att ta med kvalitén och skicket på de olika landskapselementen och objekten i sin

Nyckelelement

objekt som ger området dess distinkta platskänsla.

Landskapskaraktärstyper

specifika karaktärstyper som trots att de kan finnas på skilda platser i landskapet, alltid har gemensamma och liknande uppbyggnad utan att för den delen vara identiska.

Landskapskaraktärsområden

ett unikt geografiskt område med sin egen individuella karaktär vari olika karaktärstyper kan finnas.

bedömning. Detta är något man ska ha noterat under sina fältstudier. I bedömningen ingår det att se hur känsliga de olika objekten, elementen och landskapet i stort är för förändring. Det är oftast under det här steget i analysprocessen man märker ifall det behövs kompletterande fältstudier.

Steg 6:

I det här steget utförs själva bedömningsarbetet. Hur bedömningen av landskapet eller platsen görs och vad resultatet blir beror såklart på anledningen till att analysen utförts.

Enligt LCA-guiden är de vanligaste syftena och resultaten när man gör en bedömning av sin analys följande:

Man skapar en **strategi för hur man ska förhålla sig till landskapet eller platsen.*

En utförd landskapskaraktärsanalys kan resultera i att man tar fram en eller flera strategier för områdets framtid baserad på vad som kommit fram under analysarbetet. Val av strategi beror på vilken typ av förändring man planerar för, men målet är att all förändring ska vara godtagbar och lämplig för den befintliga karaktärstypen och för hela karaktärsområdet i stort. Strategin visar vad som är en bra väg att gå samtidigt som den kan vara en del av grunden för en landskaps- och utvecklingspolicy för platsen.

Man skapar **riktlinjer för områdets framtid.*

Inom LCA identifieras normalt platsens karaktär och faktorerna som är med och skapar karaktären, det vill säga nyckelobjekten. Om man vill behålla dessa distinkta karaktärer på en plats måste de ses om, skötas och skyddas. Som nämnts tidigare är det under fältstudierna man noterar konditionen och skicket på dessa nyckelobjekt. Om det är möjligt bör man även se ifall något indikerar på en framtida förändring. Om så är fallet kan man skapa möjligheter för att förhindra dessa förändringar eller utnyttja dem för att förädla och förbättra den befintliga karaktären. Ett resultat av ett sådant arbete kan vara att man nedtecknar så kallade **guidelines/riktlinjer** för området eller landskapet för att beskriva vad som krävs för att

försäkra sig om att den rådande karaktären inte förstörs eller i bästa fall vad man bör göra för att utveckla och förstärka den. Riktlinjerna skiljer sig åt beroende på vilken typ av landskap det är och vilken typ av utveckling och förändring man förväntar sig på platsen.

Man försöker öka **statusen på en plats eller ett landskap.*

Landskapets eller områdets status beror till stor del på vilket värde man tillskriver det. Man kommer genom sin bedömning av platsen fram till om man tycker att landskapet håller en hög kvalitet eller inte, det vill säga hur intakt landskapet är och hur god konditionen är på objekten som bygger upp det. Ett landskap som är vackert att se på rent visuellt kan bidra till att man tycker att det har ett högt värde. Samma sak om platsen innehåller ovanliga och sällsynta objekt. I stökiga och bullriga landskap kan en plats som upplevs stillsam och lugn ges ett högt värde och därmed högre status i sammanhanget.

Man klargör vilken **kapacitet platsen har att klara förändringar.*

Många landskapskaraktärsanalyser leder till ett resultat som används för att hjälpa till i beslutsfattande om hur bra en plats kommer kunna ta emot och klara av förändringar. Hur mycket nytt och vilken typ av förändring klarar platsen av utan att det leder till för stora förändringar på dess karaktär? Detta är landskapets eller platsens **kapacitet**. Ett mål med en analys kan vara att komma fram till vilka typer av förändringar som leder till vilka karaktärsförändringar och utifrån detta försöka beskriva den potentiella effekten det skulle ha på hela karaktären eller på enskilda objekt. All förändring behöver inte vara till ondo.

För mig utgjorde bedömningsdelen ett arbete med att finna de platser i Flädie där jag, så gott det går, kan försäkra mig om att ett utbyggnadsförslag för framtiden kommer passa in i omgivningarna och helst bidra till att höja upplevelsen av platsen. Resultatet av bedömningen ska visa vilken kapacitet de olika delområdena i Flädie har att klara av förändringar i form av nyetablering av

bostäder utan att den nuvarande karaktären förstörs. Senare i arbetet förklaras metoden jag använde för att bedöma kapaciteten hos delområdena i Flädie. (se sid 28-29)

Fältstudieformulär

För att analysarbetet ska kunna utföras på bästa sätt krävs ett fältstudieformulär som man har med sig ut på sina besök på platsen man analyserar. Det finns olika mallar på hur ett sådant kan se ut och vad som bör ingå men det bästa är ändå att försöka sammanställa sitt eget formulär för den specifika analysen. Om man däremot vill kunna jämföra resultatet med analyser av andra, liknande platser är det bäst att använda samma typ av formulär om det är möjligt.

Till min analys av Flädie satte jag samman ett formulär av användbara delar från olika analysmetoder. Förutom relevanta delar och begrepp från redan nämnda LCA-metoden och Thiis-Evensens ortsanalys använde jag mig också av begrepp från en annan landskapsanalysmetod, LANDMAP, som man skulle kunna säga är Wales motsvarighet till LCA. Genom att ta de mest relevanta delarna från dessa tre metoder och sätta samman till ett formulär fick jag ett fältstudieformulär som täckte in mina behov för att analysera de olika karaktärerna som finns i Flädie. Det blev ett formulär anpassat för en specifik uppgift. Jag har försökt göra en subjektiv gallring och använt de begrepp som kan vara lämpliga för en analys av en plats som Flädie. Formuläret är inte på något sett originellt utan det skulle säkerligen gå att använda som hjälpmedel i andra analyser lik denna, på platser som påminner om Flädie.

Mitt fältstudieformulär är indelat i **tre delar** där **första** delen innehåller den fysiska bedömningen av landskapet. Det är till exempel vilka material som används, vilken typ av byggnader som ger karaktär åt platsen och vilken typ av gränser som finns i området.

Andra delen består av det estetiska och den är den mest omfattande eftersom jag anser att det estetiska har störst inverkan på hur en plats karaktär upplevs. Exempel på begrepp i del två

är rumskänsla, balans mellan objekt, attraktiva vyer och platskänslan. Om den första delen kan anses vara en objektiv bedömning så är den andra delen mycket mera subjektiv. Därför krävs det att begreppen är klart definierade, speciellt om en annan person tar del av analysarbetet och ska kunna förstå och utföra en bedömning av analysresultatet. I det här arbetet utför jag både analysen och den efterföljande bedömningen men i vanliga fall utförs detta kanske av två eller flera personer och då är klara definitioner ett måste.

Den **tredje** delen av formuläret består av begrepp tagna direkt från Thomas Thiis-Evensens metod för ortsanalys. I den delen studerar man objekten inom området, hur deras struktur ser ut, hur deras relation upplevs och hur de är organiserade. I denna del blir bedömningen både objektiv och subjektiv.

Utöver alla dessa begrepp och jämförelser hade jag i mitt fältstudieformulär även plats för att kunna göra skisser och bilder av platsen, skriva kommentarer om området, och en liten karta för andra anteckningar. (se bilaga 2)

Klassificering

Känslighet och kapacitet

När det praktiska analysarbetet är utfört är det dags att använda vad som framkommit ur analysen till sitt tänkta ändamål. Vad man än kommer fram till under analysarbetet av olika områdens karaktärer så säger det inte så mycket i sig om man inte går vidare med arbetet. Här har man möjlighet att använda resultaten från analysen och bedömningen och gå ett steg längre i analysprocessen så att det resulterar i något konkret. För mig innebar det att skapa ett underlag för att kunna komma med ett förslag som slutligen kan resultera i en så lyckad utbyggnad av Flädie som möjligt.

Klassificeringen kan göras på olika sätt men jag använde mig av en metod från LCA där man studerar och jämför olika områdens känslighet och kapacitet för nyetablering. Jag undersökte hur bra eller dåligt ett delområde skulle klara av en förändring jämfört ett annat delområde. Kortfattat så går man tillväga enligt följande: *Man studerar*

Faktan om klassificering och betygsättning inom LCA är hämtad från "Techniques and Criteria for Judging Capacity and Sensitivity, Topic paper 6."

Ytterligare information går att finna på följande webbadress: www.landscapecharacter.org.uk/files/pdfs/LCA-Topic-Paper-6.pdf

Under klassificeringsarbetet används analysresultaten för att kunna jämföra de olika karaktärsområdena med varandra.

varje karaktärsområde för sig och betygsätter det efter olika kriterier. När man gått igenom alla delområden får man en rangordning där man kan utläsa vilket eller vilka av delområdena som skulle klara av en förändring, i det här fallet en nybyggnation, bäst respektive sämst. När man vet vilka områden som kan anses vara lämpligast kan man gå vidare, bli mer platsspecifik och till exempel rita sitt utbyggnadsförslag om det är det som är ens slutmål.

Känsligheten inom LCA definieras av hur väl en plats karaktär klarar av att ta emot någon typ av förändring utan att ta för mycket skada av det, det vill säga utan att den rådande karaktären förloras. En plats som har hög känslighet är ofta en plats där karaktären skulle vara svår att återställa om den förändrades eller förstördes. Modellen för att analysera ett områdes känslighet baseras på följande:

Det finns specifika attribut, nyckelobjekt, inom varje områdestyp som spelar en mer avgörande roll än andra när man avgör områdets karaktär. Inom varje områdestyp är vissa av dessa nyckelobjekt känsligare för förändring än andra och förmågan att byta ut eller återställa dem skiftar.

Ytterligare att tänka på när man bedömer känsligheten är att den troligtvis skiljer sig åt beroende på vad för typ av förändring som förväntas på den aktuella platsen. En plats kan vara extra känslig för en typ av förändring men betydligt mottagligare för en annan. Att vara medveten om vilken typ av förändring som väntas underlättar bedömningen. När man bedömer ett områdes känslighet inom LCA görs skillnad på områdets eller landskapets **generella** känslighet och känslighet för en **specifik** typ av förändring. För mig i det här arbetet blir det bara aktuellt att utgå från det senare då den framtida förändringen i Flädie, utbyggnaden, är given.

Områdets **kapacitet** kan kort och gott beskrivas som vilka möjligheter ett område har att ta emot en viss mängd av förändring av en specifik typ, som till exempel nya bostäder i Flädie, utan att den befintliga karaktären försämras. Även kapaciteten varierar beroende på vilken typ av förändring som föreslås.

Bedöma platsens känslighet för en specifik typ av förändring

När man bedömer hur känsligt ett område är enligt LCA-metoden är det två punkter som beskrivs som extra viktiga att tänka på. Förutom att ta reda på exakt vilken typ av förändring som kommer att ske så gäller det att se vad på platsen som är mest troligt att bli påverkat av förändringen, både vad gäller landskapskaraktärens känslighet och den visuella känsligheten. Landskapskaraktärens känslighet innefattar till stor del områdets generella känslighet vilket inte blir lika aktuellt i det här fallet. Däremot blir den visuella känsligheten viktig. Den hänger mycket ihop med hur människor använder och ser på den aktuella platsen. Kommer förändringen att bli synlig? I Flädie kommer den såklart att bli det men på andra platser där landskapet inte är så platt och öppet skulle en förändring kanske inte bli det. I metoden gör man också skillnad på om det är mycket folk som kommer att uppleva förändringen i framtiden eller inte och anledningen till att de i så fall gör det. Man skiljer på om det är mycket folk som bor i området, och hur de kan förväntas påverkas, eller om de flesta personerna endast kommer att passera förbi platsen. Till sist kan det i en del fall också vara så att förändringen i sig kan anses förbättra förhållandena på platsen, till exempel en ny plantering som döljer något visuellt oattraktivt.

Resultatet av bedömningarna blir en rangordning av delområdena. Oftast betygsätter man de olika delområdena efter olika kategorier av känslighet, vanligtvis låg, medel eller hög. Detta ger en bra överblick av vilka platser som kan anses vara mer eller mindre känsliga för den specifika förändringen. Däremot ger det inte svar på frågan vilken grad av förändring som en plats skulle klara av. Detta kräver andra hänsynstagande och det är då man börjar studera landskapets eller områdets kapacitet.

Bedöma kapaciteten för att klara förändring på en specifik plats

Att bedöma ett områdes kapacitet innebär att försöka bedöma hur mycket förändringar av en bestämd typ som kan göras på platsen utan att

effekten på den befintliga karaktären blir för stor, utan att upplevelsen av platsen förändras och utan att man förstör det eventuella värde den tillskrivits. Man måste dock hålla isär att en plats värde inte beror på ifall känsligheten anses vara hög. Platser som man bedömer ha en hög känslighet har inte per automatik ingen eller låg kapacitet att klara av förändringar. Likaså har inte en plats med låg känslighet alltid en hög kapacitet att klara förändringar. Kapacitet handlar om samspelet mellan känslighet, typen och mängden av förändring och vilket värde man tillskrivit platsen. Det är alltså möjligt för en plats som anses ha ett stort värde att ändå vara relativt okänslig för en nyetablering om karaktären på platsen i sig och typen av nyetablering passar ihop. Om man hittar den rätta placeringen och utför rätt gestaltning för platsen ifråga så spelar värdet eller känsligheten mindre roll. Om så är fallet kan en bedömning av kapaciteten visa att en nyetablering kan passa in i ett område som egentligen har ett högt värde och en hög känslighet. Detta gör att bedömningen av hur stor kapaciteten är på en specifik plats kan vara en väldigt komplex sak att utföra. Därför är det vanligt att man tillsammans med kapacitetsbedömningen skapar riktlinjer för hur den tilltänkta nyetableringen bör se ut eller placeras för att resultatet ska bli acceptabelt. När jag senare i arbetet bedömer känsligheten och kapaciteten hos de olika delområdena i Flädie kommer jag för enkelhetens skull att förutsätta att min förändring, den nya bebyggelsen, kommer att bygga vidare på den befintliga stilen och de byggnadsmaterial som finns i varje aktuellt delområde idag. På så vis skulle mina utbyggnadsförslag, som bara blir gestaltningsförslag och illustrationer, rent teoretiskt kunna passa in i alla delområdena.

Utöver det kommer jag att presentera ett par riktlinjer, främst beskrivna av Lomma kommun, att följa för de delområden som visar sig passa bäst för den nya bebyggelsen. När man skriver ner riktlinjer som dessa måste man till exempel ta hänsyn till skala, öppenhet, slutenhet, former, färger och material. Allt detta bidrar till vad som passar både "känslomässigt" och visuellt med de befintliga byggnaderna och landskapet.

Betygsättning

För att resultaten från bedömningen av känslighet och kapacitet ska bli jämförbara delområden emellan betygsätter man dem efter olika kriterier. Det finns olika metoder för detta men den jag valde att arbeta efter i Flädie är följande: Man skapar en tabell där man överskådligt kan betygsätta och jämföra sina olika delområden. Enligt exemplet från LCA som jag följer bör tabellen innehålla bedömningar av känsligheten hos landskapkaraktären i stort för den specifika förändringen, den visuella känsligheten och värdet av det aktuella området. Dessa olika aspekter blir sedan bedömda efter en given skala. Jag har valt en tregradig skala, hög-medel-låg känslighet/kapacitet. Om det på grund av detaljgraden behövs kan man utöka skalan med fler steg för att få en större skillnad mellan sina delområden. Tabellen som jag arbetat med och gjort mina bedömningar i ser ut som exemplet nedan:

Delområde	Karaktärens känslighet	Enskilda objekts känslighet	Estetisk känslighet	Visuell känslighet	OMRÅDETS KÄNSLIGHET	Områdets värde	OMRÅDETS KAPACITET
A	Låg	Medel	Låg	Låg	Låg	Lågt	Hög
B	Hög	Hög	Hög	Medel	Hög	Högt	Låg
C	Hög	Medel	Medel	Hög	Hög	Lågt	Medel
etc.							

Exempel på tabell för att betygsätta de olika delområdenas känslighet och kapacitet.

"...ortsanalys är en systematisering av kunskap för att förstå platsens historia, situation och framtidsmöjligheter."

Landskap i fokus, Utvärdering av metoder för landskapsanalys, 2001.

Stedsanalyse - "Estetisk byformning"

Ortsanalysmetod som berör och analyserar visuella egenskaper i urbana miljöer.

Faktan om denna ortsanalysmetod är hämtad från sidorna 31-50 i boken: "Byens Uttrycksformer - En metode for estetisk byformning".

Thomas Thiis-Evensen, 1992.

Thomas Thiis-Evensen
norsk arkitekt och författare.

Ortsanalys

När det gäller olika analysmetoder är en del uppbyggda för att bara analysera ett landskap, utan någon betydande bebyggelse, medans andra har som utgångspunkt att analysera situationen i en mer urbant präglad miljö. Miljön i Flädie är varken helt urban eller helt lantlig utan mer ett möte eller en blandning av de båda. Då kan det behövas ett arbetssätt som klarar av att analysera båda typerna av miljö. Därför sökte jag efter ytterligare metoder som skulle gå att kombinera med LCA-metoden.

Eftersom en ortsanalys fungerar i mindre skala än landskapsskalan och kan användas som ett redskap i arbetet med att värdera användningen av en plats och för att skapa riktlinjer och ta beslut om framtiden blev en ortsanalys ett naturligt val som komplement till LCA-metoden. De olika ortsanalysmetoder som finns är ofta lämpliga att kombinera med andra metoder så att man kan grunda sina beslut på en bredare kunskapsbas.

Inom många ortsanalysmetoder arbetar man efter att få med vad som kallas de fyra huvudtemana i en heltäckande analys: **historisk utveckling, natur och landskap, bebyggelsens organisering och byggnader och andra enskilda objekt.** Jag kommer att komplettera LCA-metoden med de två sistnämnda temana från en ortsanalys av Flädie. De andra två huvudtemana får jag delvis redan genom LCA-metoden och genom Lomma kommuns egen ortsanalys av Flädie.

Bebyggelsens organisering är knuten till platsens bebyggelsestruktur, dess rumsliga sammanhang och till de viktiga element som ligger till grund för strukturen, främst kommunikationsnätet som ligger till grund för platsens utveckling. Det gäller både gator och vägar och i Flädies fall även järnvägen. Det kan också ha en avgörande roll i platsens funktion så därför bör man ta hänsyn till det i sin analys.

Byggnader och andra enskilda objekt

Om man definierar byggnadstyper och särdrag kan det sättas i sitt sammanhang med platsens struktur och karaktär i övrigt. Byggnaders utseende och placering i förhållande till varandra spelar en avgörande roll i helhetsbilden och

upplevelsen av en plats. Allt från husens placering och storlek till material och färg spelar in.

Det kommer flera olika varianter av ortsanalyser från Norge. De är utarbetade allt beroende av platsen och syftet med analysen. För att komplettera LCA-metoden i min analys av Flädie verkade **Thomas Thiis-Evensens** metod för ortsanalys/stedsanalyse "Estetisk byformning" passa bra. Metoden är utformad för att ge en översikt av platsens visuella särdrag och för att skapa ett underlag för arbete med planläggning av ny bebyggelse. Och som jag nämnt tidigare blev ett huvudfokus för min analys den visuella upplevelsen.

Till metoden har han konstruerat och kategoriserat generella typredskap. Dessa typredskap baseras på förhållandet mellan form och omgivning och hur detta upplevs. Metoden försöker att grunda sig på objektivitet och neutralitet när det gäller beskrivning och analys av stadslandskapet. Däremot krävs det en viss subjektivitet när man beskriver de visuella särdrag som kommer fram ur analysen och när man försöker ta fram riktlinjer för stadens visuella utformning.

Thiis-Evensen nämner **tre skäl** till varför stadens visuella förutsättningar bör analyseras. Det **första** är ifall man utreder inför en planerad funktionsförändring och vill säkerställa att den följer rådande förhållande både estetiskt och funktionellt.

Det **andra** skälet liknar det första och ser till förhållandet mellan gamla, befintliga miljöer och nya tillskott i stadsbilden. Hur kommer den befintliga bebyggelsen och den nya bebyggelsen att påverka varandra? Kan man placera och skapa ny bebyggelse så att helhetsintrycket av resultatet blir bättre än det var innan?

Det **tredje** skälet är att bebyggelsens nuvarande visuella kvaliteter bör identifieras för att man ska ha möjlighet att kunna skapa ett aktivt förhållningssätt till betoningen av dessa kvaliteter. Detta för att kvaliteterna skall kunna tas till vara på i planeringen.

Thiis-Evensen har i sin metod delat in och klassificerat olika sätt att se på former. Han anser att funktionen bör styra hur den estetiska

lösningen skall se ut. På så vis kan man se hans analysmetod som ett verktyg för att finna principiella möjligheter och lösningar för den visuella utformningen i en given situation.

Analysmetoden kan alltså användas till att urskilja de uttryck hos formerna som ger en viss karaktär i den urban miljö och som anses viktiga vid en given analysituation. De visuella karaktärsdrag kan sedan utnyttjas som utgångspunkt vid planläggning av ett nytt område.

Jag utnyttjar inte hans metod helt och hållet utan har plockat ut de mest relevanta delarna som hjälp i arbetet med att se vilka som är Flädies olika karaktärer idag och vad som särskiljer mina olika delområden. Eftersom LCA-metoden ger en mer övergripande bild av analysområdet ska ortsanalysmetoden vara till hjälp där det krävs att man går ner lite mer i detaljnivå.

Exempel på vilken användning man kan ha av Thiis-Evensens ortsanalysmetod är att mangelnomen kommer fram till hur en bebyggelses placering och höjd ska vara för att bäst passa in i gaturummets uttryck och för att behålla det som är karaktäristiskt för den analyserade delen av staden. Planerar man för ny bebyggelse kan en riktlinje eller ett mål till exempel vara att bevara, lyfta fram och utveckla den visuella kvaliteten med hjälp av den nya bebyggelsen. De befintliga karaktäristiska särdragen kan användas som en utgångspunkt för de framtida planerna för det specifika området.

Här efter följer en redovisning av metoden och typredskapen. Typredskapen baseras på förhållandet mellan former och omgivning samt hur de upplevs. Dessa förhållanden ingår i vad som benämns "de visuella lagarna".

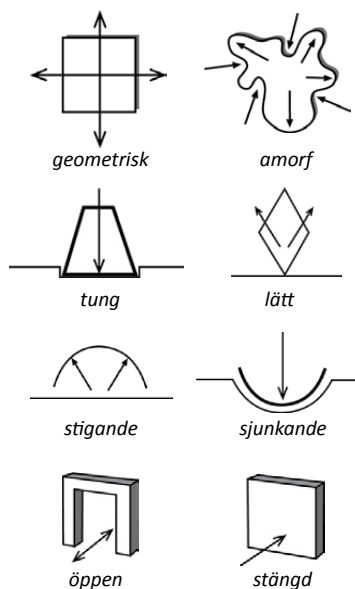
De visuella lagarna

De visuella lagarna i denna analysmetoden innebär i stort att alla former i omgivningen framträder med samma sorts visuella egenskaper. Thiis-Evensen kategoriserar dem i tre övergripande delar: **formernas egenstruktur**, **formernas relation** och **formernas organisering**. Egenskaper som han nämner som visuella och bundna till former i omgivningen är till exempel kontur, volym, yta, massa, textur, färg och ljus. De visuella

lagarna är en av grundförutsättningarna för Thiis-Evensens ortsanalysmetod och kan tillämpas på alla nivåer inom planering, från hela landskap till enskilda objekt.

Formernas egenstruktur

Egenstrukturen hos en form kommer av dess konstruktion och det bidrar till vilket karaktärsuttryck den får. För att hitta formernas egenstruktur i analysen jämför man vilka av följande begrepp som passar in bäst: om man anser att objektet eller formen är *geometrisk* eller *amorf*, *tung* eller *lätt*, *stigande* eller *sjunkande*, *öppen* eller *stängd*.

figur 4

En **geometrisk** form är till exempel en kvadrat, cirkel eller kub medans en **amorf** egenstruktur är organisk till uppbyggnad och utseende. Det är inte bara den fysiska formen i sig som bestämmer om man väljer att beskriva något som geometriskt eller amorf utan även hur det upplevs i textur, färg och ljus. Utöver det kan kontraststyrka och intensitet ha en avgörande roll. Svag kontrast och intensitet ger en amorf form och motsatsen, stark kontrast och intensitet, ses som tecken för en geometrisk form.

Höjd- och breddförhållandena hos en form ger olika karaktärsuttryck och formen uppfattas

De visuella lagarna inom ortsanalysmetoden.

- * formernas egenstruktur
- * formernas relation
- * formernas organisering

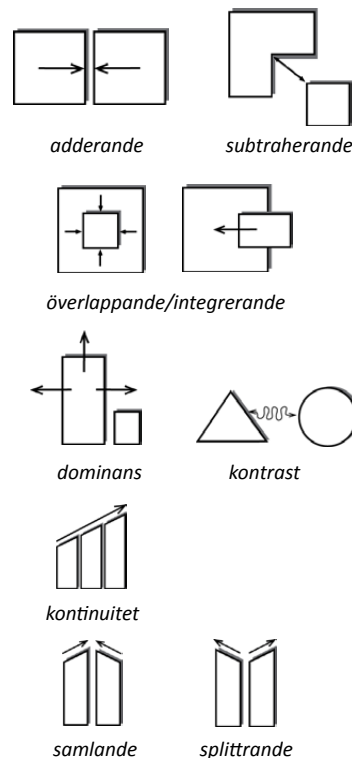
Originalbild:
Thomas Thiis-Evensen. *Byens Uttrycksformer- En metode for estetisk byforming*. Oslo Universitetsforlaget. 1992, sid 34.

då som antingen **tung** eller **lätt**, **stigande** eller **sjunkande**.

Hur man skiljer på om något anses vara **stängt** eller **öppet** beror på djupet, ljuset och färgen enligt analysmetoden. En djup dal eller en massiv vägg uppfattas som stängd medans slätten och stora offentliga platser uppfattas som öppna. Färg och ljus i kombination understryker också dessa upplevelser där till exempel mörkt oftast kan upplevas som stängt.

Formernas relationer

I Thiis-Evensens metod tänker man sällan på enskilda objekt när man studerar formerna på en plats utan man studerar deras samverkan med varandra och resultatet av detta. Enligt metoden kan former påverka varandra på flera olika sätt och han använder följande klassificering av relationerna: om samspelet mellan objekt är *adderande*, *subtraherande* eller *överlappande*/

figur 5

integrerande. Utöver detta kan formerna också präglas av *dominans*, *kontrast*, *kontinuitet* eller vara *samlende* respektive *splittrande*.

Addition, subtraktion och överlappning handlar om förhållandena mellan former när de förs samman. **Addition** kan till exempel vara när flera liknande former är placerade intill varandra. Det gäller oberoende av avståndet så länge en visuell kontakt finns. Samspelet formerna emellan ger intryck av en kontakt och samhörighet.

Subtraktion kan innebära att två former är placerade ifrån varandra samtidigt som det är tydligt att de på ett eller annat sätt hör ihop men tvingats isär.

Integrering förklaras med att olika former är integrerade i höjd- och sidled men en förskjutning råder mellan kropparna. Tillsammans bildar de dock en slags enhet.

Dominans som ett attribut hos en form eller en grupp former är när de tar uppmärksamhet på bekostnad av annat och hamnar i blickfånget. Avgörande för det kan vara formernas egenstruktur eller placering i sammanhanget. Både dominans och kontrast beskriver styrkeförhållandet mellan olika former.

När analysmetoden beskriver **kontrast** som ett visuellt fenomen betyder det att relationerna mellan former är det som fångar uppmärksamheten och inte de enskilda formerna i sig. Till exempel skapar hög grad av olikhet bland objekt och former en hög kontrast. Detta kan ske genom texturskillnad, färgvariation eller rytm och resulterar i ett avvikande uttryck i sammanhanget.

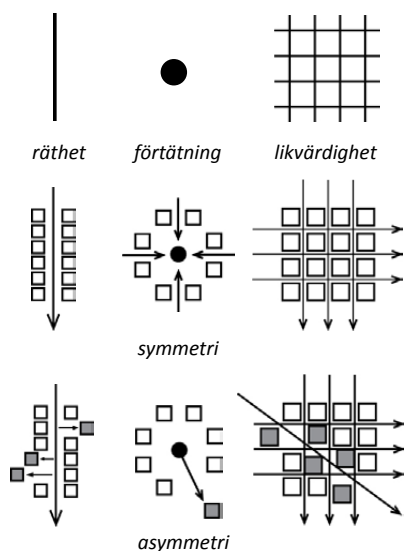
Kontinuitet i sin tur beskriver formernas samhörighet till en helhet när det gäller volymer och konturer. Där tonas egenstrukturen ner. Ett exempel på detta från "Byens Uttrycksformer - En metode for estetisk byforming" är när gatubelysningens ljuskällor skapar en linje där helhetsuttrycket och riktningen ger ett större intryck än de enskilda objekten. Kontinuitet skapar generellt en harmoniskt visuell helhetsbild.

Den sista relationsfaktorn är om formerna på

platsen känns **samlande** eller **splittrande**. Här ligger vikten på om formerna är tillräckligt nära varandra fast ändå avskilda och om de strävar mot respektive från varandra. Skillnaden ligger i dynamiken. Samlande former skapar rofylldhet och stabilitet medans splittrande former skapar spänning.

Formernas organisering

Thiis-Evensen beskriver formernas organisering som ett underliggande system av relationerna mellan enskilda former. Dessa i sin tur styr karaktärsuttrycket på platsen. Stommen i detta system är linje, punkt och raster som beskrivs som **räthet**, **förtätning** och **likvärdighet**.

figur 6

detalj man studerar en stad eller stadsdel desto fler organiserande subsystem och kombinationer av räthet, förtätning och likvärdighet kan man finna.

Linjen, punkten och rastret kan delas in i underkategorierna symmetri och asymmetri. **Symmetri** i detta sammanhang innebär balans i proportionsförhållanden. Ordnas lika former längs en linje eller jämt kring en punkt råder symmetri. Sker det en förändring förskjuts uppmärksamheten och konkurrerar med huvudrörelsen i systemet. Om mönstret bryts kring punkten eller linjen, om rytmen i organiseringen bryts eller om en linje betonas mer än andra skapas **asymmetri**. Symmetri och asymmetri kan båda två upplevas som behagliga och positiva. Det är när en liten avvikelse från symmetri till asymmetri sker som det upplevs mest negativt. Ett exempel på detta är en allé där ett träd som är av en annan art eller storlek sticker ut och stör helheten.

Originalbild:
Thomas Thiis-Evensen. *Byens
Uttrycksformer- En metode
for estetisk byforming*. Oslo
Universitetsforlaget. 1992,
sid 41.

Linjen och punkten kan ses som renodlade organiserande former medans rastret uppkommer från en kombination av de andra utan någon särpräglad egenkaraktär, det vill säga formerna på en plats är organiserade i ett raster men det finns inte någon markerad huvudriktning eller något centrum.

Man skiljer på organiseringen av formerna från dess övriga attribut, för att skapa en helhetsbild. Enligt analysmetoden betyder det att ju mer i

Det praktiska analysarbetet Kapitel 3

I det följande kapitlet kommer först en text om tankar och mål inför analysarbetet som följs av ett stycke där jag beskriver hur jag gick tillväga med det praktiska analysarbetet i Flädie. Sist på samma uppslag kommer ett stycke som förklarar varför ett fåtal av analysbedömningarna skiljer ut sig från mängden. Därefter visas en översiktskarta med min indelning av Flädie där varje färg representerar ett av mina 8 delområden. De byggnader som är grå på översiktskartan ingår inte i något delområde.

På de efterföljande sidorna presenteras analysresultaten för vart och ett av delområdena. Varje delområde presenteras på ett uppslag med en kortare text, en liten orienteringskarta, ett antal foton och de sammanställda resultaten från mina analyser. Slutligen presenterar jag ett antal möjliga utbyggnadsplatser och beskriver och diskuterar analysresultaten och hur de ledde fram till valet av 3 specifika utbyggnadsområden. På det sista uppslaget i kapitlet beskriver jag de riktlinjer och definitioner som jag försökte ta hänsyn till inför och under arbetet med mina gestaltningsförslag av de framtida utbyggnaderna i Flädie.

Praktiskt utförande av analysen

Inför analysarbetet

Det finns olika typer av analyser som lämpar sig vid olika tillfällen. Den typ som var aktuell att använda i det här arbetet var en riktad analys som med fördel används när man vill analysera en plats utifrån klara mål. Några av målen i det här arbetet var att kartlägga de viktigaste nyckelelementen och karaktärsdragen i Flädie för att i nästa skede i processen kunna bedöma vilka områden i byn som är eller kan vara lämpliga för en framtida utbyggnad. Eftersom jag redan innan analysen påbörjades visste vad jag ville nå för slutprodukt försökte jag ta mig till mitt slutmål på ett lite annat sätt än vad som är konventionellt. Man kan säga att jag gått lite i bakvänd ordning och arbetat fram och tillbaka och lagt mest fokus på de aspekter som är relevanta för slutmålet.

Huvuddelen av mitt slutmål kommer från vad Lomma kommun har för framtida mål i Flädie. Man vill att persontåg ska börja stanna i byn och i så fall bygga en ny pendlingsstation. Med det framtidsscenarioet tänker man sig ett behov av ett mindre antal bostäder i Flädie. Dessa måste placeras på ett korrekt sätt för att bevara eller till och med förädla den befintliga bykänslan.

Eftersom jag visste att det var detta mål som jag strävade mot kan man säga att analysen inte bara anpassades för att leda till det specifika slutmålet utan att analysen även utgick från en slutprodukt som redan fanns och skapats i mitt huvud.

Precis som jag skrivit tidigare är det ofta så att en riktad analys i ett planeringsprojekt blir till hjälp och ett verktyg i arbetet att nå det resultat man vill.

Det innebär rent praktiskt att fokus i analysarbetet läggs på de aspekter som är relevanta medan andra aspekter får en mindre betydande roll. Att trycka på och visa det relevanta, och minimera det som för uppgiften är irrelevant, förtydligar analysens ändamål.

I en analys som blir utförd i andra syften, det vill säga en mer allmän analys som kanske saknar såhär tydliga mål och där slutprodukten inte är så pass tydlig redan innan analysarbetet drar igång, skulle fördelningen av fokus på viktiga aspekter säkerligen se annorlunda ut. Om jag fokuserade mest på det visuella i denna analys så skulle en sådan analys säkerligen ta upp mer av

det som till viss del saknas här som till exempel en naturmiljödel där bebyggelsens grönska inkluderas eller en kulturmiljödel. Vad jag behövde veta av dessa två delar inför förslags- och gestaltningsdelen av arbetet har jag kunnat läsa mig till dels i en redan gjord ortsanalys av Flädie och dels i Lomma kommuns kulturmiljöprogram. En annan aspekt som kan vara framträdande i en heltäckande landskaps- eller karaktärsanalys är de publika platserna, de offentliga ytorna. I Flädie finns det enligt min bedömning inga tydliga publika mötesplatser i dagsläget. Det närmaste man kommer är förmodligen området kring Flädie Lantmannahandel och rent historiskt sett är det en väldigt lämplig plats för en publik mötesplats i en by som Flädie. Enligt min bedömning behövs det inte en mer utpekad publik mötesplats än så i dagsläget. Vad som kommer att ske i framtiden om pendlingsstationen blir förverkligad är såklart oklart men vad som skulle kunna ske är att denna plats då tar över och blir ett slags nytt centrum för byn. Det krävs något som lockar folk till en plats för att jag tycker man ska kunna kalla det en publik plats. Det kan till exempel vara handel eller kultur men det tycker jag inte det finns underlag för i Flädie i dagsläget. Beroende på vad för slags annan verksamhet som kan tänkas placeras intill och kring pendlingsstationen kan slutresultatet skilja sig. Antingen blir det ett riktigt centrum som saknas i Flädie idag eller så får man bara känslan av en publik mötesplats på grund av all rörelse och trafik som stationen kommer medföra.

Den praktiska delen

När jag kände mig tillräckligt inläst på de olika analysmetoderna och hade sammanställt mitt fältstudieformulär påbörjade jag arbetet med att dela in Flädie i mindre, separata och mer hanterbara analysområden. Jag utgick från en indelning av Flädie som finns gjord i kommunens ortsanalys. Den indelningen är främst gjord efter områdenas ålder och tillkomst och tar inte hänsyn till karaktär även om det till viss del hänger ihop. Det första besöket gjorde jag tidig vår 2009, den 20:e mars. Besöket var ett avbrott i inläsningen av analysmetoder och andra förstudier och jag passade på att ta en hel del foton, dels som

minnesbilder och dels för framtida användning. Under det här besöket hade jag med mig indelningen från kommunens ortsanalys och det stod klart ganska direkt att den inte var tillräcklig för mitt fortsatta analysarbete och att den var i behov av ytterligare indelning. Jag kände istället av var mina gränser kunde dras genom att gå omkring i Flädie och uppleva vilka delar och platser som påverkar och har inflytande på varandra och vilka som är mera isolerade. Efter mitt allra första platsbesök och efter att ha studerat flygfoton och egna foton och anteckningar utökade jag områdesindelningen från ortsanalysen med ytterligare ett par delområden.

Till mitt andra besök, som också det gjordes på våren, den 2 april 2009, hade jag med mig mitt fältstudieformulär för första gången. Jag gick genom hela Flädie på samma sätt som under mitt första besök, kort beskrivet från väster till öster och tillbaks igen. Genom att besöka alla delområden två gånger på det här sättet utnyttjade jag det arbetssätt som förespråkas inom LCA, det vill säga att studera varje analyserat område från mer än ett håll för att få en så övergripande och rättvis bild av platsen som möjligt. Trots att man kan tycka att Flädie inte är så stort och att det borde gå ganska lätt att ta sig igenom så beslutade jag, redan innan analyserna var sammanställda, att jag borde besöka Flädie åtminstone en gång till för att komplettera mina analyser.

Innan mitt tredje besök, som gjordes den 1 juni 2009, hade jag sammanställt det mesta av analyserna från föregående besök. Jag hade nu en ganska klar bild av Flädie och dess olika karaktärer. Under sammanställningen blev jag även mycket säkrare på definitionerna av alla begrepp och faktorer som fältstudieformuläret innehöll. Jag visste var bristerna i analysen fanns, vad som behövde studeras noggrannare och vilka gränser mellan delområden som var i behov av att justeras.

Eftersom de två första besöken var utförda under våren väntade jag med besök nummer tre tills sommaren för att utöver att komplettera uppgifter även kunna studera ifall de olika karaktärerna och delområdena skiljde sig åt mellan två årstider. Det visade sig, lite till min

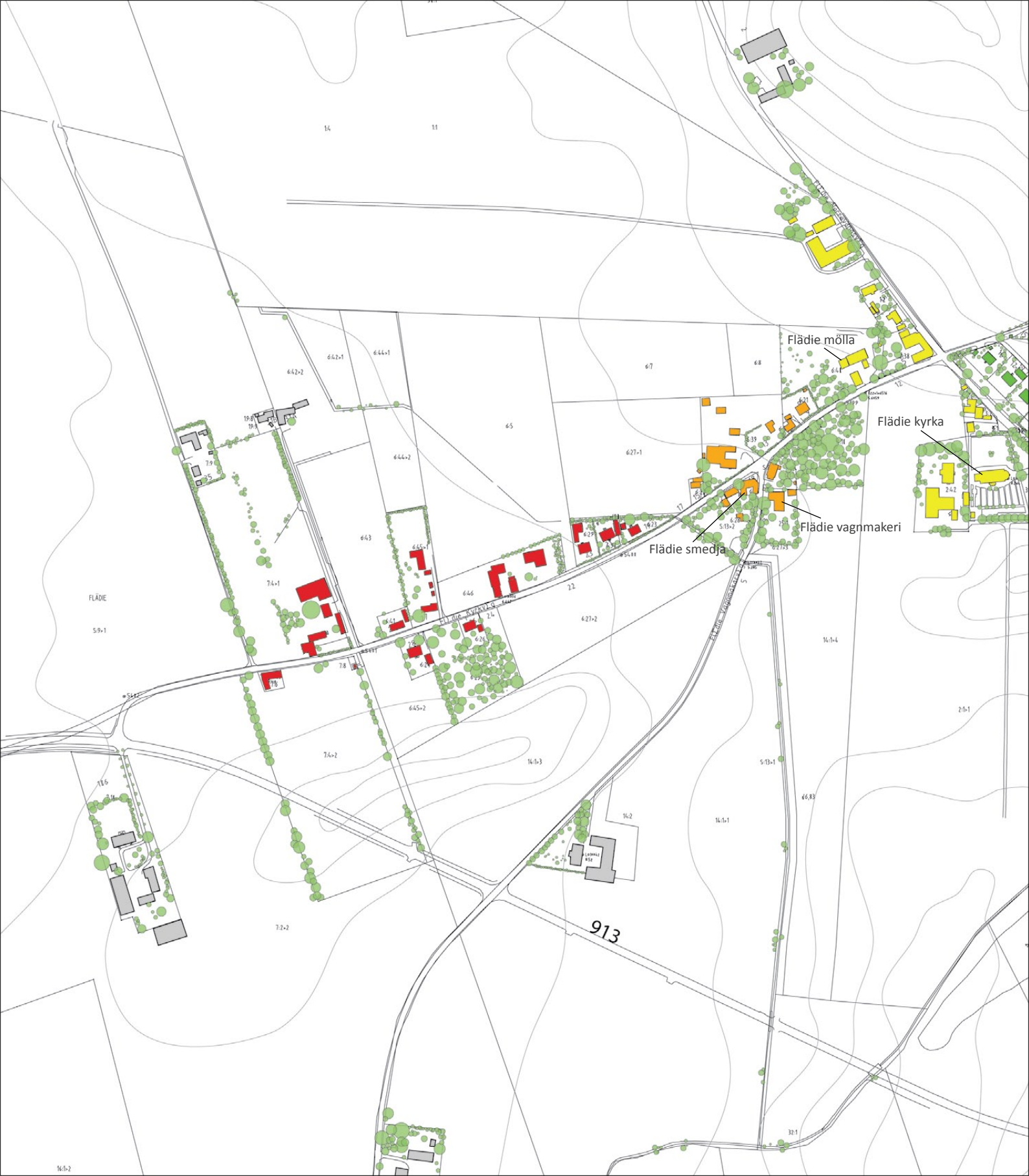
förvåning, att skillnaden inte alls var påtaglig. Allt var förstås mycket grönare och till viss del tätare men utöver det behövde jag knappt göra några justeringar i fältstudieformulären på grund av årstidsskillnaden.

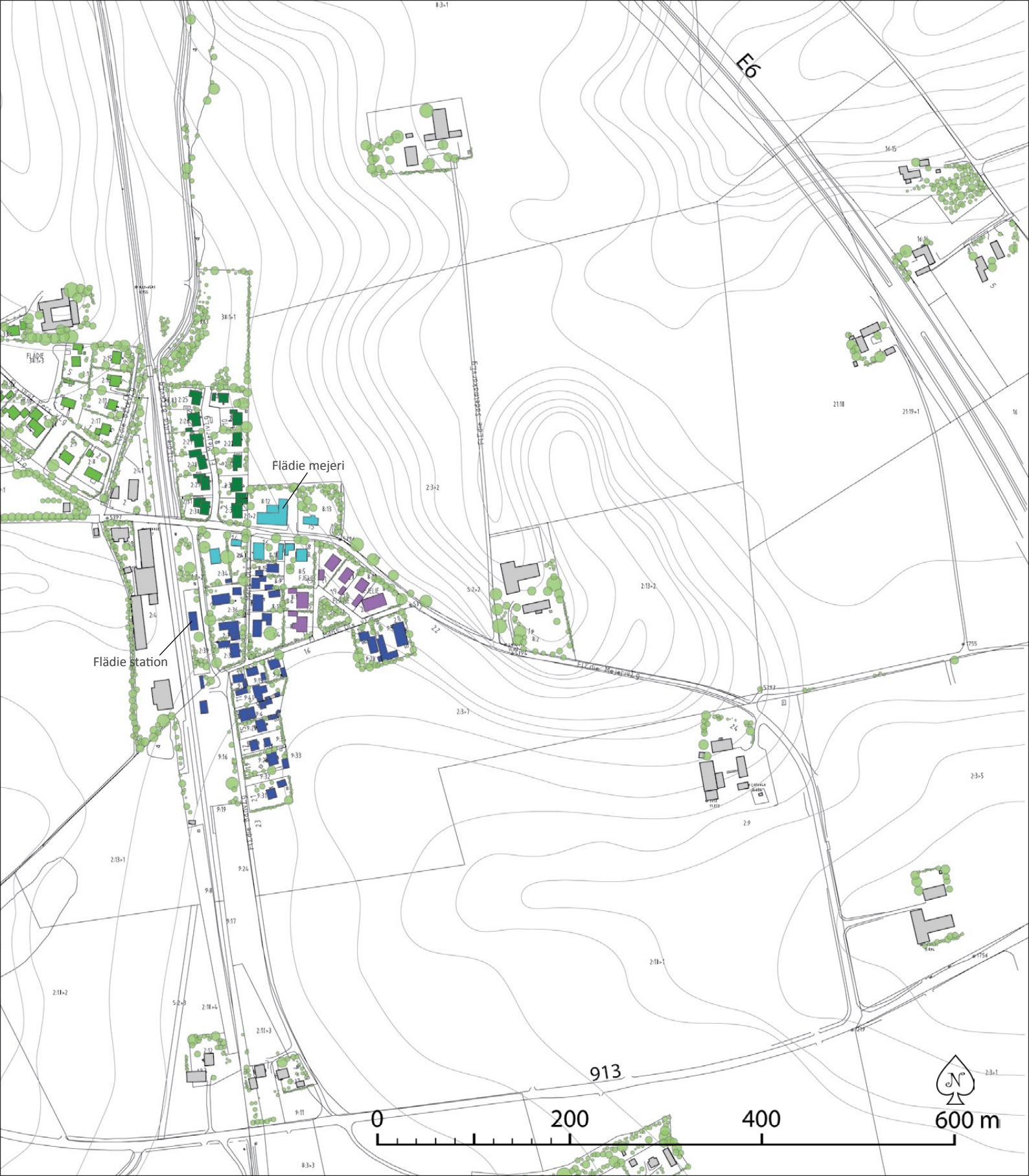
Jag gjorde ett fjärde och sista besök den 10:e augusti 2009. Vid detta tillfälle började jag i den östra änden och gick igenom de flesta delarna på vägen mot den västra. Det här besöket utfördes enbart för att ta kompletterande foton som kunde behövas i presentationssyfte. Det har varit ett tidskrävande arbete att analysera en hel by med den noggrannheten som jag gjort och att dela upp arbetet på flera besökstillfällen har varit det bästa för slutresultatet.

Avvikande bedömningar i analysresultaten

I den följande delen av detta kapitel presenteras varje analyserat delområde på vars ett uppslag där de högra sidorna innehåller renskrift av vad jag antecknade i fältstudieformulären under fältstudierna. Ifall man går igenom dem ganska noggrant framgår det att en del av mina bedömningar skiljer ut sig från mängden. På ett par av analysplatserna var det väldigt komplicerat att bedöma vad som stämde bäst av en del av de estetiska faktorerna och ortsanalysbegreppen. I det första delområdet till exempel var bedömningen av hur färg/kontrast bidrar till områdets karaktär svårbedömt. Jag beslutade att markera alla fyra alternativen istället för bara två som i de övriga delområdena trots att begreppen motsäger varandra. Det blev så här eftersom delområde 1 är ganska utsträckt och blandat när det gäller färg och kontrast att det blir mer rättvisande att ta med alla fyra faktorerna än att försöka besluta sig för endast två, se sid 41.

I ett par andra delområden var det svårt att ta beslut om hur det förhåller sig med dominansen och kontrasten mellan de karaktärsskapande objekten. Enligt definitionerna på vad dominans och kontrast i ortsanalysmetoden innebär, se sid 32, fanns det ett par delområden i Flädie där inget av detta rådde. Det vill säga, inget objekt dominerade över något annat och kontrasten mellan två eller flera objekt tog inte överhand och stal inte uppmärksamheten i området.

Delområde 1 är varierat och utspritt i jämförelse med de andra delområdena i Flädie och det är det område där material, form och färg är som mest blandat. Av den anledningen kände jag inte så mycket av den lantliga känslan som jag förväntade mig att känna i så gott som hela Flädie. Bebyggelsen är helt enkelt för komplex och utspridd för att skapa känslan av att befinna sig i en by på landet. Däremot bidrar de öppna ytorna där odlingslandskapet kryper in i byn lite grann. Det bidrar till att man känner av att man inte befinner sig i en enbart urban miljö. Samtidigt som de öppna ytorna visar landsbygdens närhet minskar de också flytet och flödet man skulle vilja känna när man rör sig genom delområdet. Det kan bli för öppet och upphackat. Även om de öppna ytorna ökar den lantliga känsla finns det ett par detaljer och objekt inom delområde 1 som är av lantlig karaktär eller åtminstone bidrar till den lantliga känslan som finns.

Två byggnader i området, de två äldsta husen, anses enligt Lomma kommuns Kulturmiljöprogramms åtgärdsprogram vara av kulturhistoriskt värde. Det är två stycken så kallade gatuhus, en typ av hus som växte

fram längs Flädie kyrkväg under slutet av 1800-talet, främst för den jordlösa befolkningen. Det är tegelhus, det ena byggt i rött och det andra i gult Lommategel. Det skyddsvärda med husen, förutom utförandet, är den tidstypiska placeringen på tomten med långsidan och entrén vänd mot, och placerad nära vägen. Inför framtiden är det denna speciella gatubild som anses vara viktig att bevara. För att lyckas med det försöker man se till att byggnadernas beklädnad inte förändras, att entréerna fortsatt får vara ut mot vägen och att tomterna även i fortsättningen begränsas med antingen häck eller staket. Vill man utföra en tillbyggnad bör den placeras på baksidan så att husvolymen ut mot vägen inte förändras. Framtida ny bebyggelse i området ska enligt kommunens rekommendationer följa dagens uttryck och byggas längs med vägen, ha entrén vänd mot vägen och anpassas till den befintliga bebyggelsen vad gäller placeringen på tomten, huskroppens volym, rådande takvinklar och skala i vägrummet.

Fysiska element som bidrar till områdets karaktär

- Kommunikation/Vägar:** *Bilväg*
- Byggnader:** *Lantbruksbyggnad, bostadshus*
- Material:** *Tegel*
- Dominerande färg:** *Blandat*
- Gränser:** *Häck, mur, inga*
- Vegetation:** *Enstaka träd, allé/trädrad, dunge*

Ortsanalys

- Formernas egenstruktur:** Geometrisk *Amorf*
 Tung Lätt
 Stigande Sjunkande
 Stängd *Öppen*
- Formernas relation:** Addition *Subtraktion* Integration
 Dominans *Kontrast*
 Kontinuitet Samling *Splittring*
- Formernas organisering:** *Räthet* Förtätning Likvärdighet
- Formernas organisering:** *Symmetriskt organiserade*
 Asymmetriskt organiserade

Estetiska faktorer som bidrar till områdets karaktär

- Skala:** Intim *Liten Mellan* Stor **Rumskänsla:** Instängd Avgränsad *Öppen* Utsatt
- Komplexitet:** Uniform Enkel *Varierad* Komplex **Linjer/Former:** Raka *Kantiga Böjda/Slingrande*
- Färg/Kontrast:** *Dämpat Grållt* **Starka kontraster** *Svaga kontraster*
- Balans:** Harmonisk Balanserad *Disharmonisk* Kaotisk **Enhetlighet:** Enhetligt *Neutralt Oenighet*
- Mönster:** *Sluppmässigt* Organiserat Jämnt Formellt **Tillgänglighet:** *Inbjudande Lätt* Begränsad Förbjuden
- Materialanvändning:** Lämplig *Oftast lämplig Oftast olämplig* Olämplig
- Attraktiva vyer:** *Inom området In i området Ut ur området* Både in och ut Varken in eller ut
- Oattraktiva vyer:** *Inom området In i området Ut ur området* Både in och ut Varken in eller ut
- Uppfattade kvaliteter:** *Lugnt Bullrigt* Skyddat *Utsatt* Säkert **Platskänsla:** Stark *Mellan Svag Ingen*
 Hotande Avlägset *Doft* Annat

Delområde	Karaktärens känslighet	Enskilda objekts känslighet	Estetisk känslighet	Visuell känslighet	OMRÅDETS KÄNSLIGHET	Områdets värde	OMRÅDETS KAPACITET
1	Låg	Medel	Låg	Låg	Låg	Medel	Hög

Delområde 2 var den plats som kändes tätast och mest intim i skalan. I detta lilla och begränsade område kring korsningen Flädie Kyrkväg/Flädie Vagnmakarväg kunde man föreställa sig att man befann sig i en del av det gamla bysamhället. Husen kring korsningen känns genuina även om de är av lite blandad stil. Kanske berodde det på den uppväxta omgivningen, men jag fick en känsla av att platsen var lite bortglömd. Där finns rester och minnen från den tiden då olika verksamheter etablerade sig vid en för tiden viktig korsning. En del av byggnaderna är fortfarande i gott skick medans andra håller på att iordningställas. Det finns mycket här som är karaktärsskapande som till exempel de förhållandevis enhetliga byggnadsmaterialen, den svagt svängda Flädie Kyrkväg som passerar igenom området och häckarna och trädraderna utmed vägen. I delområde 2 befinner man sig i en lite skyddad miljö utan någon "störande" kontakt från områden runtomkring. Området känns tryggare än några av de mer öppna delområdena men trots att det är ganska slutet finns det ändå ett antal punkter i delområdet varifrån man påminns om det omkringliggande

odlingslandskapets kvaliteter. Detta förstärker känslan man vill ha när man befinner sig på landsbygden. Precis som i de flesta av de andra delområdena finns här ett antal byggnader som anses ha ett kulturhistoriskt värde och vara bevarandevärda ur en kulturhistorisk synvinkel. I delområde 2 är det fem byggnader varav tre stycken är gatuhus likt de i delområde 1 och anses värdefulla av samma orsaker och har samma restriktioner och begränsningar vad gäller skötsel och tillbyggnader. Utöver de tre husen är de två andra byggnaderna som anses bevarandevärda före detta Flädie smedja och Flädie vagnmakeri. De två historiskt intressanta husen är från 1870-talet respektive 1910-talet. Placeringen av smedjan får anses vara typisk för den typen av verksamhet från den tiden, centralt i den dåtida byn, vid en vägkorsning som lätt kunde nås ifrån alla håll. Enligt Lomma kommuns kulturmiljöprogram bidrar vagnmakeriet och smedjan till en karaktäristisk verkstads- och bymiljö på landsbygden från 1800- och 1900-talet.

Fysiska element som bidrar till områdets karaktär

Kommunikation/Vägar: Bilväg, annan (korsningen)

Byggnader: Bostadshus

Material: Tegel

Dominerande färg: Vit

Gränser: Häck, trädrad

Vegetation: Snår, annat (lummiga trädgårdar)

Ortsanalys

- Formernas egenstruktur: Geometrisk Amorf
Tung Lätt
Stigande Sjunkande
Stängd Öppen
- Formernas relation: Addition Subtraktion Integration
Dominans Kontrast
Kontinuitet Samling Splittring
- Formernas organisering: Räthet Förtätning Likvärdighet
- Formernas organisering: Symmetriskt organiserade
Asymmetriskt organiserade

Estetiska faktorer som bidrar till områdets karaktär

- Skala: Intim Liten Mellan Stor Rums känsla: Instängd Avgränsad Öppen Utsatt
- Komplexitet: Uniform Enkel Varierad Komplex Linjer/Former: Raka Kantiga Böjda/Slingrande
- Färg/Kontrast: Dämpat Grällt Starka kontraster Svaga kontraster
- Balans: Harmonisk Balanserad Disharmonisk Kaotisk Enhetlighet: Enhetligt Neutralt Oenighet
- Mönster: Slumpmässigt Organiserat Jämnt Formellt Tillgänglighet: Inbjudande Lätt Begränsad Förbjuden
- Materialanvändning: Lämplig Oftast lämplig Oftast olämplig Olämplig
- Attraktiva vyer: Inom området In i området Ut ur området Både in och ut Varken in eller ut
- Oattraktiva vyer: Inom området In i området Ut ur området Både in och ut Varken in eller ut
- Uppfattade kvaliteter: Lugnt Bullrigt Skyddat Utsatt Säkert Plats känsla: Stark Mellan Svag Ingen
Hotande Avlägset Doft Annat (gemytligt)

Delområde	Karaktärens känslighet	Enskilda objekts känslighet	Estetisk känslighet	Visuell känslighet	OMRÅDETS KÄNSLIGHET	Områdets värde	OMRÅDETS KAPACITET
2	Medel	Hög	Medel	Hög	Hög	Medel	Låg

I detta delområde finns två av de mest typiska byggnaderna som brukar höra till en by på landsbygden, kyrkan och möllan. Det faktum att Flädie kyrka och Flädie mölla båda två ligger i delområde 3 bidrog till att mitt första intryck av området var att det kändes genuint och som äkta landsbygd. De två starka byggnaderna både konkurrerar med och kompletterar varandra. Det som ytterligare ökade bykänslan med kyrkan i centrum och de kringliggande byggnaderna var kontrasterna som finns jämt emot de angränsande områdena. Platsen är så öppen med utblickar mot fälten och de angränsande delområdena att jämförelserna blir oundvikliga. De två nämnda byggnaderna, kyrkan och möllan, är tillsammans med de byggnader som omger kyrkan det vill säga mangårdsbyggnaden, ekonomibyggnader, förråd och bårhuset, alla omnämnda i Lomma kommuns Kulturmiljöprogram. Möllan är från mitten av 1800-talet och upphörde att fungera som kvarn 1972. Efter en del renoveringar och ombyggnader inomhus fungerar den numera som bostad och fick i februari 2009 Lomma kommuns kulturminnespris för god byggnadskultur.

Även om den inte längre fungerar som en kvarn så bidrar den mycket till känslan av den äldre byns verksamhetskontinuitet tillsammans med tidigare nämnda smedjan och vagnmakeriet. (delområde 2) Kyrkan i sin tur är byggd i slutet av 1880-talet då den ersatte den medeltida kyrkan som då revs. Det är en kyrka av rött tegel byggd i en stil med inslag av både romantik och gotik men med höggotiken som förebild och som är skyddad enligt kulturminneslagen. Precis som i övriga delområden gäller stor aktsamhet och hänsynstagande när det kommer till modernisering, utbyggnad eller renovering av byggnader, speciellt de som finns medtagna i Lommas Kulturmiljöprogram.

Fysiska element som bidrar till områdets karaktär

Kommunikation/Vägar: Bilväg
Byggnader: Kyrka, annat (möllan)
Material: Tegel, annat (puts)
Dominerande färg: Vit, röd
Gränser: Trädrad, mur, inga
Vegetation: Dunge, allé/trädrad

Ortsanalys

Formernas egenstruktur: Geometrisk Amorf
Tung Lätt
Stigande Sjunkande
Stängd Öppen
Formernas relation: Addition Subtraktion Integration
Dominans Kontrast
Kontinuitet Samling Splittring
Formernas organisering: Rätthet Förtätning Likvärdighet
Formernas organisering: Symmetriskt organiserade
Asymmetriskt organiserade

Estetiska faktorer som bidrar till områdets karaktär

Skala: Intim Liten Mellan Stor Rumskänsla: Instängd Avgränsad Öppen Utsatt
Komplexitet: Uniform Enkel Varierad Komplex Linjer/Former: Raka Kantiga Böjda/Slingrande
Färg/Kontrast: Dämpat Grått Starka kontraster Svaga kontraster
Balans: Harmonisk Balanserad Disharmonisk Kaotisk Enhetlighet: Enhetligt Neutralt Oenighet
Mönster: Slumpmässigt Organiserat Jämnt Formellt Tillgänglighet: Inbjudande Lätt Begränsad Förbjuden
Materialanvändning: Lämplig Oftast lämplig Oftast olämplig Olämplig
Attraktiva vyer: Inom området In i området Ut ur området Både in och ut Varken in eller ut
Oattraktiva vyer: Inom området In i området Ut ur området Både in och ut Varken in eller ut
Uppfattade kvaliteter: Lugnt Bullrigt Skyddat Utsatt Säkert Platskänsla: Stark Mellan Svag Ingen
Hotande Avlägset Doft Annat (stark lantkänsla)

Delområde	Karaktärens känslighet	Enskilda objekts känslighet	Estetisk känslighet	Visuell känslighet	OMRÅDETS KÄNSLIGHET	Områdets värde	OMRÅDETS KAPACITET
3	Hög	Medel	Hög	Medel	Hög	Högt	Medel

DELOMRÅDE 4

Delområde 4 är det delområde som tillsammans med det 5:e skiljer sig mest från alla andra de andra. Området är byggt under 50-talet och är alltså betydligt yngre än de flesta andra områden. Bara genom stilen på husen syns det ganska tydligt att det är byggt under mitten av 1900-talet. Första känslan var att detta område inte bidrar mycket till den så kallade ursprungliga bykänslan som söks och eftersträvas att bevara. Området kan kännas som ett lite udda inslag i ett samhälle som Flädie där man kanske har en förutfattad mening om att alla byggnader ska vara av lantlig karaktär. Känslan av att området är lite udda förstärks helt klart också av att det angränsar till delområde 3 med sitt lantliga innehåll. Detta kan bidra till att området känns mer urbant än det faktiskt är. Men oavsett hur man känner så har delområdet en ganska stark karaktär på grund av den gemensamma stilen på husen, deras placering och tomternas stil och storlek. Även från delar av detta område kan man ta del av de öppna vyerna av det omkringliggande odlingslandskapet, vilka hjälper till att påminna om var i landskapet man befinner sig. Av de 13 husen i området är 7 stycken med i Lommas

Kulturmiljöprogram där de anses ha ett miljöskapande värde mycket tack vare de gula tegelfasaderna och den tydliga 50-talskaraktären. Merparten av husen är uppförda i gult tegel och bara enstaka har en annan beklädnad. Precis som i de tidigare delområdena gäller att hänsyn tas till de ursprungliga materialen, detaljerna och färgerna vid eventuella förändringar eller nybyggnader. Och likt de andra områdena ser man helst att tillbyggnader sker på baksidan för att inte rubba den befintliga gatubilden.

Fysiska element som bidrar till områdets karaktär

- Kommunikation/Vägar: Gata
- Byggnader: Bostadshus
- Material: Tegel
- Dominerande färg: Gul
- Gränser: Häck, trädrad, stängsel/staket
- Vegetation: Enstaka träd, allé/trädrad, annat (trädgårdar)

Ortsanalys

- Formernas egenstruktur: Geometrisk Amorf
- Tung Lätt
- Stigande Sjunkande
- Stängd Öppen
- Formernas relation: Addition Subtraktion Integration
- Dominans Kontrast
- Kontinuitet Samling Splittring
- Formernas organisering: Räthet Förtätning Likvärdighet
- Formernas organisering: Symmetriskt organiserade
- Asymmetriskt organiserade

Estetiska faktorer som bidrar till områdets karaktär

- Skala: Intim Liten Mellan Stor Rums känsla: Instängd Avgränsad Öppen Utsatt
- Komplexitet: Uniform Enkel Varierad Komplex Linjer/Former: Raka Kantiga Böjda/Slingrande
- Färg/Kontrast: Dämpat Grällt Starka kontraster Svaga kontraster
- Balans: Harmonisk Balanserad Disharmonisk Kaotisk Enhetlighet: Enhetligt Neutralt Oenighet
- Mönster: Slumpmässigt Organiserat Jämnt Formellt Tillgänglighet: Inbjudande Lätt Begränsad Förbjuden
- Materialanvändning: Lämplig Oftast lämplig Oftast olämplig Olämplig
- Attraktiva vyer: Inom området In i området Ut ur området Både in och ut Varken in eller ut
- Oattraktiva vyer: Inom området In i området Ut ur området Både in och ut Varken in eller ut
- Uppfattade kvaliteter: Lugnt Bullrigt Skyddat Utsatt Säkert Platskänsla: Stark Mellan Svag Ingen
- Hotande Avlägset Doft Annat (enhetlig byggnadsstil som sticker ut)

Delområde	Karaktärens känslighet	Enskilda objekts känslighet	Estetisk känslighet	Visuell känslighet	OMRÅDETS KÄNSLIGHET	Områdets värde	OMRÅDETS KAPACITET
4	Medel	Låg	Medel	Hög	Medel	Lågt	Medel

Precis som nämnts tidigare är delområde 5 ett av de två områden, tillsammans med delområde 4, som skiljer sig mest från de andra områdena när det gäller stil och känsla. Området är en rest från en tid när Lomma hade stora planer för Flädie. Det är ett tajt och ganska inneslutande område från 60-talet där det saknas någon egentlig anknäpning till intilliggande områden. Eftersom det är så tätt får man inte någon som helst uppfattning och känsla av landskapet som man vet finns runtomkring. Delområde 5 är nog det enda av områdena i min indelning där den för Flädie så typiska närheten till odlingslandskapet inte är visuellt märkbar. Precis norr om husraderna finns det en lekplats i vad man skulle kunna kalla Flädies enda lilla grönområde. En känsla jag fick när jag stod mitt i området var att det var svårt att få grepp om områdets storlek. Även om jag vet att det är ett begränsat och litet område, 12 stycken hus, känns det som om kvarteret lika gärna kunde vara en del av ett mycket större bostadsområde. Husen är av mer urban karaktär än lantlig och området i sin helhet är till utseende och känsla ganska likt villamattor i förorterna från 60- och 70-talet. På något

vis har det sin charm men bidrar inte mycket till Flädies bykänsla.

Många av husen i området är röda enplans tegelhus vars långsidor ligger nära och längs den enda gatan. 6 av de 12 husen i delområdet finns omnämnda i Lommas Kulturmiljöprogram som kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Man anser att området är väl sammanhållet och att de tidstypiska husen är välbevarade och bör så förbli. Detta bör man därför ta hänsyn till och låta vara vägledande i framtiden. Precis som gränser mot gatan är idag, kantsten eller häck/staket, bör det vara även i framtiden. Även här är den gemensamma gatubilden och den totala karaktären en viktig detalj att beakta.

Fysiska element som bidrar till områdets karaktär

Kommunikation/Vägar: *Gata, järnväg*
Byggnader: *Bostadshus*
Material: *Tegel*
Dominerande färg: *Röd*
Gränser: *Häck, stängsel/staket*
Vegetation: *Annat (barrväxter)*

Ortsanalys

Formernas egenstruktur: *Geometrisk* *Amorf*
Tung *Lätt*
Stigande *Sjunkande*
Stängd *Öppen*
Formernas relation: *Addition* *Subtraktion* *Integration*
Dominans *Kontrast*
Kontinuitet *Samling* *Splittring*
Formernas organisering: *Räthet* *Förtätning* *Likvärdighet*
Formernas organisering: *Symmetriskt organiserade*
Asymmetriskt organiserade

Estetiska faktorer som bidrar till områdets karaktär

Skala: *Intim* *Liten* *Mellan* *Stor* *Rumskänsla*: *Instängd* *Avgränsad* *Öppen* *Utsatt*
Komplexitet: *Uniform* *Enkel* *Varierad* *Komplex* *Linjer/Former*: *Raka* *Kantiga* *Böjda/Slingrande*
Färg/Kontrast: *Dämpat* *Grällt* *Starka kontraster* *Svaga kontraster*
Balans: *Harmonisk* *Balanserad* *Disharmonisk* *Kaotisk* *Enhetlighet*: *Enhetligt* *Neutralt* *Oenighet*
Mönster: *Slumpmässigt* *Organiserat* *Jämnt* *Formellt* *Tillgänglighet*: *Inbjudande* *Lätt* *Begränsad* *Förbjuden*
Materialanvändning: *Lämplig* *Oftast lämplig* *Oftast olämplig* *Olämplig*
Attraktiva vyer: *Inom området* *In i området* *Ut ur området* *Både in och ut* *Varken in eller ut*
Oattraktiva vyer: *Inom området* *In i området* *Ut ur området* *Både in och ut* *Varken in eller ut*
Uppfattade kvaliteter: *Lugnt* *Bullrigt* *Skyddat* *Utsatt* *Säkert* *Platskänsla*: *Stark* *Mellan* *Svag* *Ingen*
Hotande *Avlägset* *Doft* *Annat (enhetlig byggnadsstil som sticker ut)*

Delområde	Karaktärens känslighet	Enskilda objekts känslighet	Estetisk känslighet	Visuell känslighet	OMRÅDETS KÄNSLIGHET	Områdets värde	OMRÅDETS KAPACITET
5	Medel	Låg	Låg	Hög	Medel	Lågt	Medel

DELOMRÅDE 6

Delområde 6 är ett ganska litet område där jag hade problem med att definiera gränserna. Byggnaderna i området har något gemensamt i stil och känsla men gränserna, då främst till angränsande områden, känns något flytande. Det är husens stil och storlek som är det tydligaste gemensamma inom delområde 6. Man kan tycka att husen påminner lite grann om varandra men till viss del är det kanske främst att de skiljer sig från byggnaderna i de angränsande områdena. Området blir lite isolerat mellan angränsande delområden. Förutom att merparten av husen är lite större och pampigare är förstås Flädie Mejeriväg ett huvudelement i området som är karaktärsbildande. Husen i området känns gamla men är i gott skick efter smakfulla renoveringar som följt den ursprungliga stilen väl. Ändå infinner sig inte den riktiga genuina bykänslan som eftersöks. En av byggnaderna, Flädie andelsmejeri, kan man säga är lite mer speciell än de övriga. Det är en gul tegelbyggnad med anor från slutet av 1800-talet. Under årens lopp har tillbyggnader skett men med hänsyn till det ursprungliga. Inom delområde 6 är detta den enda byggnaden som finns omnämnd

i Lommas Kulturmiljöprogram där den anses vara kulturhistoriskt värdefull och bevarandevärd. Det är tillsammans med mejeriet i Alnarp den enda kvarvande mejeribyggnaden i kommunen, därav det historiska värdet och viljan att behålla den så intakt som möjligt. Precis som i övriga delområden får ändringar bara ske med särskild varsamhet där det ursprungliga är det som ska vara vägledande.

Fysiska element som bidrar till områdets karaktär

Kommunikation/Vägar: Bilväg, järnväg

Byggnader: Bostadshus

Material: Tegel, annat (puts)

Dominerande färg: Blandat

Gränser: Trädrad, mur

Vegetation: Enstaka träd

Ortsanalys

Formernas egenstruktur: Geometrisk Amorf
Tung Lätt
Stigande Sjunkande
Stängd Öppen

Formernas relation: Addition Subtraktion Integration
Dominans Kontrast
Kontinuitet Samling Splittring

Formernas organisering: Rätthet Förtätning Likvärdighet

Formernas organisering: Symmetriskt organiserade
Asymmetriskt organiserade

Estetiska faktorer som bidrar till områdets karaktär

Skala: Intim Liten Mellan Stor Rumskänsla: Instängd Avgränsad Öppen Utsatt

Komplexitet: Uniform Enkel Varierad Komplex Linjer/Former: Raka Kantiga Böjda/Slingrande

Färg/Kontrast: Dämpat Grållt Starka kontraster Svaga kontraster

Balans: Harmonisk Balanserad Disharmonisk Kaotisk Enhetlighet: Enhetligt Neutralt Oenighet

Mönster: Slumpmässigt Organiserat Jämnt Formellt Tillgänglighet: Inbjudande Lätt Begränsad Förbjuden

Materialanvändning: Lämplig Oftast lämplig Oftast olämplig Olämplig

Attraktiva vyer: Inom området In i området Ut ur området Både in och ut Varken in eller ut

Oattraktiva vyer: Inom området In i området Ut ur området Både in och ut Varken in eller ut

Uppfattade kvaliteter: Lugnt Bullrigt Skyddat Utsatt Säkert Platskänsla: Stark Mellan Svag Ingen
Hotande Avlägset Doft Annat

Delområde	Karaktärens känslighet	Enskilda objekts känslighet	Estetisk känslighet	Visuell känslighet	OMRÅDETS KÄNSLIGHET	Områdets värde	OMRÅDETS KAPACITET
6	Medel	Medel	Låg	Medel	Låg	Medel	Hög

Det här delområdet är ganska stort till ytan och antal byggnader men känns enhetligt även om det samtidigt är lite komplext. Gränserna och skillnaderna gentemot omkringliggande delar är mestadels tydliga. Om man endast ser till byggnadsstilen är vissa specifika delar av delområde 7 de som har den starkaste bykänslan enligt mig. Oavsett hur mycket bykänsla man känner går det inte att komma ifrån att detta är det området i Flädie där järnvägen gör sig mest påmind och kan tidvis förväntas vara störande. Jag kan tänka mig att detta område ganska säkert blir det som karaktärsnärligast förlorar mest på en framtida utbyggnad av järnvägen. Det är här som karaktären kommer att förändras mest om det kommer börja gå persontåg på Lommabanan för det är intill detta delområde som den framtida pendlingsstationen är tänkt att placeras. De kvaliteter som det öppna odlingslandskapet bidrar med är i delområde 7 något begränsade för den som bara rör sig genom området men det är ändå närvarande. Det som för mig är delområde 7 ingår i vad man i Lommas Kulturmiljöprogram kallar för stationssamhället, det vill säga den del av Flädie som växte fram i och

med järnvägens inträde i slutet av 1800-talet. I Kulturmiljöprogrammet nämner man 6 byggnader inom området som anses vara av kulturhistoriskt värde varav den ursprungliga stationsbyggnaden och den gamla magasinsbyggnaden söder därom anses vara bevarandevärda byggnader. Stationsbyggnaden är i karaktäristisk stil från tiden den byggdes och lik de övriga, ursprungliga stationerna längs Lommabanan. Magasinet, som är klätt i trä, representerar en typ av ekonomibyggnad som inte ofta finns bevarad. De övriga 4 byggnaderna som anses vara av ett kulturhistoriskt värde är gatuhus och enklare bostadshus uppförda i tegel. Tegel som blev mer lättillgängligt i och med att järnvägen byggts. Husen tillhör de delar av bebyggelsen som växte fram intill stationen. Precis som i de andra äldre delarna av Flädie är de äldsta bostadshusen placerade med långsida och entré ut mot vägen och precis som i alla de andra delområdena gäller att förändringar ska utföras varsamt. Materialen ska vara de samma, gatubilden får inte förändras, formspråket ska behållas och tillbyggnader bör ske på baksidan.

Fysiska element som bidrar till områdets karaktär

Kommunikation/Vägar: *Järnväg*

Byggnader: *Bostadshus*

Material: *Tegel*

Dominerande färg: *Blandat*

Gränser: *Häck*

Vegetation: *Enstaka träd, annat (trädgårdarna)*

Ortsanalys

- Formernas egenstruktur: *Geometrisk* Amorf
Tung *Lätt*
Stigande Sjunkande
Stängd *Öppen*
- Formernas relation: *Addition* Subtraktion *Integration*
Dominans *Kontrast*
Kontinuitet *Samling* Splittring
- Formernas organisering: Räthet Förtätning *Likvärdighet*
- Formernas organisering: Symmetriskt organiserade
Asymmetriskt organiserade

Estetiska faktorer som bidrar till områdets karaktär

- Skala: *Intim Liten* Mellan Stor *Rumskänsla*: Instängd *Avgränsad Öppen* Utsatt
- Komplexitet: Uniform Enkel *Varierad* Komplex *Linjer/Former*: Raka *Kantiga Böjda/Slingrande*
- Färg/Kontrast: *Dämpat* Grällt Starka kontraster *Svaga kontraster*
- Balans: *Harmonisk Balanserad* Disharmonisk Kaotisk *Enhetlighet*: *Enhetligt Neutralt* Oenighet
- Mönster: Slumpmässigt *Organiserat* Jämnt Formellt *Tillgänglighet*: Inbjudande *Lätt Begränsad* Förbjuden
- Materialanvändning: Lämplig *Oftast lämplig* Oftast olämplig Olämplig
- Attraktiva vyer: *Inom området* In i området Ut ur området Både in och ut Varken in eller ut
- Oattraktiva vyer: Inom området In i området *Ut ur området* Både in och ut Varken in eller ut
- Uppfattade kvaliteter: *Lugnt Bullrigt Skyddat* Utsatt Säkert *Platskänsla*: *Stark Mellan* Svag Ingen
Hotande Avlägset Doft *Annat (gemytligt)*

Delområde	Karaktärens känslighet	Enskilda objekts känslighet	Estetisk känslighet	Visuell känslighet	OMRÅDETS KÄNSLIGHET	Områdets värde	OMRÅDETS KAPACITET
7	Medel	Medel	Låg	Medel	Medel	Högt	Medel

54

Fysiska element som bidrar till områdets karaktär

Kommunikation/Vägar: *Gata*
Byggnader: *Bostadshus*
Material: *Annat (puts)*
Dominerande färg: *Blandat*
Gränser: *Häck*
Vegetation: *Dunge*

Ortsanalys

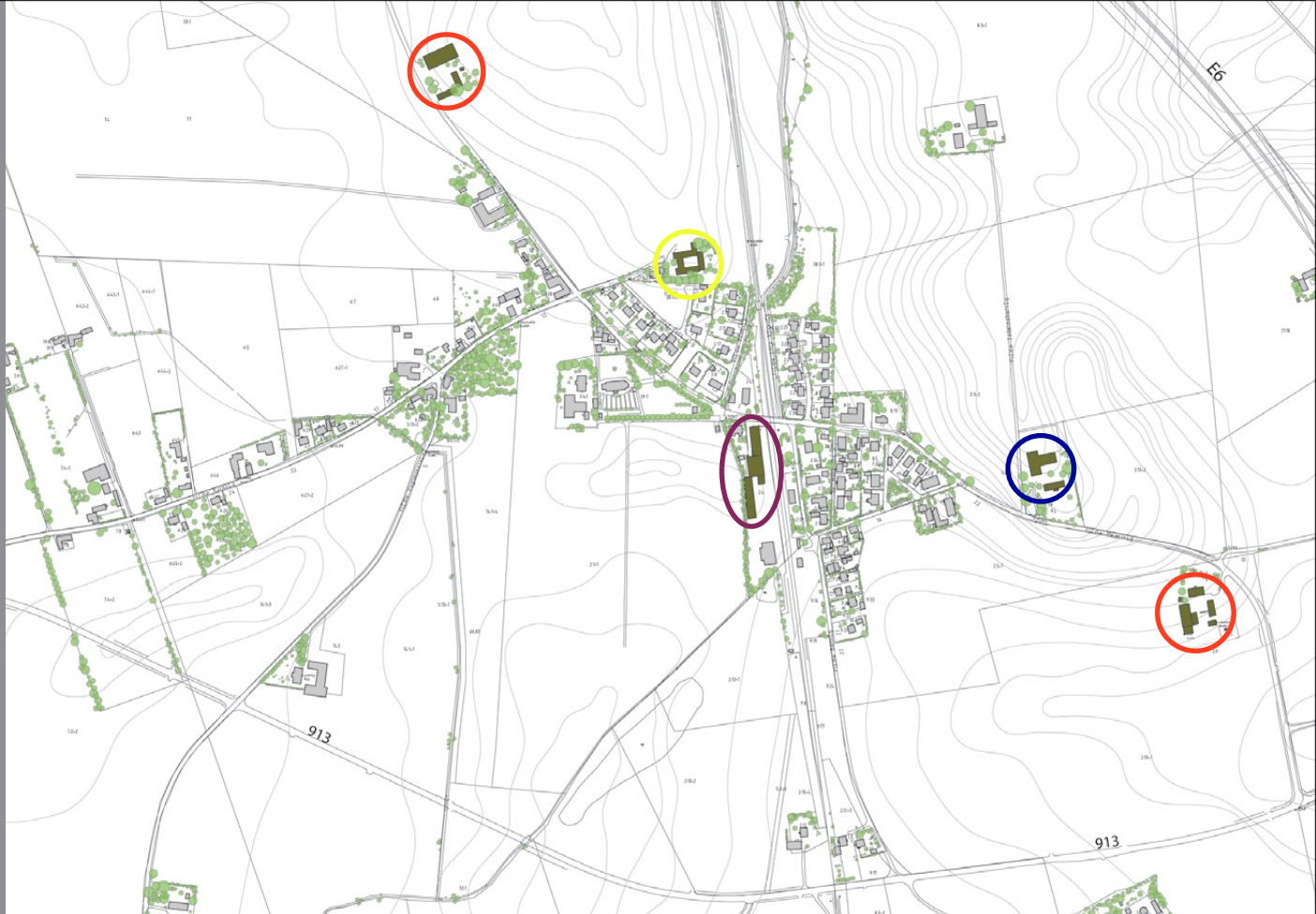
Formernas egenstruktur: Geometrisk *Amorf*
 Tung Lätt
 Stigande *Sjunkande*
 Stängd Öppen
Formernas relation: *Addition* Subtraktion *Integration*
 Dominans Kontrast
 Kontinuitet *Samling* Splittring
Formernas organisering: Räthet *Förtätning* Likvärdighet
Formernas organisering: *Symmetriskt organiserade*
 Asymmetriskt organiserade

Estetiska faktorer som bidrar till områdets karaktär

Skala: Intim *Liten* *Mellan* Stor *Rumskänsla: Instängd* *Avgränsad* Öppen Utsatt
Komplexitet: Uniform *Enkel* Varierad Komplex *Linjer/Former: Raka* *Kantiga* Böjda/Slingrande
Färg/Kontrast: *Dämpat* Grällt Starka kontraster *Svaga kontraster*
Balans: *Harmonisk* *Balanserad* Disharmonisk Kaotisk *Enhetlighet: Enhetligt* Neutralt Oenighet
Mönster: Slumpmässigt Organiserat *Jämnt* *Formellt* *Tillgänglighet: Inbjudande* Lätt Begränsad *Förbjuden*
Materialanvändning: Lämplig *Oftast lämplig* Oftast olämplig Olämplig
Attraktiva vyer: Inom området In i området *Ut ur området* Både in och ut Varken in eller ut
Oattraktiva vyer: Inom området In i området Ut ur området Både in och ut *Varken in eller ut*
Uppfattade kvaliteter: *Lugnt* Bullrigt *Skyddat* Utsatt Säkert *Platskänsla: Stark* *Mellan* *Svag* Ingen
 Hotande *Avlägset* Doft Annat

Delområde	Karaktärens känslighet	Enskilda objekts känslighet	Estetisk känslighet	Visuell känslighet	OMRÅDETS KÄNSLIGHET	Områdets värde	OMRÅDETS KAPACITET
8	Medel	Låg	Medel	Medel	Låg	Lågt	Hög

Det finns en del byggnader inom Flädies gränser som av en eller annan anledning inte kommit med i mina analyserade delområden. Oftast har det berott på deras geografiska placering där byggnaden i fråga ligger för distanserad från något delområde för att på ett lämpligt sätt kunna ingå i ett sådant. I andra fall har jag tyckt att byggnaden skiljt sig för mycket från de övriga byggnaderna i delområdet för att analysen ska kunna gå att utföra på ett tillfredsställande sätt. Min indelning av Flädie i mindre delområden har, förutom på grund av den geografiska närheten, baserats på gemensamma drag bland byggnaderna och en känsla på platsen. Men en del av byggnaderna som inte kommit med känns för viktiga och delaktiga i Flädie för att inte kommenteras. Det kan dels vara

att en del av dem spelar en viktig roll i Flädie i dagsläget och att andra kommer, om inte spela en viktig roll i framtiden så i alla fall påverkas så pass mycket av framtidens förändringar att de bör ha sin plats här i analysdelen. Antingen kommer karaktären eller känslan kring byggnaderna att förändras efter utbyggnaden eller så kommer de att närma sig den övriga byn och, mer än de gör idag, ingå i en helhet. Byggnaderna, som tas upp på detta uppslag, och deras närområden har inte analyserats enligt samma metod som de 8 delområdena har gjorts utan här har jag mera tittat på deras situation i dagsläget och hur situationen kan komma att se ut i framtiden, främst om det byggs i närheten.

figur 7

Flädie lantmannahandeln gränsar till många av mina delområden även om den ligger lite för sig själv på den västra sidan av järnvägen. Där ligger den på samma plats som den gjort sedan 1885. Byggnaden har en central plats i byn och är en viktig del i att hålla igång Flädies övriga handelsliv. Själva lanthandeln kommer troligtvis inte att påverkas särskilt mycket av de framtida planerna för Flädie även om tågtrafiken kommer att öka. Snarare kan handeln gynnas av att fler personer rör sig i byn och eventuellt flyttar till Flädie.

Den kringbyggda gården som delvis är från 1700-talet är en av få bevarade kringbyggda gårdar i kommunen. Den ligger på en lite avskild plats och är en av endast två gårdar i Flädie som ligger kvar på sin ursprungliga plats sedan före skiftet i början av 1800-talet. Den är ganska skyddad där den ligger på gränsen till det öppna landskapet i norr och kommer nog att ha ungefär samma omgivning även i framtiden oavsett hur Flädie expanderar.

Jag har valt att ta med två av de ensamt liggande gårdarna som jag tror blir mest påverkade av mina utbyggnadsförslag. Om utbyggnadsförslagen skulle bli förverkligade har dessa två gårdar ett sådant geografiskt läge att de kommer bli direkt eller indirekt påverkade, mer om det i kapitel 4. Idag ligger gårdarna ganska isolerade från den övriga byn intill in- och utfartsvägarna i Flädie. Den lantliga känslan som de bidrar med idag tror jag inte kommer försvagas i framtiden utan snarare förstärkas, främst om kontrasterna gentemot övrig bebyggelse ökar i och med att kontakten med den övriga byn blir större.

Flädie Mat & Vingård, som ligger vid den östra infarten till Flädie, är en gårdsmiljö med bland annat restaurang, övernattningsmöjligheter och kursverksamhet. På åkern in mot byn odlar man till och med sitt eget vin. Mat & Vingården är precis som lanthandeln en plats som bidrar positivt till Flädies framtid och som kommer kunna dra stor nytta av en framtida utveckling av byn. Som det är i dagsläget ligger den lite halvt utanför byn men med framtida utbyggnader finns möjligheten att knyta den närmre övriga Flädie.

Möjliga utbyggnadsplatser i Flädie

Efter att ha utfört analyserna i alla delområden och sammanställt resultaten, enligt tidigare uppslag i detta kapitel, fanns det en mängd områden i Flädie som skulle kunna fungera som nya utbyggnadsområden. Här nedan har jag markerat en del områden och ytor som jag känner, när jag bara tittar på en plan över Flädie, skulle kunna vara möjliga framtida utbyggnadsområden. Av den anledningen ligger ett par av områdena utanför mina analyserade delområden. För att sedan identifiera de områden som skulle kunna vara extra lämpliga i ett första utbyggnadsskede tog jag dels hjälp av analysresultaten, inklusive känslighets- och kapacitetsbedömningarna, och dels av känslan på platsen vid besöken.

En viktig detalj i valet av utbyggnadsplatser är målet jag haft att inte förtäta bebyggelsen i Flädie. Med ett fåtal undantag har Flädie inte utvecklats genom förtätning historiskt sett. En förtätning av Flädie skulle enligt min bedömning inte bidra med något positivt till den bykaraktär man eftersträvar att bevara. Av främst den anledningen faller till exempel två av de mindre områden markerade

på planen bort till detta första utbyggnadsskede. Huvudskälet till val av utbyggnadsplats är att försöka förstärka bykaraktären som finns idag. Enligt min bedömning görs det bäst genom att förlänga byn längs infartsvägarna och sträcka ut den så att man som besökare och boende känner sig mer inne i den egentliga byn i ett tidigare skede än vad som är fallet i dagsläget. Detta minskar antalet lämpliga utbyggnadsområden ytterligare. Av de område som åtminstone på planen nedan ser likvärdiga ut föll valet på de platser där jag anser att bykänslan gynnas mest av en utbyggnad.

Av alla områden jag markerat på planen nedan har jag identifierat de tre streckade områdena som de mest lämpade utbyggnadsområdena i en första utbyggnadsetapp. Övriga områden längs infarterna skulle kunna bli aktuella vid en eventuell andra utbyggnadsetapp. I så fall i en fortsatt försiktig utbyggnadstakt med ett begränsat antal hus per område där byggnaderna placeras på ett för Flädie naturligt och passande vis.

Sammanställning och resultat

Som nämnts tidigare i arbetet är det till stor hjälp att ha klara mål och syften med analysen och veta hur de ska uppfyllas. För mig var målet att finna de rätta ytorna och ett av syftena att därefter föreslå en utbyggnad med ett begränsat antal bostadshus för framtiden. Den begränsade och mindre bebyggelsen var given redan från början, allt enligt Lomma kommuns egna framtidsplaner för Flädie.

Som jag nämnde på föregående sida har jag, för att analysen skulle resultera i något konkret, gått igenom analysresultaten från varje delområde inklusive kapacitets- och känslighetsbedömningarna och tagit hänsyn till vilken känsla jag fick i de olika områdena. Det var känslor som till exempel ifall det skulle kunna rymmas fler byggnader i ett område och om ny bebyggelse skulle passa in utan att förstöra den befintliga karaktären.

Att ta beslut om vilka delområden som skulle kunna bebyggas i framtiden bara utifrån vad resultatet från karaktärsanalysen blev hade inte varit rimligt. Analysresultaten baseras i och för sig redan på mina bedömningar och känslor men när analyserna utfördes tog jag inte någon hänsyn till om en utbyggnad i området skulle vara praktiskt möjlig.

Vissa delområden, hur mycket nybyggnation den rådande karaktären än skulle klara av att ta emot utan att förstöras, skulle inte ha en fysisk möjlighet att bebyggas mer. Det finns helt enkelt inte tillräckligt med plats i alla delområden. Det var främst i ett av delområdena, det 5:e, där jag kände att det inte var möjligt att bygga mer, det

finns helt enkelt inga lediga ytor i eller i närheten av området. En viktig sak är att de ytor som väl bebyggs ska passa in och hjälpa till att utveckla byn. Delområde 8 var också ett tveksamt område även om det finns ytor i närheten som skulle kunna vara lämpliga.

Utöver att analysresultaten var viktiga i valet av de bäst lämpade exploateringsytorna ville jag också försöka följa det traditionella sättet som Flädie utvecklats på historiskt. Som nämndes på föregående sida har Flädie med ett par undantag, likt många andra byar på landsbygden, alltid expanderat längs vägarna och nästan aldrig enbart förtätats. Det finns därför inte många platser i Flädie där husen ligger i mer än en rad. Eftersom jag ville försöka följa den utbyggnadstraditionen fanns det bara ett begränsat antal platser i mina delområden som skulle kunna anses lämpade att arbeta vidare med. I delområde 4 till exempel finns det en tom yta som ligger lite undanskymd och utan kontakt med de större vägarna och som i och för sig skulle kunna lämpa sig för bostäder men som inte passar enligt ovanstående argument.

Det var alltså analysresultaten, inklusive betygsättningen och klassificeringen som syns i tabellen nedan, tillsammans med känslorna av platsen, den historiska utbyggnadstraditionen och de fysiska förutsättningarna för expansion som blev vägledande i mina val av utbyggnadsplatser. Därutöver försökte jag välja platser där jag tror att mitt försök att utveckla ett bra arbetssätt för planeringsuppgifter lik denna i Flädie blir testat på ett bra sätt.

I tabellen nedan finns klassificeringen från analysen sammanställd. De färgade resultaten är de delområden som innehåller de ytor som jag anser mest lämpade för framtida utbyggnader.

Trots att jag presenterar tre utbyggnadsförslag i gestaltningskapitlet, sidan 63-75, är bara två delområden orangemarkerade i den sammanställda tabellen här nedan. Detta eftersom mitt tredje gestaltningsförslag inte ligger i ett specifikt delområde.

Delområde	Karaktärens känslighet	Enskilda objekts känslighet	Estetisk känslighet	Visuell känslighet	OMRÅDETS KÄNSLIGHET	Områdets värde	OMRÅDETS KAPACITET
1	Låg	Medel	Låg	Låg	Låg	Medel	Hög
2	Medel	Hög	Medel	Hög	Hög	Medel	Låg
3	Hög	Medel	Hög	Medel	Hög	Högt	Medel
4	Medel	Låg	Medel	Hög	Medel	Lågt	Medel
5	Medel	Låg	Låg	Hög	Medel	Lågt	Medel
6	Medel	Medel	Låg	Medel	Låg	Medel	Hög
7	Medel	Medel	Låg	Medel	Medel	Högt	Medel
8	Medel	Låg	Medel	Medel	Låg	Lågt	Hög

"Eventuella nyetableringar i Flädie i framtiden bör ske på samma sätt som tidigare, genom att mindre bebyggelseenheter tillåts uppföras öster om järnvägen samt att enstaka avstyckningar längs Flädie Kyrkväg tillåts. Det senare måste dock ske i mycket begränsad skala, väl anpassad till den befintliga bebyggelsen och inte på bekostnad av densamma."

Lommas kulturmiljöprogram

"En komplettering av bebyggelsen ska bygga vidare på Flädies fina kvaliteter. Det är viktigt att de gamla strukturerna inte bryts och att bebyggelsen utformas som en radbymedhusenlängsbygatan. Bebyggelsen bör utformas med den gamla tegelarkitekturen som förebild, men med en anpassning till 2000-talet. Det är viktigt att kontakten med jordbrukslandskapet inte bryts."

Ortsanalys Flädie

I följande två delområden, det 1:a och 3:e plus i ett område öster om delområde 7 och 8, finns enligt mig de lämpligaste utbyggnadsytorna för det här arbetets ändamål och för möjligheten att utveckla Flädie på ett bra sätt.

Den sista ytan, vid delområde 7 och 8, ligger rent tekniskt inte i ett av mina delområden men jag tror att den platsen har alla de förutsättningar som krävs för att passa bra för en mindre utbyggnad. Valet föll på just de här tre områdena för att de var de områden som uppfyllde flest av de kraven jag ställt. Det är lämpliga exploateringsområden som samtidigt känns attraktiva nog för att fungera som testytor för att studera hur mitt utvecklade arbetssätt skulle fungera om man går hela vägen dvs. när arbetsuppgiften är att identifiera lämpliga utbyggnadsytor och rita utbyggnadsförslag.

Att bygga ut dessa tre platser handlar för mig om att försöka knyta samman angränsande delområden, utöka en redan befintlig bykänsla och förbättra och fylla till synes tomma ytor och på så sätt bidra till en mer samlad helhet.

Ett syfte med analysen var att se var behovet och möjligheten till förändring var som störst och efter mina besök i Flädie och avklarat analysarbete är jag övertygad om att dessa tre platser är de som bäst skulle klara av en utbyggnad med de förutsättningar som ges. Platserna kommer dels själva bli mer kompletta som områden efteråt och dels kommer de att bidra till att Flädie i stort får ett mer samlat intryck, en bättre helhet och att bykänslan som finns idag utvecklas eller åtminstone bevaras.

Jag är medveten om att steget direkt från ett analysresultat till att börja gestalta färdiga förslag, om än bara på illustrationsnivå, är ganska långt. Den arbetsprocessen innehåller såklart fler moment i det riktiga arbetslivet. Det räcker inte bara att ytan känns lämplig ur en estetisk synvinkel som det delvis blir tal om här, det ställs såklart ytterligare krav men i det här arbetet ville jag ta vara på möjligheten att hinna gå nästan hela vägen till en slutprodukt, ett gestaltungsförslag, och skapa något som bildligt kan illustrera hur väl mitt arbetssätt kan anses fungera.

Riktlinjer och definitioner

Om de rätta exploateringsytorna är funna gäller det att, innan gestaltungs- och planeringsarbetet sätter igång, skapa förutsättningar för en välfungerande planering genom att sätta samman ett antal riktlinjer att följa. Det är ett sätt att försäkra sig om att alla förslag på vad som ska byggas på platsen kommer att ha samma utgångspunkt i planeringsfasen. Välskrivna och definierade riktlinjer blir en försäkring om att det som eventuellt kommer att byggas i framtiden kommer att passa in och följa rådande förutsättningar och normer. Lomma kommun har nedskrivet, som mål för utbyggnad av Flädie, att det är viktigt att behålla rådande **bykaraktär** och **bykänsla**. För att veta vad det betyder i det specifika fallet bad jag Lommas planeringschef Anders Nyquist att i korthet beskriva eller definiera dessa begrepp.

Det fanns inte några exakta definitioner inom kommunen men jag fick följande punkter att tänka på och följa om man vill behålla den rådande karaktären även efter en framtida utbyggnad.

** fortsätt att bygga ut längs infartsvägarna, gärna gatuhus med entré mot gatan*

** begränsad utbyggnad under en längre tid.*

** inga grupp- och/eller typhusområden, alla hus ska vara tomt-/lägesanpassade.*

** välj yttermaterial utifrån vad som är tradition i byn, tegel, puts, inga trähus*

** låg bebyggelse*

** slå vakt om bygatan med sin lummighet, träd och häckar, inga trottoarer!*

I kommunens ÖP beskriver man att omfattningen av en utbyggnad bör studeras innan man går vidare men att en första mindre utbyggnad på 20-50 hushåll i Flädie verkar rimlig i dagsläget.

Punkterna ovan avser främst framtida bebyggelse men det finns även en del restriktioner och riktlinjer nedskrivna för bevarande av befintliga byggnader.

I Lommas Kulturmiljöprogram står det att man måste bevara den äldre tomtstrukturen,

gårdarnas läge samt att kopplingen till det öppna jordbrukslandskapet är av yttersta vikt. Detsamma gäller bibehållandet av Flädies småskalighet och de enskilda byggnadernas volymer.

I Kulturmiljöprogrammets åtgärdsprogram finns det riktlinjer för bevarande av de kulturhistoriskt värdefulla och bevarandevärda byggnaderna i kommunen. Programmet är inte juridiskt bindande utan ska fungera vägledande vid beslut om bygglov och som underlag när man tar fram juridiskt bindande detaljplaner. Texten i programmet utgår från en inventering av samtliga byggnader i kommunen uppförda före 1960. Alla punkter i programmet som beskriver vad som bör tas hänsyn till och beaktas kommer tillbaka till följande paragrafer i **Plan- och Bygglagen**:

3 kap 1 § *Byggnader skall placeras och utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- eller landskapsbilden och till natur- och kulturvärdena på platsen. Byggnader skall ha en yttre form och färg som är estetiskt tilltalande, lämplig för byggnaderna som sådana och som ger en god helhetsverkan.*

3 kap 10 § *Ändringar av en byggnad skall utföras varsamt så att byggnadens karaktärsdrag beaktas och dess byggnadstekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden tas till vara.*

3 kap 12 § *Byggnader, som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt eller som ingår i ett bebyggelseområde av denna karaktär, får inte förvanskas.*

3 kap 13 § *Byggnaders yttre skall hållas i vårdat skick. Underhållet skall anpassas till byggnadens värde från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt samt till omgivningens karaktär.*

Detta visar att även om det inte finns några exakta nerskrivna riktlinjer och definitioner har man rätt klara uppfattningar inom kommunen om vad man anser vara det viktigaste att tänka på och följa vid eventuella nybyggnationer i Flädie.

Detta är vad jag har försökt att ta ställning till när jag föreslår vilka ytor som kan bebyggas och hur den nya bebyggelsen kan placeras i ett framtida Flädie.

Det viktigaste är att ta hänsyn till den rådande situationen. Föreslagna byggnader, både till

utseende och till placering, måste passa in i den rådande miljön. Därmed inte sagt att husen måste vara placerade exakt likadant som de ursprungliga eller vara byggda i samma material och stil. Det viktiga är att man kan visa hur det man föreslår kan komma att passa in. Förslagen får inte störa eller förstöra den karaktär och känsla som finns på platsen idag men det kan ändå synas att det är nytillskott på platsen. Därför är mina analysresultat lika viktiga som kommunens riktlinjer eftersom de tar hänsyn till det större sammanhanget och beskriver tydligare vilken karaktär som finns i varje del av Flädie. Det var till stor hjälp i arbetet med mina förslag då jag förutsätter att var, och vad, man än planerar att bygga i framtiden så kommer det, på grund av Flädies utbyggnadshistoria och begränsade storlek, påverka Flädie i stort lika mycket som det bara påverkar den närmaste omgivningen.

Mina gestaltungsförslag Kapitel 4

Detta kapitel som innehåller mina gestaltungsförslag för de 3 utbyggnadsytorna i Flädie börjar med en översiktskarta som visar var dessa ytor är placerade i byn och i förhållande till varandra. Därefter kommer tre uppslag, ett för varje utbyggnadsförslag, som består av en illustrationsplan på en alternativ utbyggnad, en kortare beskrivande text och ett fotomontage där jag försökt visa hur det kan se ut i området efter att utbyggnaderna blivit förverkligade. Efter gestaltungsförslagen finns kommentarer, analyser och reflektioner av mina förslag och slutligen kommer ett stycke om gestaltungsförslagens inverkan på det öppna landskapet.

Genom att placera ett antal nya hus på denna tomma yta i delområde 1 tror jag man får ett jämnare flöde genom området. Samtidigt som flödet och riktningen blir tydligare än förut kommer man känna av att byn börjar tidigare än den gör idag. Som det är idag blir den stora tomma ytan ett för stort avbrott i området och känslan av att komma in i en by eller ett samhälle får man inte förrän man passerat delområdet enligt mig. Ett mindre antal nya hus skulle räcka för att ändra på det.

Illustrationsplanen här intill visar ett alternativ att placera husen på som skulle "starta" byn tidigare. Jag tror inte att den exakta placeringen är så viktig så länge man inte bygger igen ytan totalt utan lämnar en del öppna passager där det omkringliggande odlingslandskapet fortfarande kan göra sig påmint. Odlingslandskapet är en av de detaljer som idag hjälper till att ge området en lite lantlig känsla. Det som är viktigast med husens placering är deras läge jämt emot vägen med långsidan och entrén ut mot vägen. På så vis följer de det sätt som är det historiskt riktiga för

att behålla och öka bykänslan. Tomterna har jag valt att illustrera ganska långsmala i varierande former och tanken är att det ska återspegla hur det var förr, innan skiftet, då de långsmala åkerlapparna dominerade landskapet. Eftersom stilen i området idag är ganska blandad vad gäller hustyper, material och former skulle inte platsen vinna på att alla de nya husen skulle bli identiska. Karaktären i området idag kommer av att det är lite blandat. Så länge husens placering och stil hålls inom ramarna för vad som är kommunens riktlinjer, det vill säga lämpligt och traditionellt materialval, tomt- och lägesanpassade hustyper, låg bebyggelse etc., kan man till exempel variera färgerna och fasadbeklädnaden. I det här fallet vore tegel och puts lämpligast. Jag tror att en utbyggnad av platsen skulle jämna ut delområde 1 i stort. En annan fördel man får genom att delvis bygga igen den stora tomma ytan som finns idag är att den visuella kontakten med väg 913 och trafiken där skulle minska samtidigt som lantkänslan eller bykänslan skulle öka.

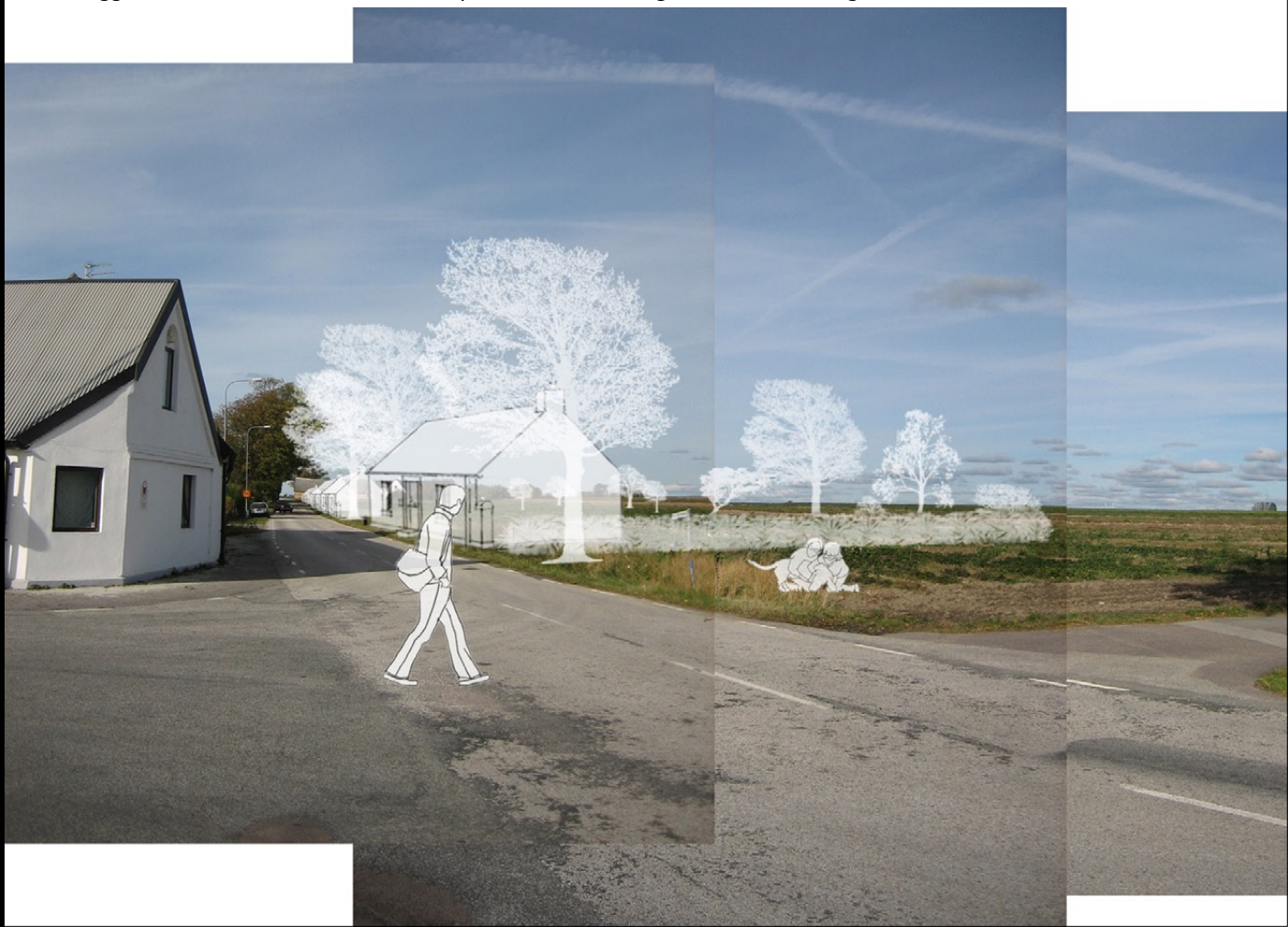

Eftersom det här delområdet är ett av de som enligt mig känns mest genuint och lantligt redan idag så kan frågan ställas om vad och var det kan anses vara lämpligt att bebygga för att även efteråt ha kvar den rådande karaktären. Kanske är placering och val av byggnader extra viktiga i detta området om man vill försäkra sig om att den rådande karaktären förblir.

Detta delområde har, till skillnad från en del av de andra, ett par riktigt starka element som bidrar till karaktären. Jag tror att så länge dessa, möllan och kyrkan, får behålla sina starka roller även i framtiden blir det inga stora problem att föreslå och bygga ett mindre antal hus som jag gjort. Det är dock lika viktigt här som i övriga Flädie att kommunens riktlinjer för material, storlek, placering med mera följs men jag är övertygad om att så länge man endast bebygger vissa begränsade ytor, som jag föreslagit, och lämnar andra delar av den öppna odlingsmarken orörd kommer tillskottet bara att stärka den rådande bykänslan. Gården längst i norr som idag kan tyckas ligga en liten bit utanför resten av byn kommer

att knytas närmre och den andra gårdsbyggnaden som också ligger längs Flädie Norrevångsväg kommer hamna mitt i det "nya" området. Genom att placera ett antal hus längs den östra sidan av vägen kommer byns yttergräns att förflyttas norrut och gårdarna jag nämnt välkomnas in i byn utan att den totala upplevelsen förändras för mycket. Med min placering av husen och de öppna gluggarna anser jag att kontakten med det idag väldigt närvarande odlingslandskapet inte går förlorat. Möjligtvis förädlas den istället om den inte förblir så påtaglig och konstant som den är idag. Utöver byggnaderna föreslår jag att man förlänger den befintliga allén som finns längs Flädie Kyrkväg. Likt vegetationen i övriga byn är alléerna den mest karaktärsgivande grönskan i Flädie. Med målet att bevara och utveckla den befintliga bykaraktären är det också viktigt att ta vara på alléerna. Jag föreslår inga exakta avstånd eller arter utan det är mer för att säkerställa en visuell tillhörighet med resten av denna del av Flädie och att förlängningen kan komma att fungera som en riktningsförstärkare.

Detta är egentligen en yta som inte direkt tillhör något av mina delområden. Däremot kändes det efter mina besök och min analys som en väldigt lämplig plats för Flädie att expandera på. För att relatera till mina delområden så kan denna utbyggnad ses bli en förlängning av delområde 7 och 8. Precis som i de två tidigare utbyggnadsförslagen kommer detta förslaget knyta samman delar av Flädie och bidra till en bättre helhet. Byn får en mjukare start och den här delen kommer att få en ökad bykänsla. Gården man passerar i svängen av Flädie Mejeriväg när man färdas från väg 913 mot Flädies mer centrala delar blir en del av övriga byn på ett annat sätt än den är idag och Flädie Mat & Vingård kommer tätare på byn utan att det för den delen förlora sin lantliga omgivning och charm. Huvudanledningen till att jag valt att placera husen som illustrationen nedan visar är att jag, när jag vid ett av mina besök gick fram och tillbaka längs denna väg, tyckte att det saknades något. Området kändes alldeles för öppet inget

som ledde blicken längs vägen. Om man placerar husen såhär döljer man en del av det som man är på väg till och allt blir inte så uppenbart på en gång. Trots att det som komma skall döljs till viss del finns fortfarande möjligheten att få del av det öppna odlingslandskapet. Om det förblir som nu, öppet överallt åt alla håll, uppskattas inte dessa utblickar lika mycket som om de dyker upp på ett par begränsade platser. Ett annat plus med att placera husen på det här sättet, på den södra sidan om vägen är att kontakten med väg 913, som inte går allt för långt därifrån, minskar till viss del. När man i framtiden, svänger av väg 913 för att ta den här infarten in till Flädie ska man tydligare och tidigare kunna känna att man lämnar trafiken och tempot och kommer in i ett lugnare bysamhälle. Precis som vid det andra gestaltungsforlaget foreslår jag att ett par träd planteras längs vägen som en förlängning av den allé eller trädrad som idag börjar vid dagens bygräns efter Flädie Mat & Vingård.

Kommentarer och analys av förslagen

Gestaltningförslagen är inte så detaljrika utan man bör se dem för vad de är, förslag och inga definitiva lösningar. Mycket information kan tyckas saknas på planerna men det är endast illustrationer av förslag och tänkbara utbyggnader. Analysarbetet som ledde fram till lokaliseringen av utbyggnadsytorna är definitivt och detaljerat men gestaltningsarbetet därefter är bara exempel och försök att visa hur det skulle kunna bli om man gick hela vägen i analys- och planeringsarbetet, från karaktärsanalysen till det färdiga förslaget. Det har hela tiden varit min mening att försöka följa de riktlinjer som finns vad gäller till exempel storlek, stil och placering av husen. Storleken har jag försökt anpassa till den rådande skalan i varje delområde. Stilen förutsätter jag att den ska följa den rådande och placeringen av husen nära vägen med långsidan och entrén vänd mot vägen, som kanske är den viktigaste faktorn, har jag följt och utnyttjat fullt ut.

Jag redovisar inte några förslag på till exempel färger och byggnadsmaterial men har försökt skriva något om det till vart och ett av de tre förslagen. I annat fall har jag även i det avseendet förutsatt att man följer kommunens riktlinjer om vad som anses vara lämpligt på den individuella och specifika platsen.

Skulle mina utbyggnadsförslag kunna bli lyckade? Jag är säker på att de skulle passa in och till och med kunna hjälpa till att förstärka bykänslan, både på den specifika platsen och i hela Flädie. Det mest väsentliga i arbetet har varit att lokalisera de bäst lämpade platserna och där har jag lagt ner mycket arbete. Utöver det följer utbyggnadsförslagen sättet som byar med Flädies historia och storlek oftast har expanderat på historiskt, det vill säga gatuhus placerade längs tillfartsvägarna. Oftast i en enkel rad. Att studera hur det gjorts förut är kanske det säkraste arbetssättet att använda sig av.

Det bör nämnas att tomterna i de tre förslagen är ritade på frihand och ska, tillsammans med resten av gestaltningen, mer ses som en del i ett försök att förmedla en känsla jag är ute efter att skapa än att vara exakta och definitiva. Jag är medveten om att eftersom jag förslår utbyggnader på jordbruksmark skulle det skapas en del problem om man valde att placera tomterna exakt som jag gjort. Deras form och placering skulle inte alltid fungera tillsammans med det angränsande jordbruket på grund av de svårigheter det skulle kunna medföra för de moderna lantbruksmaskinernas arbete.

Vad skulle en analys av Flädies karaktärer visa om

15-20 år om det jag föreslagit nu skulle bli byggt? Karaktären skulle såklart ha förändrats till viss del men förhoppningsvis inte i de grova dragen och förhoppningsvis skulle de första känslorna man får på platsen vara av liknande karaktär som de är idag. Störst förändring skulle troligtvis ha skett i området utanför delområde 7 och 8 eftersom den platsen på ett sätt ligger utanför byn som det är idag. Från att vara en ganska tom yta utan någon speciell karaktär, förutom den lilla lantliga känsla man får tack vare de öppna fälten, skulle det vara en del av övriga byn och framförallt, som jag skrivit tidigare, tror jag att Flädie skulle starta på ett mjukare sätt längs denna infartsväg än det gör idag. Minst förändring rent karaktärsmässigt förutsätter jag att det skulle bli i delområde 3. Här finns redan en stark by- och lantkaraktär som jag tror skulle vara lika stark eller till och med starkare om mitt förslag förverkligats på platsen. Även om det öppna landskapet som finns där idag skulle minska i omfång skulle de öppna ytorna som lämnas kvar få en starkare roll och bli mer speciella.

Om man tillsist försöker föreställa sig hur förändringarna i delområde 1 skulle bli så tror jag inte att det skulle bli en negativ utveckling här heller. Området präglas idag av en variation och utspriddhet och skulle genom min föreslagna utbyggnad bli mera samlad och få mer gemensamt med resten av Flädie.

Det syns tydligt på översiktsplanen här intill att jag inte helt velat bygga för det öppna landskapet på någon av de tre platserna. De helöppna vyerna som finns idag utgör en stor del till varför dagens karaktär upplevs som den gör. Ett mål har istället varit att försöka förädla dagens karaktär genom att begränsa kontakten med det omkringliggande odlingslandskapet till specifika platser. Det man också tjänar på att en del av de öppna vyerna försvinner är att skalan i området minskas och närmar sig en mer intim "byskala". Mer om de öppna vyernas förändring på sid 74-75.

Reflektioner

Resultatet av mina tre förslag tror jag skulle fylla ett framtida växande behov av bostäder i Flädie väl. Som nämnts flera gånger tidigare i arbetet är huvudförutsättningen för en utbyggnad av Flädie att järnvägen börjar trafikeras med persontåg och att en ny och modern pendlingsstation byggs i byn.

Jag ser inte att de områden jag valt att föreslå som eventuella utbyggnadsplatser kommer påverkas något nämnvärt av att det i en framtid skulle passera många fler tåg genom Flädie. De ligger så pass avsides. Det är såklart svårt att förutspå vad en pågatågsstation och pendlingsstation kommer innebära för Flädie rent karaktärsmässigt men jag tycker att mina förslag är så pass distanserade från det föreslagna stationsläget att de åtminstone inte kan påverka varandra rent visuellt. Eftersom jag trots allt hade som grundförutsättning att pendlingsstationen redan var byggd och att persontågen hade börjat gå försökte jag få med den förändringen det skulle innebära för Flädie, som en parameter i mina gestaltungsförslag. Fast det visade sig vara svårt. Även om mina förslag kanske egentligen ligger 15

år fram i tiden går det inte att så här i efterhand bortse från att de är ritade och genomtänkta mest efter dagens rådande förhållande. Så egentligen har jag kanske inte tagit tillräckligt stor hänsyn till den grundförutsättningen. En pendlingsstation och persontågstrafik blir troligtvis den allra största förändringen i framtiden och påverkar Flädie mycket mer än mina förhållandevis små utbyggnadsförslag. Å andra sidan har det hela tiden varit ett mål att föreslå något som passar in i den rådande miljön och något som gör en så liten påverkan på byn som möjligt. Idealmålet, även om det kanske vore högt ställt, vore att lyckas bygga på ett sådant sätt att det nya skulle passa in så väl att det inte kändes nytt utan att det kändes som om att det alltid har eller borde ha funnits på platsen.

Förslagets inverkan på det öppna landskapet

I en by med Flädies läge i landskapet är det självklart att det omkringliggande öppna landskapet påverkar upplevelsen av byn för de som bor och vistas där. Det öppna landskapet i sig har sina kvaliteter och bidrar positivt till upplevelsen av Flädie men för mig ligger kvaliteten mer i helheten än endast i de öppna vyerna. Med det sagt tycker jag att de öppna vidderna och fälten inte är något som helt måste dominera upplevelsen. Det öppna landskapet i sig är inte det speciella utan det är närheten till det lantliga och åkrarna som höjer upplevelsen och bidrar till att göra allt övrigt i Flädie mera speciellt. Det handlar om en helhetsupplevelse. Även om de öppna vyerna har stor betydelse för känslan man får när man befinner sig i Flädie så tror jag att en begränsning av dessa vyer ändå bara skulle vara positivt. Det speciella med att Flädie ligger i ett öppet landskap med odlingsmarkens inflytande förminskas enligt mig av att den helt öppna sikten får blicken att föras bort från byn och mot de fjärran element i landskapet som får en att inse hur Flädie ingår i ett större sammanhang med infrastruktur och omkringliggande städer och samhällen. Från många platser i byn är det obegränsad sikt ut i omgivningarna och närheten till större vägar, kraftledningar och samhällen blir väldigt uppenbar när det inte finns något som begränsar ens utsikt. Enligt min bedömning kan dessa vyer från en del platser i byn till och med ha en negativ inverkan på den historiska bykaraktär man eftersträvar och vill bevara. Denna totala öppenhet avslöjar sådant i landskapet som inte bidrar till den lantliga idyllen som andra delar av Flädie gör.

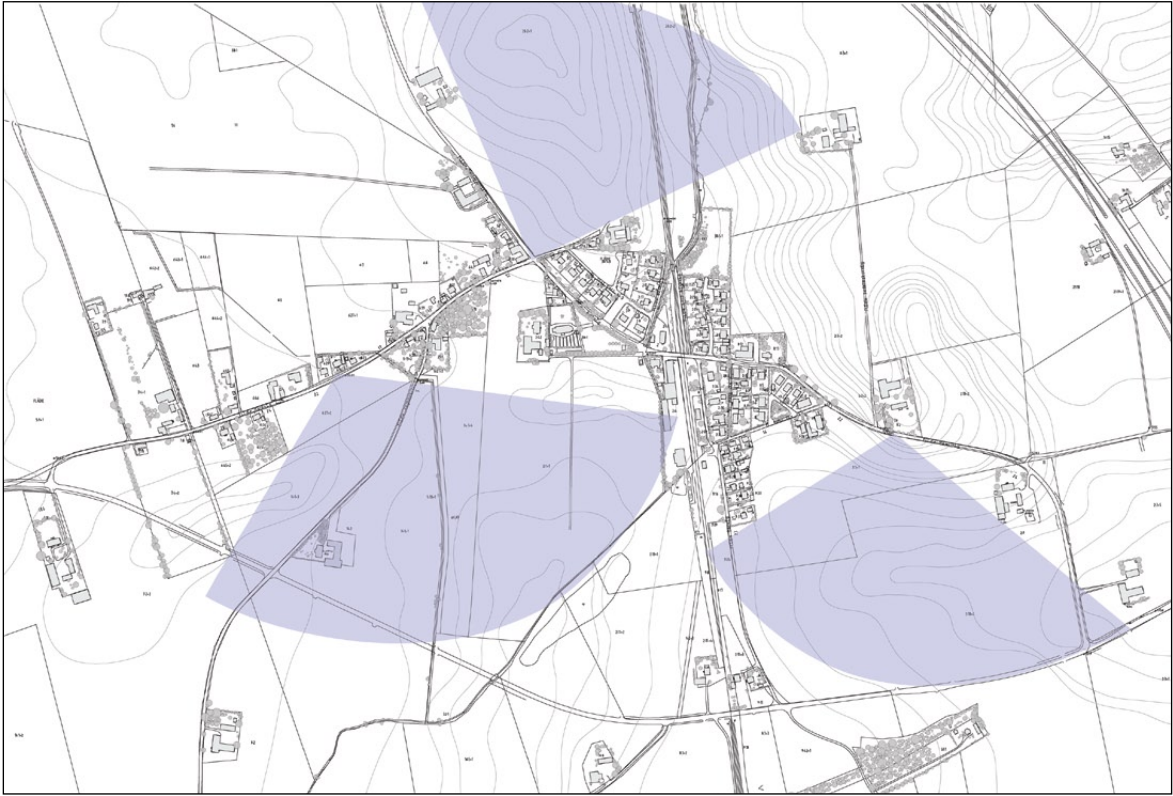
Vad som begränsar utsikten idag är, förutom de befintliga byggnaderna, den växtlighet som finns i byn. Vegetationen är inte direkt dominerande i Flädie men där den finns är den mer eller mindre karaktärgivande. Det mesta av grönskan är knuten till bebyggelsen på ett eller annat sätt, antingen direkt i trädgårdarna eller längs vägarna som alléer eller vegetationssamlingar. Därmed blir växtligheten svår att planera efter men som jag nämnt tidigare i arbetet kan man nog räkna med att det mesta av vegetationen kommer att finnas kvar på grund av Flädies läge i det annars

så öppna landskapet.

Tanken med placeringen av mina föreslagna bostäder är inte bara vad jag nämnt tidigare, att försöka få byn att starta mjukare och tidigare, utan är även ett sätt att försöka begränsa och förädla den öppna utsikten. Även om odlingslandskapet och åkrarnas närhet till viss del bidrar till bykänslan man vill åt anser jag att en begränsning av tillgången till dessa öppna ytor med hjälp av den nya bebyggelsen skulle förhöja den befintliga bykaraktären i Flädie i stort och i de specifika områdena där bebyggelsen placeras. En minskad men mer koncentrerad öppenhet mot det omkringliggande landskapet skulle bara få en positiv inverkan enligt min bedömning.

Om man ser på planerna här bredvid så visar den översta hur situationen är idag. Befinner man sig i något av de tre områdena där jag valt att föreslå nya bostäder är det idag möjligt att från så gott som vilken position som helst ha en relativt obegränsad utsikt över väldigt stora ytor. Jag vill inte ta ifrån någon möjligheten att kunna känna öppenheten och åkrarnas närhet. Det kommer det finnas stora möjligheter till ändå. Om man rör sig längs de berörda vägarna är det självklart att man i framtiden fortfarande kommer ha många möjligheter att ta del av odlingslandskapet.

Den nedre bilden visar hur utblickarna och möjligheten för vidsträckt utsikt skulle bli efter mitt utbyggnadsförslag. Möjligheten att ta del av utsikten av det öppna landskapet som omgärdar Flädie skulle fortfarande vara stor men mer begränsad och exklusiv. Vad som det nästan gått inflation i tidigare blir nu mer speciellt. Resultatet blir också att den mer begränsade öppenheten bidrar positivt till den bykaraktär man eftersträvar jämfört med vad situationen som råder idag gör. Man kommer fortfarande att kunna ta del av de vidsträckta vyerna men i mindre portioner och för mig leder det till att statusen och betydelsen av det öppna landskapet ökar. Det öppna odlingslandskapets närhet, som kanske till stor del är vad som är speciellt för många av de som bor i Flädie idag, kommer finnas kvar fast i en lite förändrad form. Alla kommer att kunna ta del av det men i mindre doser. Framförallt tror jag att bykaraktären och bykänslan förstärks i och med mitt förslag.

Slutsats och diskussion Kapitel 5

Detta sista kapitel i mitt examensarbete innehåller mina slutsatser och vad jag lärt mig under arbetets gång.

Slutsatser

Det här examensarbetet är gjort som ett försök att testa hur användbart det kan vara att utnyttja kombinationer av olika analysmetoder i en inledande fas av ett planeringsarbete. Nu när försöket är slutfört står det klart att det fungerat ganska väl men inte helt problemfritt i alla delar. Överlag har det varit givande och fungerat som jag förutsatte men en del detaljer kunde med facit i hand utförts på andra sätt. Det första problemet var att mitt val av analysmetod, dvs. kombinationen av befintliga analysmetoder, inte visade sig vara lika väl lämpad i alla delområden i Flädie. Det var i och för sig ganska självklart men den blandade kvalitén på analysresultaten ledde till att det ibland blev ett tidskrävande arbete att jämföra delområdena med varandra. Samtidigt blir slutresultatet av en analys mer rättvisande när allt analyserats på samma sätt. Om man istället använt mer individuellt anpassade analysmetoder för varje delområde i byn hade det dels blivit omöjligt att redovisa men framför allt hade en jämförelse i slutskedet av arbetet inte betytt något. Valet att använda en gemensam analysmetod och ett gemensamt arbetssätt för alla områdena var den ända vägen att gå för att kunna presentera ett resultat som går att förstå, bedöma och jämföra. Det här visar vikten av att välja den lämpligaste analysmetoden för ändamålet om man står inför ett liknande analysarbete i framtiden. En väl utförd analys av ett område eller en ort som är tänkt att byggas ut ökar chansen för att utbyggnaden blir så lyckad som möjligt. Man ska vara medveten om att det inte finns någon metod som fungerar överallt till 100 procent men får man identifierat och klassificerat de flesta av de karaktärer som finns blir det enklare att föreslå något nytt som kommer att passa in.

Normalt sett är en analysprocess lik denna något som utförs av mer än en person och framförallt av personer med olika kompetens. Att utföra alla steg själv har visat sig innebära både fördelar och nackdelar. Fördelen med att utföra alla delar själv är så klart chansen man har att kunna anpassa sig under arbetets gång och ibland gå tillbaka och förändra bedömningar och delar som inte stämmer. Nackdelen med det är att man kanske

inte är lika noggrann i förarbetet som man skulle behövt vara om man visste att någon annan skulle utföra bedömningen av analysen. Nu arbetade jag hela tiden med vetskapen om att det alltid fanns en chans att gå tillbaka och förändra och tolka om. Det kan också vara svårt att inte utnyttja möjligheten man har att anpassa delar i början på ett sätt som man vet kommer passa in senare i processen.

Fast om analysen inte blev lika grundligt utförd som den kanske kunde blivit ifall någon annan arbetat vidare med den så blev istället bedömningarna av analysresultaten garanterat bättre utförda i det här fallet eftersom det av uppenbara anledningar aldrig fanns några oklarheter i frågor om definitioner och tolkningar. Bedömningen blev precis som den var tänkt att bli utifrån analysresultatet, något den inte hade blivit om någon annan hade utfört den. Det är en vinst med att samma person utför både den praktiska analysen och den efterföljande bedömningen.

Vad som kunde gjort analyserna och resultaten bättre i det här fallet var om min indelning av Flädie i delområden hade gjorts ännu mer noggrann. Det är främst i ett par av de mer komplexa och utspridda delområdena som jag så här i efterhand är medveten om att en mer noggrann indelning, som troligtvis resulterat i fler delområden, hade kunnat ge ett bättre slutresultat. På en del håll var vissa detaljer i analysen, som till exempel skala, mönster eller tillgänglighet, svårbedömda eftersom skillnaderna från en del av området till en annan var ganska stora. Det visar tydligt att ju större och mer utspritt analysområdet är desto svårare blir analysen att utföra och desto fler tvetydiga bedömningar och kompromisser tvingas man göra.

Fast samtidigt som det är önskvärt att vara noggrann så hade en noggrannare indelning av Flädie inneburit ett ännu mer tidskrävande arbete. Det hade inte bara gällt själva indelningsarbetet utan även totalt sett hade det behövts mycket mer tid till hela examensarbetet. Detta eftersom en mer noggrann indelning automatiskt innebär mer arbete i alla andra steg från den praktiska analysen till bedömningen och sammanställningen.

Allt som allt är min slutliga åsikt att det här

arbetssättet för att identifiera de bäst lämpade utbyggnadsområdena i Flädie kan vara användbart men tids- och resurskrävande när det utförs med hög noggrannhet. Samtidigt får man ha i åtanke att det inte bara resulterar i de identifierade exploateringsytorna utan på köpet får man även en ganska heltäckande karaktärsanalys av hela byn, något man kan ha stor användning av i andra sammanhang i framtiden.

För att däremot kunna göra en helt rättvis bedömning av hur väl det valda arbetssättet, dvs. min kombination av befintliga analysmetoder, fungerar som en generell arbetsmetod i andra liknande planeringssituationer behövs det testas och användas vid fler tillfällen. I denna inledande och begränsade Flädiestudie har arbetssättet åtminstone visat sig kunna vara väl värt att försöka utveckla vidare.

Jag tycker att jag uppfyllt mina mål och syften med det här arbetet på ett tillfredställande sätt, inklusive delen där jag försökt föreslå några exempel på utbyggnader för det framtida Flädie. Skulle man vilja göra dessa förslag mera rättvisa och utföra dem mer detaljrikt och noggrant hade det kunnat bli ett eget arbete i sig.

Källor och Litteratur

Källor och Litteratur

Tryckta källor

Bengt Schibbye, Ylva Pålstam. Landskap i fokus - Utvärdering av metoder för landskapsanalys. Riksantikvarieämbetet. 2001

Det skånska landsbygdsprogrammet, Ett utvecklingsprogram med landskapsperspektiv. Länsstyrelsen i Skåne län. 2007

Lär känna din ort! Metoder att analysera orter och stadsdelar. Boverket. 2006

Thomas Thiis-Evensen. Byens Uttrycksformer - En metode for estetisk byforming. Oslo Universitetsforlaget. 1992

Per Stahlschmidt. Metoder til landskabsanalyse - kortlægning af stedets karakter og potentiale. Forlaget Grønt miljø. 2001

Carys Swanwick. Landscape Character Assessment: Guidance for England and Scotland. The Countryside Agency and Scottish Natural Heritage. 2002

Material från Lomma kommun

Kulturmiljöprogram Lomma kommun, Historisk översikt. Malmö Kulturmiljö. 2002

Kulturmiljöprogram Lomma kommun, Åtgärdsprogram, Byarna och landsbygden. Malmö Kulturmiljö. 2005

Naturmiljöprogram med grönplan för Lomma kommun. 2008-2016

Översiktsplan för Lomma kommun, Mål och riktlinjer. 2007

Översiktsplan för Lomma kommun, Befolkningsutveckling och antagande om markbehov 2006 – 2030

Översiktsplan för Lomma kommun, Projektbeskrivning Lomma. 2007

Ortsanalys Flädie. Scandiaconsult Sverige AB/RAMBÖLL Region Syd, Mark och samhälle. 2004

Christine Olofsson. Resvanor i Lomma kommun - en kartläggning av resande under 2007, Lomma kommun. 2008

Cadunderlag till planer och kartor, Lomma kommuns baskarta. 2009

Internetkällor

Techniques and Criteria for Judging Capacity and Sensitivity, Topic paper 6
<http://www.landscapecharacter.org.uk/files/pdfs/LCA-Topic-Paper-6.pdf>

Basic principles of landscape and visual impact assessment for sponsors of development. Shetland Islands Council. 2006.
<http://www.shetland.gov.uk/developmentplans/documents/Landscape.pdf>

LANDMAP Information. Visual & Sensory guidance. 2003
<http://landmap.ccw.gov.uk/files/VisualSensoryguidanceMASTER.pdf>

Stedsanalyse - innhold og gjennomføring. Veileder Miljøverndepartementet. 1993
<http://www.vlg.no/enkel.aspx?m=35357&amid=1354097>

Stedsanalyser i planlegging. NIBR prosjektrapport 2000:19. Aud Tennøy, Inger-Lise Saglie.
<http://www.nibr.no/uploads/publications/cab716b19347021376674cc930ba339b.pdf>

Plan- och Bygglagen
<http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19870010.HTM>

Nationalencyklopedin
<http://www.ne.se> (sökord landskapsanalys)

Övriga källor

Framtida trafiksystem Lomma kommun, Trivector Traffic AB, Lund. 2008

Lommabanan Järnvägsutredning. Nyhetsbrev december 2002. Banverket.

Lommabanan. Nyhetsbrev april 2001. Banverket.

Vägarna 913 och 16 Flädie – Lund Förstudie. Vägverket Region Skåne, NovaPlan AB. 2000-06-15

Therese Andersson. Redovisning av pilotstudie Landskapsstrategi inom FÖP Vege, Stadsbyggnadsförvaltningen. Helsingborg stad. 2007-11-05

Bildkällor

Figur 1: <http://kartor.eniro.se> (sökord Flädie)

Figur 2: <http://anoswanym.deviantart.com/art/Astronomical-clock-94380104?offset=30>

Figur 3: Ritad av författaren utifrån originalet, Per Stahlschmidt. Metoder til landskabsanalyse - kortlægning af stedets karakter og potentiale. Forlaget Grønt miljø. 2001, sid 77

Figur 4: Ritad av författaren utifrån originalet, Thomas Thiis-Evensen. Byens Uttrykksformer- En metode for estetisk byforming. Oslo Universitetsforlaget. 1992, sid 34

Figur 5: Ritad av författaren utifrån originalet, Thomas Thiis-Evensen. Byens Uttrykksformer- En metode for estetisk byforming. Oslo Universitetsforlaget. 1992, sid 36

Figur 6: Ritad av författaren utifrån originalet, Thomas Thiis-Evensen. Byens Uttrykksformer- En metode for estetisk byforming. Oslo Universitetsforlaget. 1992, sid 41

Figur 7: <http://www.flygfotot.se>, via Frida Rundberg <http://www.frdesign.se>

Bilagor

Definitioner - Fältstudieformulär

Fysiska element som bidrar till områdets karaktär**Kommunikation/vägar**

Stig
Gång-/cykelväg
Gata
Bilväg
Järnväg
Annan

Byggnader

Lantbruksbyggnad
Bostadshus
Kyrka
Butik/Lokal
Annat

Material

Tegel
Trä
Sten
Annat

Dominerande färg

Vit
Gul
Röd
Blandat
Annan

Gränser

Häck
Trädrad
Mur
Stängsel/Staket
Inga
Annan

Vegetation

Snår
Enstaka träd
Dunge
Allé/trädrad
Annat

Fysiska faktorer som bidrar till områdets karaktär**Skala**

Skalan som upplevs i relationen mellan platsens nyckelobjekt eller rum i området. Det har ingenting med områdets storlek att göra då även ett litet område kan ha en stor skala och vice versa.

Intim: Objekt och rum känns företrädesvis ombonade och privata i sin skala.

Liten: Objekt och rum är företrädesvis små i skala, såsom hus och privatträdgårdar.

Mellan: Objekt och rum är företrädesvis mellanstora i skala, varken särskilt små eller stora.

Stor: Objekt och rum breder ut sig så att de får betraktaren att känna sig liten.

Rumskänsla

Hur man upplever de rumsliga förhållandena mellan nyckelobjekt och rum, inklusive horisonten, från en placering i området som kan anses trolig och platstypisk för de flesta observatörerna.

Instängd: Uppvisar trånga, täta utrymmen inom området, höga väggar, smala korridorer och troligen lite synlig himmel för den specifika platsen.

Avgränsad: Uppvisar viss instängdhet med korta vyer mot hög horisont för observatören.

Öppen: Uppvisar främst horisont i ögonhöjd som i låglänta slätt- eller kustområden, för den troliga observatören. Inget som stör i synfältet.

Utsatt: Uppvisar fjärran horisonter men saknar skydd för observatören eller referensobjekt i synfältet.

Komplexitet

Variationen mellan de visuella elementen/objekten i området.

Uniform: Ingen variation i struktur, form, färg etc. Ett tydligt igenkännbart mönster bland de visuella elementen/objekten.

Enkel: Liten variation i struktur, form, färg etc. Ett litet urval av visuella skillnader bland elementen/objekten.

Varierad: Variation i struktur, form, färg etc. Ett stort urval av visuella skillnader bland element/objekt.

Komplex: Stor variation i struktur, form, färg etc. Små eller inga igenkännbara mönster bland de visuella elementen/objekten.

Linjer/former

Den dominerande ordningen/formen på de linjer som upplevs inom området och bland objekten som bygger upp det.

Raka: Främst raka linjer och rektangulära former bland element/objekt i området såsom t.ex. byggnader, vägar, markanvändning och växtlighet.

Kantiga: Främst raka linjer i olika vinklar bland element/objekt i området såsom t.ex. byggnader, vägar, markanvändning och växtlighet.

Böjda/Slingrande: Främst böjda, kurviga linjer bland element/objekt i området såsom t.ex. byggnader, vägar, markanvändning och växtlighet. Eventuellt dominerade av en mjuk landform.

Färger/kontrast

Avser helhetsintrycket av färgerna och kontrasterna mellan färger inom området. Innefattar alla typer av element/objekt inom området.

Dämpat: Främst neutrala eller monotona färger som passar in i sammanhanget och under hela årets skiftningar.

Färgglatt/grått: Främst ganska starka färger och toner som sticker ut på landsbygden. Starka färger på enskilda objekt med litet gemensamt med områdets övriga färger t.ex. reklamskyltar med starka färger på landsbygden.

Starka kontraster: Främst starka kontraster mellan ett fåtal starka färger eller toner t.ex. en mörk byggnad i en för övrigt blek omgivning.

Svaga kontraster: Främst svaga kontraster mellan färger eller toner där färgerna i området är av samma eller liknande nyans.

Balans

Balans och samspel mellan karaktärgivande element/objekt i området.

Harmonisk: Alla viktiga element samverkar visuellt till en harmonisk komposition.

Balanserad: De flesta element samverkar visuellt till en harmonisk komposition eller enhet.

Disharmonisk: Vissa element stör visuellt och minskar intrycket av en harmonisk komposition eller enhet.

Kaotisk: Viktiga element stör varandra och skapar en kaotisk komposition.

Enhetlighet

Upprepning av liknande element, objekt eller kvaliteter som bidrar till områdets enhetlighet.

Enhetligt: Området ger en starkt enhetlig känsla.

Neutralt: Området har inte en enhetlig känsla men är inte heller påverkat av störande element.

Oenighet: Område där den enhetliga känslan är tydligt störd.

Mönster

De dominerande mönster som kan urskiljas inom området.

Slumpmässigt: De karaktärgivande elementen tycks inte ha ett meningsfullt förhållande sinsemellan.

Organiserat: De karaktärgivande elementen har ett meningsfullt förhållande sinsemellan.

Jämnt: Karaktären inom området är oföränderlig och regelbunden.

Formellt: De karaktärgivande elementen har ett formgivet, formellt förhållande till varandra.

Tillgänglighet

Inbjudande: Tillgänglighet är god och det känns inbjudande att vistas på platsen.

Lätt: Tillgänglighet är möjlig och till viss del inbjudande.

Begränsad: Tillgänglighet är möjlig men känns till viss del avvisande och begränsad.

Förbjuden: Platsen känns otillgänglighet, avvisande eller förbjuden att vistas på.

Materialanvändning

Bedömning av lämpligheten i de senast använda byggnadsmaterialen i området så som material för tak, väggar, markbeläggning etc. Baseras på lämpligheten i förhållande till äldre använda material och hur de passar in och bidrar till den lokala karaktären.

Lämplig: De material som används passar nästan alltid väl ihop med, eller framstår som bättre än de äldre, goda exempel på användandet av lokala material som definierar den visuella karaktären i området.

Oftast lämplig: De material som används passar ofta väl ihop med, eller framstår som bättre än de äldre, goda exempel på användandet av lokala material som definierar den visuella karaktären i området.

Oftast olämplig: De material som används passar sällan väl ihop med, eller uppfattas som sämre än de äldre, goda exempel på användandet av lokala material som definierar den visuella karaktären i området.

Olämplig: De material som används passar nästan aldrig väl ihop med, eller uppfattas som sämre än de äldre, goda exempel på användandet av lokala material som definierar den visuella karaktären i området.

Attraktiva vyer

Avser förekomsten av attraktiva vyer från en plats i området som är högst tillgänglig och sannolik att man vistas på. Attraktiv vy i det här sammanhanget definieras som en vy med särskilt högt visuellt upplevelsevärde och som kan anses vara speciell i sitt sammanhang.

Inom området: Vyerna inom området överensstämmer med kriterierna ovan. Alternativet kan ersättas av något av de nedanstående.

In i området: Vyerna in i området från andra områden överensstämmer med kriterierna ovan.

Ut ur området: Vyerna ut ur området till andra områden överensstämmer med kriterierna ovan.

Både in och ut: Såväl vyerna in i som de ut ur området överensstämmer med kriterierna ovan.

Varken in eller ut: Varken vyerna in i eller de ut ur området överensstämmer med kriterierna ovan.

Oattraktiva vyer

Avser förekomsten av attraktiva vyer från en plats i området som är tillgänglig och sannolik att man vistas på. Oattraktiv vy i det här sammanhanget definieras som en vy med särskilt lågt visuellt upplevelsevärde. Bedömningen görs även utifrån hur tillgänglig vyn kan anses vara för besökaren.

Inom området: Vyerna inom området överensstämmer med kriterierna ovan. Alternativet kan ersättas av något av de nedanstående.

In i området: Vyerna in i området från andra områden överensstämmer med kriterierna ovan.

Ut ur området: Vyerna ut ur området till andra områden överensstämmer med kriterierna ovan.

Både in och ut: Såväl vyerna in i som de ut ur området överensstämmer med kriterierna ovan.

Varken in eller ut: Varken vyerna in i eller de ut ur området överensstämmer med kriterierna ovan.

Platskänsla

Platsens förmåga att förmedla en karaktär som känns typisk för området. Platskänslan baseras på sammanhang och förhållande mellan de element/objekt och kvaliteter man tagit hänsyn till ovan. Stark platskänsla behöver inte alltid innebära en positiv estetisk upplevelse. Det är en bedömning som görs på visuella och sensoriska upplevelsegrunder.

Stark: Uppvisar tydliga karaktäristiska kvaliteter som är unika eller specifika för området.

Mellan: Uppvisar vanliga men tydliga karaktäristiska kvaliteter som kan vara upprepade inom området.

Svag: Uppvisar få tydliga karaktäristiska kvaliteter som bidrar till platskänslan.

Ingen: Uppvisar inga tydliga karaktäristiska kvaliteter.

Uppfattade kvaliteter

Avser sensoriska och upplevda kvaliteter inom området. De är mer subjektiva till sin karaktär om man jämför med vad som analyserats ovan men kan ändå starkt bidra till karaktäriseringen av ett område.

Lugnt: Området är lugnt och ger en känsla av lugn och ro.

Bullrigt: Området är bullrigt och t.ex. påverkat av stora vägar.

Skyddat: Området känns särskilt skyddat från t.ex. inblickar eller vindpåverkan.

Utsatt: Området känns särskilt utsatt för t.ex. inblick eller väder och vind.

Säkert: Man känner sig extra säker i området.

Hotande: Man känner sig utsatt eller hotad i området.

Avlägset: Området känns avlägset eller isolerat i landskapet.

Doft: Det finns särskilda, distinkta dofter i området.

Annat: Andra typiska kvaliteter som uppfattas i området.

Fältstudieformulär: Analys Flädie

karaktärsområde:
datum:
fotonr:

Områdesbeskrivning:

Kommunikation/Vägar	Stig	Gång-/cykelväg	Gata	Bilväg	Järnväg	Annan:	
Byggnader	Lantbruksbyggnad	Bostadshus	Kyrka	Butik/Lokal	Annat:		
Material	Tegel	Trä	Sten	Annat:			
Dominerande färg	Vit	Gul	Röd	Blandat	Annan:		
Gränser	Häck	Trädrad	Mur	Stängsel/staket	Inga	Annan:	
Vegetation	Snår	Enstaka träd	Dunge	Allé/Trädrad	Annat:		

Skala	Intim	Liten	Mellan	Stor	
Rumskänsla	Instängd	Avgränsad	Öppen	Utsatt	
Komplexitet	Uniform	Enkel	Varierad	Komplex	
Linjer/Former	Raka	Kantiga	Böjda/Slingrande		
Färger/Kontrast	Dämpat	Färgglatt/Grått	Starka kontraster	Svaga kontraster	
Balans	Harmonisk	Balanserad	Disharmonisk	Kaotisk	
Enhetlighet	Enhetlig	Neutral	Oenighet		
Mönster	Slumpmässigt	Organiserat	Jämnt	Formellt	
Tillgänglighet	Inbjudande	Lätt	Begränsad	Förbjuden	
Materialanvändning	Lämplig	Oftast lämplig	Oftast olämplig	Olämplig	
Attraktiva vyer	Inom området	In i området	Ut ur området	Både in och ut	Varken in eller ut
Oattraktiva vyer	Inom området	In i området	Ut ur området	Både in och ut	Varken in eller ut
Platskänsla	Stark	Mellan	Svag	Ingen	
Uppfattade kvaliteter	Lugnt	Bullrigt	Skyddat	Utsatt	Säkert
	Hotande	Avlägset	Doft	Annat:	

Formernas egenstruktur		Formernas relation		Formernas organisering	
Geometrisk	Amorf	Addition	Subtraktion	Linje (räthet)	
Tung	Lätt	Integration		Punkt (förtätning)	
Stigande	Sjunkande	Dominans	Kontrast	Raster (likvärdighet)	
Stängd	Öppen	Kontinuitet		Symetriskt organiserade	Asymmetriskt organiserade
		Samling	Splittring		

Skissruta

